

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV BOHEMISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

RECEPCE DÍLA JACKA LONDONA V ČESKÉ LITERATUŘE

Vedoucí práce: Mgr. Veronika Faktorová, Ph.D.

Autor práce: Bc. Michael Hrdý

Studijní obor: uCJL–uAJL

Ročník: 2.

2019

Prohlašuji, že jsem předloženou práci vypracoval samostatně a použil jen pramenů, které uvádím v seznamu použité literatury.

Prohlašuji, že v souladu s §47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 27. 7. 2019

.....
Michael Hrdý

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat Mgr. Veronice Faktorové, PhD. za čas a užitečné rady, které mi poskytla během psaní této diplomové práce.

Anotace

Diplomová práce se bude zabývat recepcí Jacka Londona a jeho díla v české literatuře od roku 1890 do současnosti. Hlavní pozornost bude upřena především k první recepční vlně, časově vymezené přelomem 19. a 20. století. Práce podá okomentovaný soupis jednotlivých dokladů recepcce a pokusí se o jejich analýzu vzhledem k českému i anglosaskému literárnímu kontextu (komparována bude především pozice a vnímání Jacka Londona v české a americké literatuře).

Klíčová slova: publikační strategie, dobrodružná literatura, sociální literatura, moderní literatura, dobové vnímání

Abstract

This diploma thesis is concerned with the reception of Jack London and his work in the Czech literature from 1890 up to present. The main attention is paid to the first period of the reception – the turn of the 19th and 20th centuries. The piece of work also comments on a list of particular examples of the reception and it analyses them on the background of the Czech and English contexts (the thesis compares the perception of Jack London in the Czech and American literature).

Key words: publication strategy, adventure literature, social literature, modern literature, reception history

Obsah

1 Úvod.....	- 7 -
2 Jack London – stručné představení autora	- 8 -
3 České překlady Londonových děl (1910–1925) – přehled s komentářem	- 10 -
4 Londonovo dílo v publikačních strategiích nakladatelství Josefa R. Vilímka, Aloise Hynka, Kamilly Neumannové, Františka Topiče a Bedřicha Kočího	- 19 -
4.1 London a nakladatelství J. R. Vilímek: úspěch dobrodružného čtiva.....	- 19 -
4.2 Londonovy povídky jako komerční zboží	- 23 -
4.2.1 Obchodní střet J. R. Vilímka a A. Hynka	- 27 -
4.3 Kočího <i>Laciné knihy</i>	- 28 -
4.4 Shrnutí.....	- 30 -
5 Jack London v kritikách a recenzích od roku 1908 do roku 1925	- 33 -
5.1 Shrnutí.....	- 54 -
6 Dobové vnímání spisovatele Jacka Londona	- 58 -
6.1 Jack London jako autor dobrodružné literatury	- 58 -
6.2 London jako autor sociálního románu	- 59 -
6.3 Jack London jako autor „moderní“ a „americké“ literatury	- 60 -
7 Chápání Jacka Londona v anglosaské tradici; srovnání s českým kontextem.....	- 69 -
8 Závěr	- 73 -
9 Přílohy	- 74 -
10 Seznam pramenů a literatury	- 78 -

1 Úvod

Dobrodružná literatura se na našem území dlouhodobě těší značné oblibě a popularitě. Vedle velikánů dobrodružného románu, jakými byli například Jules Verne nebo Alexandre Dumas st., se mnohým při zmínění termínu „dobrodružná literatura“ jistě vybaví i americký dobrodruh Jack London. Tento autor patří na našem území k nejoblíbenějším autorům dobrodružné literatury vůbec a jeho knihy mají u nás dlouholetou tradici. Zájem o Londonova díla dokládá i skutečnost, že se i v dnešní době, více než po sto letech od spisovatelovy smrti, stále vydávají nové edice jeho knih. Tato práce se však nezaměřuje pouze na autorovu dobrodružnou literaturu, jejím cílem je zdokumentovat vydávání všech Londonových děl do roku 1925, tj. do roku, ve kterém končí první recepční vlna Londonova textů na našem území ve dvacátém století (příloha práce pak nabízí souborný číselný soupis vydaných českých děl od Londona na našem území až do roku 2018).

Práce se dělí na dvě části, bibliografickou a analytickou. V bibliografické části je poskytnut jednak podrobný a okomentovaný soupis přeložených knih, jednak recenzních a kritických článků, jež nějakým způsobem reagovaly na autorova díla nebo na samotného autora. Při vyhledávání děl a článků jsme pracovali s elektronickými knihovnami a katalogy. Z těchto zdrojů zmiňme CASLIN (Souborný elektronický katalog české republiky, www.caslin.cz), KRAMERIUS (Digitální knihovna České republiky, www.kramerius.nkp.cz), RETROBI (Retrospektivní bibliografie české literární vědy, www.retrobi.ucl.cas.cz).

Analytická část práce se v první řadě pokouší shrnout, jakým způsobem zapadalo Londonovo dílo do nakladatelské strategie vybraných nakladatelství, ve kterých hrálo spisovatelovo dílo určitou roli (nakladatelství Jos. R. Vilímka, A. Hynka, F. Topiče, K. Nemuannové a B. Kočího). Dále se tato část zaměřuje na skutečnost, jak byl autor ve své době vnímán – lze předeslat, že z pohledu nakladatelů byl London vnímán primárně jako autor dobrodružné literatury, byly tu však i jiné, protikladné názory. Tyto názory blíže prokáže i navazující analýza recenzních článků a kritik.

Na závěr je čtenáři předložena krátká studie, jež popisuje Londonovo vnímání v anglosaském kontextu. Český a anglosaský kontext budou vzájemně srovnány a poskytnou čtenáři dvě mírně rozdílná vnímání amerického spisovatele.

2 Jack London – stručné představení autora

John Griffith Chaney se narodil roku 1876 v San Franciscu. Dodnes se zcela jistě neví, kdo byl spisovatelovým biologickým otcem. Většina literárních vědců se však přiklání k tvrzení, že Londonovým otcem byl astrolog William Chaney, jenž opustil Londonovu matku poté, co odmítla jít na potrat. Londonova matka se následně provdala za Johna Londona, který mladého spisovatele adoptoval – spisovatelův literární pseudonym pojí přezdívku „Jack“ a příjmení nevlastního otce – Jack London. Spisovatelova rodina byla velice chudá, snad proto vedla „nomádský“ způsob života. Když se spisovatel s rodiči na chvíli usadil v Oaklandu, mohl, tehdy desetiletý, London ve volných chvílích docházet do místní knihovny, možná právě v této době se u něj rozvinula vášeň pro literaturu.

Již od brzkých let musel spisovatel tvrdě pracovat, aby finančně podporoval rodinu – školu kvůli finanční náročnosti mladý Jack navštěvovat nemohl. V patnácti letech pracoval na plný úvazek v konzervárně. Za vydělané peníze si koupil loďku, aby mohl s kamarády nelegálně lovit ústřice. Zajímavé je, že následně se London stal členem kalifornské pobřežní hlídky. Již v této době se u spisovatele začal rozvíjet alkoholismus. Moře Londona doslova uchvátilo, na základě toho se v roce 1893 stal členem obchodní lodě *Sophia Sutherland*. Když se spisovatel z cesty vrátil domů, vydal svou první povídku, která získala ocenění – *Tajfun u japonského pobřeží*.

V roce 1894 se London zapojil do průvodu nezaměstnaných, kteří chtěli uspořádat stávkou ve Washingtonu D.C. Spisovatel byl však zatknut pro tuláctví a musel si odpracovat třicet dní veřejně prospěšných prací – zde se setkáváme s jedním z prvních Londonových vzdorů proti americké kapitalistické společnosti, kterou později kritizoval ve svých mnohých esejích (zmiňme dílo *Revoluce a jiné eseje*). Poté se autor vrátil domů do Oaklandu a snažil se vzdělávat. Ve dvaceti letech byl přijat na Kalifornskou univerzitu, na které však strávil kvůli nedostatku financí pouze jeden semestr.

O rok později se London, jako veliké množství jiných dobrodruhů a snílků, vydal na Aljašku hledat zlato. Jak víme, zlato London nenašel, u táborových ohňů a v mnohých hospodách však odposlouchal různé náměty pro svá pozdější díla, jež se odehrávají právě na Aljašce – zmiňme alespoň knihy jako *Bílý tesák* (1906) a *Volání divočiny* (1903). Roku 1900 vychází Londonovi známé dílo *Odysea severu*. V této době spisovateli také vychází první román *Vlkův syn*.

London hodně cestoval, kromě své dobrodružné cesty na Aljašku podnikl i známou cestu do Londýna, kterou popisuje v socialisticky laděném díle *Lidé z propasti* (1903). Jako

novinář se London také zúčastnil Rusko-japonské války (1904–1905). Autor také vlastnil vilu na Havaji, kam se často vracel.

Za zmínku jistě také stojí Londonův Beauty Ranch. V roce 1905 zakoupil spisovatel pozemek v okrese Sonoma v Kalifornii, kde se pokusil vybudovat farmu s názvem Beauty Ranch. London doufal, že se farma stane úspěšným podnikem, snad proto se začal stejně jako v jinošských letech sám vzdělávat – přečetl veliké množství knih, jež se týkaly zemědělství a vědy. Na farmě se snažil uplatňovat novodobé praktiky – využíval pouze přírodní hnojiva a protierozní opatření, které viděl v Koreji, kde byl vojenským zpravodajem. Dnešní ekologické a biodynamické zemědělství čerpá mnohé poznatky právě z inovací, se kterými spisovatel přišel – např. kontrolovaná pastva a zelené hnojení. Londona lze označit za jednoho z prvních ekologických farmářů v USA. Farma však nebyla ekonomicky úspěšná. V roce 1913 ještě ke všemu shořelo sídlo Wolf House, které bylo součástí farmy a kam se chtěl London přestěhovat. I přes fakt, že farma nebyla ekonomicky úspěšná, musíme v Londonovi mimo úspěšného spisovatele vidět i jednoho z prvních ekologických farmářů.

London je mimo jiné, a to hlavně v USA, spojován se zvířecím aktivismem. Spisovatel zažil krutosti, kterých se dopouštěli lidé, kteří trénovali zvířata v cirkusech. Autorovi se tyto kruté praktiky však vůbec nelíbily, proto přidal do svých děl *Jerry z ostrovů* a *Michal, bratr Jerryho* úvodní slovo, ve kterém na tyranství upozorňuje. Na základě toho vznikl Klub Jacka Londona, který měl za úkol informovat společnost o špatném zacházení se zvířaty v cirkusech.

Spisovatel o sobě řekl, že psal hlavně pro peníze – ve své době byl nejvýdělečnějším autorem v Americe. Jeho jméno bylo v této době vnímáno spíše jako značka, se stejným jevem se můžeme setkat u Marka Twaina nebo u Ernesta Hemingwaye. I přes stále větší problémy s alkoholem, jež spisovatele provázely téměř celý život, napsal každý den minimálně tisíc slov. Kromě dobrodružných a sociálně laděných děl, musíme jistě zmínit, že spisovatel napsal i tři divadelní hry: *Theft* (1910); *Daughters of the Rich: A One Act Play* (1915); *The Acorn Planter: A California Forest Play* (1916) a veliké množství poezie: zmiňme sbírky *A Heart* (1899) a *Cupid's Deal* (1906).

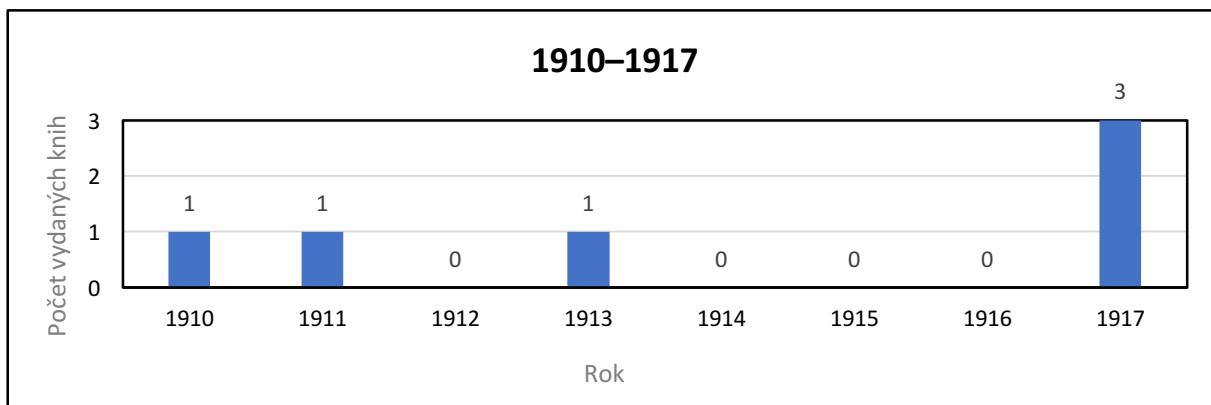
Do roku 1916, ve kterém spisovatel zemřel, napsal za svou přibližně dvacet let dlouhou literární kariéru 18 románů, 198 povídek a nespočet novinových článků a reportáží. Londonova díla jsou dodnes přeložena do více než 100 jazyků.

3 České překlady Londonových děl (1910–1925) – přehled s komentářem

V tomto přehledu se soustředíme zejména na první etapu vydávání Londonových děl, již lze vymezit od roku 1910, kdy vznikají první soustavné knižní překlady autorovy tvorby, do roku 1925, kdy vydávání Londonových děl značně upadá. Následující kapitoly nabízí souhrnný přehled vydaných děl a nakladatelství, ve kterých knihy vyšly, s komentářem.

1910–1917

V období, kdy ještě London žil, se na našem území jeho překladů vydalo jen několik. První překlad, povídková kniha *Když se Bůh směje*, však vyšel již poměrně brzy, a to v roce 1910 v pražském nakladatelství Josefa R. Vilímka, které bylo důležité i pro další Londonovy knihy. Další soubor povídek *Na suchu i na moři* vyšel o rok později v nakladatelství Aloise Hynka. Tento svazek obsahoval tři povídky: *Pohan*; *Bílí a žlutí*; *Zlatá záře*. Dílo obsahuje i zajímavou předmluvu, ve které je čtenář obeznámen s dobrodružným životem Jacka Londona a s jeho důležitými díly, které jsou sepsány jak v originále, tak i v překladu. V roce 1913 byla do češtiny přeložena též pouze jedna kniha, *Bílý Tesák*. Text vyšel v nakladatelském domě Kamilly Neumannové v edici s názvem *Knihy dobrých autorů* a byl přeložen H. Jostem. Poté se na regálech další Londonův překlad objevil až v roce 1917. V tomto roce vyšly rovnou tři knihy, *Mezi vlky*; *Povídky jižních moří*; *Z doby preadamitů*. Novela *Z doby preadamitů* byla vydána nakladatelem František Jirouškem. Toto dílo, přeložené Františkem Weinfurterem, je řazeno do knihovny *Knihovna moderních autorů*. Povídkový soubor *Povídky z jižních moří* je poměrně obsáhlým textem, jenž obsahuje devět povídek: *Dům Maputiho*, *Vorvaní zub*, *Mauki*, *Nesmiřitelný kormidelník*, *Pohan*, *Strašné Šalamounovy ostrovy*, *Nevyhnutelný běloch*, *Potomek Mc Coyův*, *Lidská povinnost*. Lze upřesnit, že povídka *Pohan* vyšla již v souboru vydaném v roce 1911 *Na suchu i na moři*. Tuto sbírku vydal nakladatel Josef Spinger v edici *Sborník cizí prosy*. *Mezi vlky* je povídka, kterou v Praze vydal nakladatel A. Svěcený. Toto pouze dvaatřicetistránkové dílo vyšlo v edici *Cesty a dobrodružství*.

Graf 1 – počet vydaných knih v letech 1910–1917

1918–1925

Následující roky přináší nevídaný zvrat ve vydávání Londonových knih u nás. Podle počtu vydaných svazků lze soudit, že autor se zařadil k oblíbeným spisovatelům první republiky. Pouze rok 1918 přinesl osm překladů. Dva z nich vyšly v již zmíněném nakladatelství Josefa R. Vilímka: *Když se Bůh směje* je sbírka dvanácti povídek (*Když bůh se směje; Odpadlí, Ničemnice; Nic než maso; Bratři; Čingo; Snažte se na západ; Semper Idem; Nos pro krále; Francis Spaight; Podivný zlomek; Kus pečeně*) přeložená J. Schulzem. Už podle názvů se dá vyvodit, že šlo o povídky převážně dobrodružně laděné. Druhá kniha, která vyšla v nakladatelství Josefa R. Vilímka, je dobrodružný román z tuleňářské lodi *Mořský vlk*. Knihu přeložil J. Novák. Další dobrodružnou sbírkou povídek je *Syn slunce*, dílo, které vyšlo v nakladatelském domě K. Neumannové. Texty byly přeloženy I. Schulzem a jsou doprovázeny dřevoryty, které vyhotovil F. Horký. V tomto roce také vychází překlad souboru povídek *The Son of the Wolf*, a to hned ve třech různých nakladatelstvích. Nakladatelství Aloise Srdce dílo vydává pod názvem *Syn vlkův* v překladu I. Schulze. Přerovské nakladatelství Přerovský obzor knihu vydává knihu pod stejným názvem v překladu Josefa Staňka. Překladatelka Ema Hellerová knihu, která vyšla v nakladatelství J. Otty, pojmenovala *Vlkův syn*. V tomto roce vychází ještě jedna sbírka povídek, a to *Volání divočiny* v překladu B. Lázňovského v nakladatelském domě Františka Topiče.

V roce 1919 vyšlo celkem 10 přeložených děl. Dům Františka Topiče vydal druhé vydání knihy *Volání divočiny*. Kromě této knihy vyšel v Topičově nakladatelském domě i dobrodružný román *Jerry z ostrovů* v překladu Ivana Schulze a povídkový soubor *Mužská věrnost*, v překladu téhož muže, jenž obsahuje deset povídek: *Batard; Příběh Jeessuckové; Tisíc tuctů; Mužská věrnost; Manželství Lit-Litino; Příliš mnoho zlata; Zbytek pliocenu; Nejsevernější várka; Zlatý*

Cañon; Leopardí muž. V tomto roce také vyšla kniha *Dobrodružství: Román z jižních moří* v nakladatelství Bedřicha Stýbla. Román přeložil již zmiňovaný Karel Weinfurter. Další dobrodružný román, jenž obsahuje i milostnou zápletku, *Dcera sněhu* vyšel v domě Marie Nozarové. Kniha přeložena S. Krotkým je řazena do edice *Moderní autoři*. V překladu K. Weinfurtera vyšel v nakladatelství F. Jirouška další román: *V Měsíčním údolí*. Tento román je však pro Londona trochu atypicky nedobrodružný.

Kromě románů vycházely samozřejmě i povídky. V Českomoravských podnicích tiskařských a nakladatelských vyšla v překladu Václava Šulce kniha *Rudý bůh a jiné povídky*. Sbírkou obsahuje celkem čtyři povídky: *Rudý bůh, Coura, Argonaut a Princezna*. Další soubor povídek, jenž v tomto roce vyšel, je kniha *Láska k životu a jiné povídky*. Text vyšel v překladu Maška v nakladatelství Praha: Grafikona. Povídky jsou zdobeny dřevoryty od Vladimíra Röhlinga. V tomto roce se na pultech objevila i kniha s autobiografickými prvky *Paměti pijákovy* v překladu V. Geislera. Kniha vyšla v nakladatelském domě Marie Nozarové a je dnes také známa jako *Pan Ječmínek* nebo *Démon Alkohol*¹.

V roce 1920 bylo stále populární vydávání Londonových dobrodružných románů i povídek, na pulty bylo uvedeno celkem dvacet knih. *V jeskyni mrtvých* je povídkový soubor, který vyšel v překladu B. Nekovařika v nakladatelském domě Grosmana a Svobody. Dílo obsahuje čtyři povídky: *Princezna, Dítě Vod, Na rohoži Makaola* a *Ah Kimovy slzy*. *Ztracená tvář* je soubor mnoha povídek, jenž přeložil nám již dobře známý Ivan Schulz. Kniha vyšla v nakladatelském domě F. Topiče. V tomto nakladatelství vyšel i soubor povídek *Samuel – Povídky rybářské hlídky* též v překladu I. Schulze. Tento soubor obsahuje osm povídek: *Běloch a žlutý; Řecký král; Výprava na lupiče ústřic; Obléhání „Lancashireské královny“; Charleyův lov; Dometrios Contos; Žlutý šátek; Samuel*. Již dle názvu je jasné, že většina díla je dobrodružně laděná. Znovu vychází soubor povídek přeložený Karlem Weinfurterem *Z doby preadamitů*, tentokrát však v nakladatelství B. Stýbla. Ivan Schulz překládá další povídku s názvem *Šílenství Johna Harneda* a *Mexikán*, které vychází v jednom svazku v domě Saturn. Tyto povídky nejsou tolik dobrodružné, jak jsme u Londona zvyklí: *Šílenství Johna Harneda* je povídka o býčích zápasech a *Mexikán* o boxu. Druhého vydání se též dočkal povídkový soubor *Syn slunce*

---

¹ Autobiografický román zachycuje problémy s nezaměstnaností a alkoholismem – v originále se kniha jmenuje *John Barleycorn* (barleycorn = zrno ječmene), od tohoto názvu jistě pramení název *Pan Ječmínek*. *Démon alkohol* je překladatelský „výmysl“, který čtenáři již v nadpise blíže předkládá obsah knihy.

v nakladatelství Kamilly Neumannové, a to včetně dřevorytů od Františka Horkého. Druhého vydání se v tomto roce dočkala i kniha *Povídky jižních moří*. Dobrodružná soubor se objevil na pultech již roku 1917, vydalo ho České lidové nakladatelství a knihkupectví. Podruhé vyšly i *Paměti pijákovy* v nakladatelství Marie Nozarové. Povídka *Nepřítel celého světa*, která vyšla v nakladatelství Saturn, jistě stojí za pozornost. Tato povídka by se neřadila do oddělení dobrodružného psaní, nýbrž do science-fiction. Dobrodružné povídky doplňuje soubor *Láska k životu*, který vyšel v nakladatelství Otto Girgal v překladu Franty Štěpánka. Sbírka *Dům pýchy* se také řadí do dobrodružné literatury (*Koolau malomocný; S bohem Jacku!; Dům pýchy; Aloha oe; Chun an Chun; Šerif s kony*). Sbírka je však obohacena o spisovatelův životopis, který on sám napsal. Dílo vyšlo ve Vydavatelství dobrých autorů: Kraft a bylo přeloženo I. Schulzem.

Povídka *Nic než maso* vyšla v tomto roce také v podobě krátké divadelní hry v nakladatelství pana Hašlera. Scénické poznámky obstaral Josef Lukavský. Dílo se jmenuje *Nic než maso; Příběh o jednom aktu*.

Román *Muž vysoké hry* vyšel v nakladatelství Ludvíka Součka v překladu Gustava Žďárského. Kniha je opět dobrodružně laděna. Vypráví příběh o bohatém podnikateli, jenž zbohatl díky zlaté horečce, ztrátě majetku a lásce. V nakladatelství J. R. Vilímka byl podruhé vydán i dobrodružný román *Mořský vlk*. V tomto roce se poprvé objevuje i román *Martin Eden*, který je silně autobiografický. Vypravuje o námořníkovi, jenž se sám vzdělával a dosáhl úspěchu. Knihu vydalo nakladatelství Ústřední tiskové družstvo socialistické strany československého lidu pracujícího. Knihu přeložil nám již známý I. Schulz. Třídílný dobrodružný román o dědicovi piráta *Láska ve třech osobách* u nás vychází v tomto roce dvakrát ve dvou rozdílných nakladatelstvích a přeložen je dvěma různými překladateli. Pro Nakladatelství dobrých autorů ho přeložil Karel Vít, pro nakladatelství Politka K. Koschin. V tomto roce byl podruhé vydán i román *Dcera sněhu*. Tentokrát však v jiném nakladatelství, a to v domě B. Procházky a v překladu A. Jeřábka. Poprvé vychází i dobrodružný román, který se odehrává na Aljašce, *Bílý den*. Dílo přeložil J. Staněk a vydalo ho nakladatelství J. R. Vilímka.

V tomto roce vychází i zajímavá reportáž o chudých lidech z Londýna. London se do Londýna sám vydal a pozoroval jeho nejchudší obyvatele. Svá pozorování zachycuje v knize *Lidé z propasti: líčení života v brlozích londýnského East-Endu*. Dílo vyšlo v Praze v Březinově nakladatelství. Knihu přeložil Karel Weinfurter.

V roce 1921 opět vycházelo veliké množství Londonových děl, konkrétně sedmnáct. Samozřejmě, že v tomto roce pokračuje vydávání dobrodružných povídek. V nakladatelství

Ústřední tiskové družstvo soc. strany čsl. lidu pracujících: Obch. druž. č. knihkupců vychází soubor povídek (*Bůh jeho otců, Velká otázka, Na co se nezapomíná, Siwaška, Muž s jízvou, Zatvrzelý Jan, Síla ženy, Na rozcestí, Dcera severní záře, Na konci duhy*), který přeložil I. Schulz. V nakladatelství B. Krafta vychází další soubor dobrodružných povídek *Děti severu*. Soubor obsahuje deset povídek: *Zákon života; Keesh, syn Keeshův; Nemoc náčelníka Lona; Nam-Bok nevěrohodný; Liga starců; Li Wan světlé pleti; Pán tajemství; V pralesích Severu; Synové Slunce; Ligounova smrt*. Povídky přeložil opět I. Schulz. *Havajské povídky* přeložené Zdeňkem Nekovaříkem se trochu vyjímají mezi přeloženými díly od Londona – většina přeložených děl od spisovatele je v této době dobrodružně laděná. *Havajské povídky* se zabývají spíše rasovými problémy. Kniha vyšla v nakladatelství Alosie Koníčka v Praze. Dalšího vydání se v nakladatelství J. R. Vilímka dočkala sbírka *Když se Bůh směje*. Opět vychází povídka *Nepřítel všeho lidstva* (dříve *Nepřítel celého světa*) přeložena I. Schulzem. Tentokrát však v nakladatelství J. Toužimského. To samé se děje i s dílem *Paměti pijákovy*. Kniha nezměnila překladatele, jen vyšla v jiném nakladatelství, v domě B. Procházky. V tomto roce vyšla kniha ještě jednou, avšak s jiným názvem: *Pan Ječmínek* přeložil pro nakladatelství B. Krafta Ivan Schulz. Zpět v nakladatelství B. Procházky vyšel další soubor povídek. Tentokrát to nejsou povídky dobrodružné, ale spíše povídky sociální pojednávající o lidské společnosti: *Síla silných*. Dílo přeložil Josef Vorel.

V nakladatelství K. Neumannové opět vychází dobrodružná novela *Bílý tesák*. Poprvé u nás vychází utopický román *Železná pata*, a to hned ve dvou vydáních. V díle je popisována socialistická revoluce ve Spojených státech amerických. Dílo vyšlo v Komunistickém nakladatelství a knihkupectví a přeložil jej Jiří Čermák a v nakladatelství B. Procházky překladem Josefa Vorla. Nakladatelství dobrých autorů znovu vydává knihu *Láska ve třech osobách* v překladu Karla Víta. Dále v Pražské akciové tiskárně vychází dílo *Michal, bratr Jerryho*, jež je volným pokračováním knihy *Jerry z ostrovů*. Kniha obsahuje předmluvu, ve které London nabádá proti tyranii na zvířatech a odsuzuje ji. Dílo přeložil I. Schulz. Nakladatelství Ústřední tiskové družstvo socialistické strany československého lidu pracujících: Slaboch, Obch. druž. čsl. knihkupců vychází i novela *Šarlatový mor*, která pojednává o konci lidské rasy. Knihu přeložil Karel Koschin. Stejně nakladatelství vydalo i filosoficky laděný román, který má daleko k Londonovým dobrodružným dílům. *Tulák po hvězdách* poprvé vychází právě roku 1921. V nakladatelství Ústř. tiskov. družstva socialistické strany českosl. lidu pracujících vychází i dvojsvazkový román *Vzpouza na lodi Elsinore* v překladu Karla Víta. Kniha obsahuje i filozofické úvahy.

V edici Soubor nejkrásnějších děl literárních ve stručných výtazích vychází i výtah díla *Jerry z ostrovů*, a to v časopise *Český deník*.

Rok 1922 je opět velice pestrý na Londonovy překlady, vyšlo dvaadvacet přeložených knih. V nakladatelství Jana Toužimského vychází boxerská povídka *Boj* v překladu Fedora Engelmüllera. Nakladatelství Ústředního Tiskového Družstva opět vydává povídkový soubor *Bůh jeho otců*. Poprvé u nás vychází soubor cestopisných zážitků o trampsém stylu života s názvem *Cesta*. Dílo přeložil Josef Vorel a vyšlo v nakladatelském domě B. Procházky. Stejně dílo bylo přeloženo i Karlem Vítem pro nakladatelství Kraft. Vít však dílo přeložil pod názvem *Světákova dobrodružství*². Dále vyšla socialisticky laděná povídka *Generální stávka*, kterou přeložil Junius a vydala ji V. Boučková. V Českém lidovém knihkupectví a nakladatelství vychází další vydání dobrodružných *Povídek jižních moří* v překladu I. Schulze. London samozřejmě neopouští okolí Aljašky, soubor povídek o dvou zlatokopech *Smoke a Shorty* je toho jasným důkazem. Kniha vychází nákladem Ústředního tiskového družstva socialistické strany československého lidu pracujícího v překladu Ivana Schulze. Nakladatelství B. Kočího na pulty uvádí čtenáři již známý soubor povídek *Syn slunce*. Dílo je tentokrát přeloženo Žofií Pahoreckou. Stejně nakladatelství vydává i knihu, která nese soubor povídek *V jeskyni mrtvých; Princezna; Dítě vod; Na rohoži Makaloo; Ah Kimovy* v překladu B. Z. Nekovaříka. V tomto nakladatelství vychází i další vydání dobrodružného souboru povídek *Volání divočiny* v překladu B. Lázňovského. Obchody v tomto roce opět uvádějí povídkový soubor *Syn vlkův*, které vydalo nakladatelství Srdce. Dílo přeložil Ivan Schulz. Stejná kniha vyšla ještě v tomto roce ještě jednou v překladu *Vlkův syn*, a to v nakladatelství Kroužek umělců. Vlastním nákladem L. Součka vychází soubor dobrodružně zaměřených povídek *Tasmanovy želvy*, kde stejnojmenná povídka pojednává o tom, zdali užívat život naplno a nepracovat, nebo naopak vydělávat veliké peníze a neužívat života. Dílo přeložil K. E. Sáh. Nakladatelství V. Boučkové přináší i krátkou autobiografickou povídku *Z mého života*, kterou přeložil Junius.

V nakladatelství dobrých autorů opět vyšla *Láska ve třech osobách* přeložena Karlem Vítem. Zajímavé je, že v tomto období také vyšlo *Měsíční údolí*, avšak bylo rozděleno na čtyři díly. Kniha na pokračování vyšla v překladu Žofie Pohorecké a v nakladatelství B. Kočího. Pod značkou nakladatelství B. Kočího vychází i filosofická kniha *Stopami minulých životů (Tulák po hvězdách – takto pojmenované dílo vyšlo již roku 1921)*. Takto dílo přeložila Marie Mašková. To samé nakladatelství rozdělilo i *Mořského vlka*, dílo je však rozděleno pouze na

---

² V originále se dílo jmenuje *The Road*.

dvě části. Nakladatelství B. Kočího dále vydává dobrodružný román s milostnou tematikou *Malá dáma z velkého domu* v překladu B. Z. Nekovaříka. Stejná kniha, avšak s trochu jiným názvem, *Malá paní z velkého domu* vychází i v nakladatelství B. Procházky v překladu Josefa Vorla. V nakladatelství Zenit vychází dobrodružná kniha pro mladší čtenáře *Na palubě „Dazzlera“* v překladu Josefa Vorla.

Rok 1923 na pulty přináší třináct knih. Nicméně, díla Jacka Londona jsou již dobře známá a nových děl a povídek už tolik není. V obchodech se spíše objevují nové vydání známých děl nebo jejich nové překlady. Tento rok je i přelomový pro nakladatelský dům B. Kočího, který vydává většinu Londonových textů, a to na základě koupi práv na Londonovy knihy.

V nakladatelství tomto nakladatelství opět vychází soubor tuláckých povídek *Cesta* v překladu Marie Maškové. Na díle je zajímavé, že jako předmluva slouží životopis, který o sobě sám London napsal, a také to, že pod čarou jsou často vysvětlivky anglického slangu. V tomto nakladatelství vychází i sbírka *Dům pýchy*, která se na pultech objevila již v roce 1920, tentokrát ji však přináší jiné nakladatelství i jiný překladatel: V. Smetánka. Dále je znovuuveden soubor povídek *Mužská věrnost*, *Povídky rybářské hlídky* a *Ztracení tvář*, která je rozdělena na dva díly, v překladu I. Schulze. Další vydané sbírky jsou *Syn vlkův* v překladu Boženy Šimkové a *Tasmanovy želvy a jiné povídky* od K. E. Sáha.

V nakladatelství B. Kočího dále vychází kniha *Dobrodružství: Román z jižních moří* v překladu Karla Weinterfura, kteréhožto text vyšel již v roce 1919 v nakladatelství B. Stýbla. Toto nakladatelství vydává i Schulzův překlad *Jerryho z ostrovů*, a to ve dvou svazcích. Kniha je zajímavá tím, že v úvodu nám B. Kočí jasně oznamuje, že koupil veškerá práva na vydávání Londonových děl od Londonovy choti. V tomto roce je vydána i novela *Z doby preadamitů* v překladu K. Weinfurtera. Dále romány *Srdce tří* a *Vzbouření na Elsinore* v překladu Marie Maškové, vše v dříve jmenovaném nakladatelství.

Může se zdát, že rokem 1923 nakladatelství B. Kočího vyčerpalo všechny vydané knihy, ale není to tak. V roce 1924 vyšlo šestnáct děl, všechny v Kočího nakladatelství. Zajímavé je, že Kočí se neorientuje výhradně na jeden typ literatury. Doslova vydává od Londona každý text, který může. Většina těchto textů už však na českém trhu byla. V tomto roce vyšla následující díla: *Bílý tesák*; Soubor povídek obsahující: *Bůh jeho otců*, *Dcera sněhu*, *Děti severu*; *Když se Bůh směje*; Soubor povídek obsahující: *Kosti kahekiliovy*, *Šarlatový mor*, *Když se Alice zpovídala*; *Lidé z propasti*; *Ligounova smrt*, *Nevyhnutelný běloch – povídky*; *Martin*

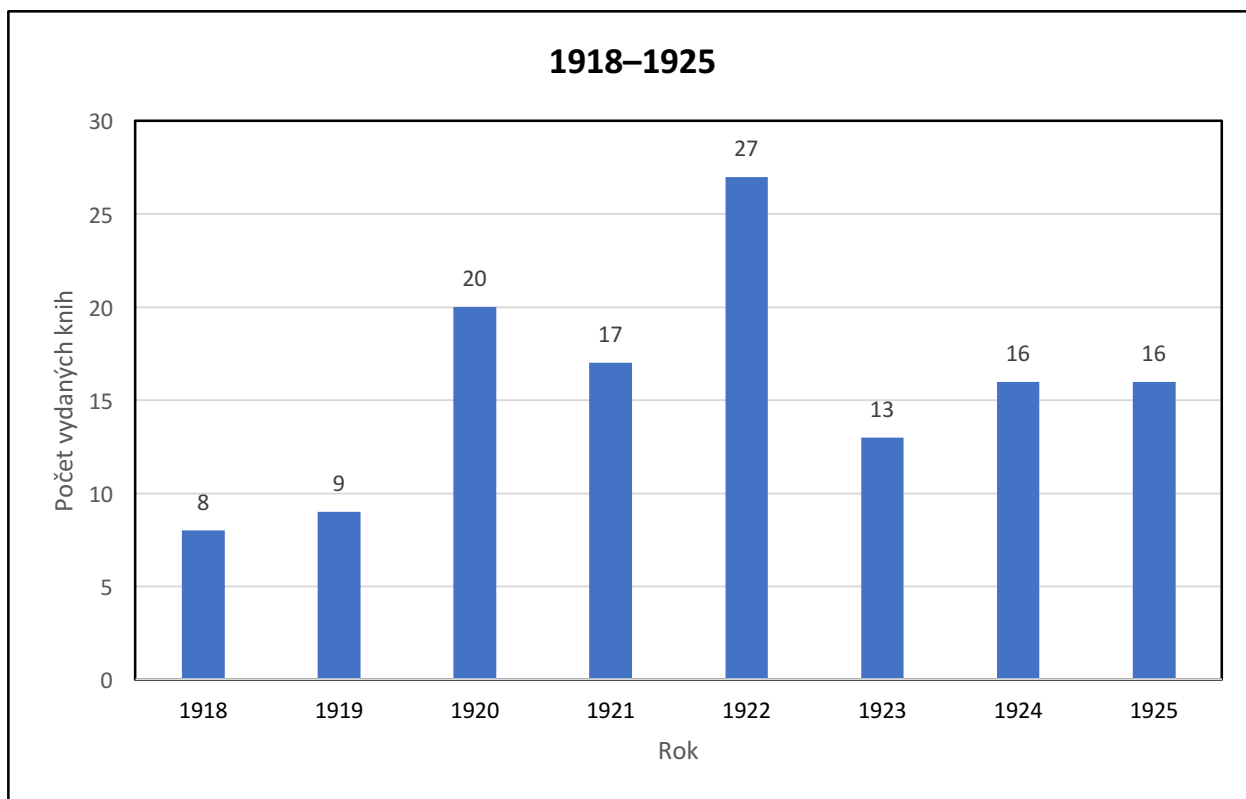
Eden; Pan Ječmínek; Povídky jižních moří; Smoke a Shorty; Soubor povídek obsahující: V noci zrozená, Šílenství Johna Harneda; Když svět byl ještě mlád; Soubor povídek obsahující: Dobrodiní při pochybách, Okřídlené lupičství, Zabití člověka; Z mého života; Zářící den; Železná pata.

V roce 1925 vyšlo celkem šestnáct děl.³ Tato díla jsou opět vydána pouze nakladatelstvím B. Kočího. Vyšly následující díla: *Boj; Dopisy Kemptona a Wace o podstatě lidské lásky; Hříšná žena; Křižování Dazzlera; Láska k životu a jiné povídky; Mexikán; Michal, bratr Jerryho; Necita; Pěstitel žaludů; Potulky po ostrovech Jižního moře; Soubor povídek obsahující: Rudý postrach, Coura, Jako Argus dávných dob; Síla silného a jiné povídky; Šarlatový mor; Šarlatový mor; Soubor převážně sociálních povídek: Třídní boj, Tulák, Hledá se nový zákon vývoje; Jak jsem se stal socialistou; Stávkokaz; Úplněk.* Je tedy jasné, že Kočího taktika vydat souborné Londonovo dílo na český trh přináší nově i větší množství socialisticky laděných děl. *Pěstitel žaludů* je dokonce kalifornská lesní hra, která může být zpívána dostatečným počtem pěvců provázených zvukným orchestrem.

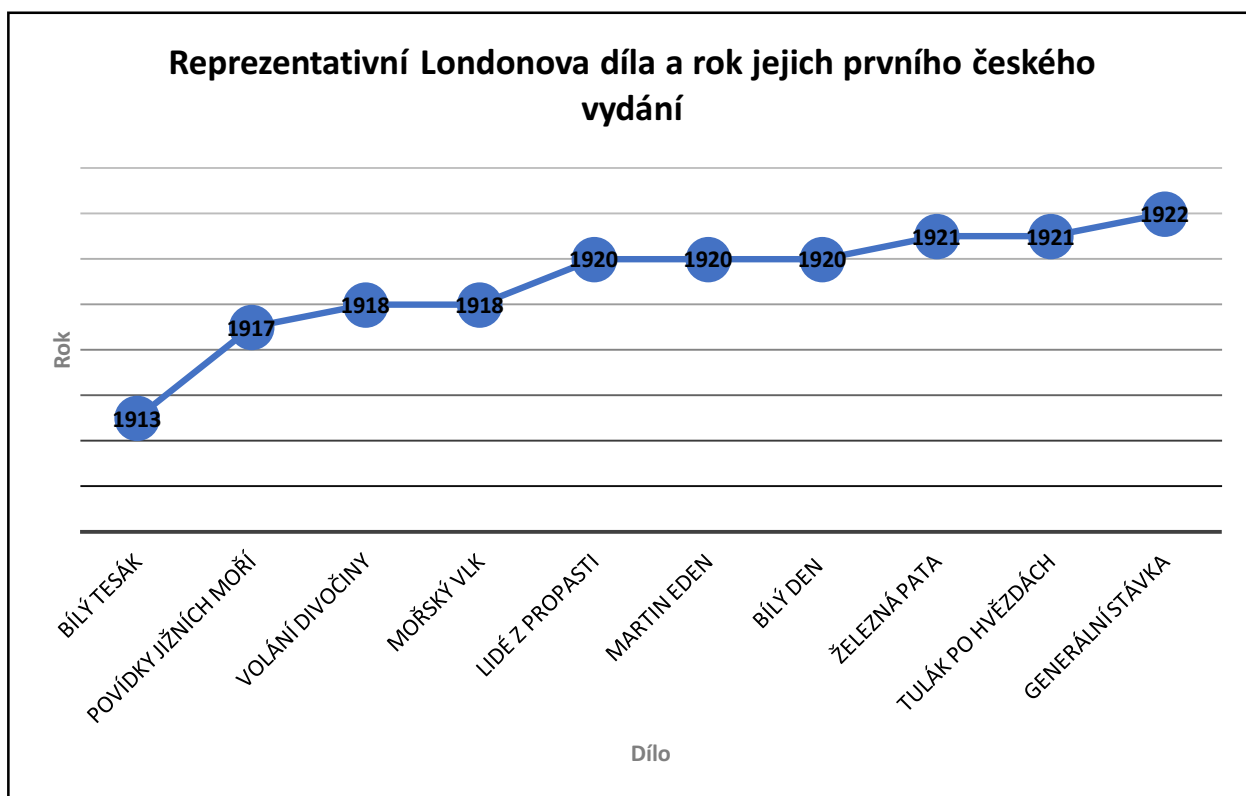
Jak zobrazuje níže uvedený graf (2) do roku 1925, do roku 1925 vyšla v českém překladu nejzávažnější Londonova prozaická díla, a to jak dobrodružného, tak jiného rázu, jeho poezie nebo díla filozofické a společenskokritické eseje však zůstaly stranou pozornosti.

---

³ Rokem 1929 končí souborné vydávání Londonových knih nakladatelstvím B. Kočího, a Kočí se zcela vytrácí z „londonovského“ trhu. Frekvenci vydávání překladů z Londonovy tvorby od roku 1926 do roku 1989 mapují pak grafy obsažené v příloze této práce.

Graf 2 – počet vydaných Londonových překladů v letech 1918–1925

Graf 3 – výčet reprezentativních Londonových knih a rok jejich českého vydání

4 Londonovo dílo v publikačních strategiích nakladatelstvích

Josefa R. Vilímka, Aloise Hynka, Kamilly Neumannové, Františka

Topiče a Bedřicha Kočího

Mezi nejdůležitější nakladatelství první poloviny dvacátého století překladů od Jacka Londona patří nakladatelství Josefa R. Vilímka, kde vyšel první překlad od daného spisovatele a poté mnoho dalších překladů a reedic. Dalšími významnými nakladatelskými domy publikujícími Londona tohoto období byli František Topič a Kamilla Neumannová. V letech, kdy kulminoval zájem o díla amerického autora (1918—1925), vydalo většinu díla nakladatelství Bedřicha Kočího. Ve čtyřicátých letech do vydávání Londonových knih také zasáhlo zlínské nakladatelství Tisk. Od padesátých let se nakladatelství rozrůžnila, mezi ty nejvýznamnější jistě patří Mladá Fronta, která byla v sedmdesátých letech doplněna Albatrosem a Odeonem. Od roku 2000 patří mezi přední vydavatele Londona Levné knihy a pražské nakladatelství Labyrint.

Jelikož se v této práci soustředíme hlavně na první vlnu vydávání Londonových děl, tj. vydané knihy do roku 1925, budou v této kapitole blíže představeny nakladatelské domy, jež měly „hlavní slovo“ ve vydávání knih od Jacka Londona – nakladatelské domy Josefa R. Vilímka, Františka Topiče, Kamilly Neumannové a Bedřicha Kočího. Mimo to se zmíníme i o nakladateli Aloisi Hynkovi, který je znám pro svůj střet s Josefem R. Vilímkem, jehož podstatu ukazuje nejen případ Karla Maye, ale podle našeho názoru i Jacka Londona. V jednotlivých kapitolách bude představena nakladatelská strategie jmenovaných domů a bude objasněno, proč se pro jejich nakladatelskou strategii hodil zrovna Jack London.

4.1 London a nakladatelství J. R. Vilímk: úspěch dobrodružného čtiva

Nakladatelství Josefa Richarda Vilímka můžeme řadit společně s nakladatelskými domy J. Otty a Františka Topiče do „trojhvězdí pražských měšťanských nakladatelských domů zlaté éry české novodobé kultury“ (Zach 1993: 29). Zajímavé je, že Vilímkův nakladatelský dům má několik počátků. První můžeme datovat do roku 1858, kdy Richard Vilímk starší zakládá s Josefem Svátkem časopis *Humoristické listy*. Poté, co Svátek časopis opouští, mění Vilímk strukturu *Humoristických listů*, z kterých se stává časopis politicko-satirický. Vilímk st. také publikuje zpěvníky, hry loutkáře Matěje Kopeckého, almanachy a občas i původní tvorbu českých autorů. Druhý počátek je roku 1872 – tehdy si Vilímk st. zřizuje vlastní tiskárnu v domě U slovanské lípy – poté, co opustil Slovanské knihkupectví, společný podnik s Josefem Novákem. Tím, že Vilímk zakoupil dva domy v ulici Spálená a Opatovická, položil základy

nakladatelského impéria – dům ve Spálené ulici přestavěl a na zahradě domu v Opatovické postavil moderní tiskárnu. Oba domy byly propojeny průchodem. V roce 1885 sem Vilímek přestěhoval celý nakladatelský závod a o rok později, třetí počáteční datum, předal knihtiskárnu svému synovi – Josefu Vilímkovi mladšímu. Vilímek st. se však nezřekl všeho, ponechal si na starost *Humoristické listy*, které však roku 1907 též předal svému synovi.

I přes nesporné kvality a podnikatelského ducha, byl Josef Vilímek starší spíše redaktorem než nakladatelem. Teprve Josef Vilímek ml. rozvíjí nakladatelskou činnost podniku, při které může čerpat i ze svých zkušeností ze zahraničí, nakladatel mj. zakládá filiálku ve Vídni. Vilímek ml. vydával hlavně přeloženou a původní beletrii, jež vycházela v mnohých edicích. Nakladatelství bylo dobře známé pro svou obrazovou složku knih, na které si dávalo velice záležet – Vilímek dokonce nechával ilustrovat dobrodružná díla Karla Maye, která v originále vůbec ilustrovaná nebyla.

Roku 1899 byl závod zachvácen požárem, který však nenarušil chod podniku. Oheň zničil budovy knihtiskárny, skladiště štočků a rukopisů, poškozeno bylo i nakladatelství. V obnovené budově zůstalo pouze nakladatelství, knihkupectví bylo přeneseno do Šlikova paláce na Ferdinandově třídě č. 24, kde se vydávaly i knihy vydané jinými nakladateli.

Po roce 1918, který přinesl veliké změny, si Vilímek dokázal, snad i kvůli chytrému získávání nejmladších čtenářů, udržet svou klientelu a „jako jediný z majitelů velkých nakladatelských domů bez úhony převést svůj podnik úskalím popřevratové proměny hodnot“ (tamtéž: 31). O udržení klientely a prosperitě podniku svědčí i rok 1927, kdy Vilímek ml. zakoupil dva domy na nároží Opatovické a Černé ulice, které nechal strhnout. Na jejich místě postavil novostavbu s půlkruhovým nárožím. Budova byla „napojena na část průčelí původního Vilímkova domu v Opatovické ulici 20, na jehož nádvoří byly umístěny garáže firmy“ (tamtéž: 32).

V roce 1933 byla společnost přeměněna na společnost komanditní, kterou řídil Vilímkův zeť Jan Sainer. Vilímkův zeť byl schopným ředitelem, avšak „slibný vývoj [firmy] byl drastický přerušen její likvidací roku 1949“ (tamtéž: 33).

Podle V. Horáka „u Vilímka měly obchodní ohledy vždy přednost před potřebami edičních programů. Edice pro něj byla jen marketingovým nástrojem k dosažení jeho skutečného cíle, kterým bylo oslovení maximálního počtu spotřebitelů a z něj plynoucí finanční a společenský úspěch vlastní firmy“ (Horák 2005: 19). Tomuto cíli Vilímek přizpůsoboval svá rozhodnutí a předčasné zastavení nebo změna postupu a průběhu publikování mu nečinili problém. Jak dokládá Horák: „Neúplné řady spisů různých autorů jsou pro Vilímkovo nakladatelství charakteristické“ (tamtéž).

U Vilímka vycházely následující knihovny a sbírky: *Vilímkova knihovna*; *Knihovna historická a kulturní*; *Slavní autoři literatur světových*; *Věděním a životem*; *Vilímkovy ilustrované romány*; *Vilímkova humoristická knihovna*; *Moderní knihy*; *Detektivní romány a novely*; *Vilímkova knihovna mládeže dospívající*; *Vilímkova knihovna malého čtenáře*; *Dívčím srdcím*; *Z knihy do srdéčka*.

Pro tuto práci je nejdůležitější první zmíněná edice, a to edice *Vilímkova knihovna*⁴, která přinesla jako první na český trh dílo od Jacka Londona. Tato edice byla slovy nakladatele koncipována jako „jakýsi zrcadelný odlesk současného krásného písemnictví doma i za hranicemi, jakousi smetánkou moderní literatury, sebranou pro požitky nejvybranější na lánech obzvláště lepých a vynikajících“ (Vilímk 1910: 215). Měla lákat nejen kvalitním obsahem, ale také hezkou úpravou. Záměrem přitom bylo získat si sympatie všech typů čtenářů. Čtenáři byla rovněž nabízena možnost předplacení pravidelného odběru, díky kterému by mohli zájemci získat díla až o třetinu levněji. Edice vycházela dvacetkrát do roka v úhledných, objemných svazcích. Za jeden svazek čtenář zaplatil jednu korunu. Londonovi v této edici vyšly následující knihy: *Když se bůh směje* (1910; 1918, 1921); *Mořský vlk* (1918), *Bílý den* (1920)⁵.

---

⁴ Dle vydavatelského popisu edice se London do tohoto typu „knihovny“ zajisté hodí, avšak pro zajímavost uveďme další Vilímkovy edice, kam by díla Jacka Londona mohla jistě spadat. Především to byla edice *Slavní autoři literatur světových* zavazující se vydávat překladovou literaturu podle „určitého programu a pevně vytyčeného plánu“ (Vilímk 1910: 211). Tato edice měla vydávat pouze „z nejkrásnějšího to nejlepší“ a týkala se pouze zahraničních autorů (tamtéž). V této edici vyšly díla např. G. de Maupassantovi, A. P. Čechovovi a E. Zolovi. Londonovy knihy by jistě též bez větších problémů zapadly do edic *Vilímkova knihovna mládeže dospívající*, která byla založena, „aby přinášela četbu hodící se pro mládež vyšších tříd škol obecných, škol měšťanských a pro mládež studující. Tyto knihy by měly čtenáři nabízet „četbu vybranou, zušlechťující, při tom však velice bavící“ (tamtéž: 218).

⁵ Knihy vydané v roce 1920 a 1921 na konci mají reklamu, která doporučuje knihy od Jacka Londona, které již v nakladatelství vyšly. Nemusíme jistě zmiňovat, že reklamy obsahují velice lichotivý text jak o autorovi, tak o samotných dílech. V knize *Bílý den* se objevuje reklama i na autora Jamese Olivera Curwooda, který je dle recenzenta v Americe stejně oblíbený jako London. Oba autoři totiž píšou o krásné a opuštěné americké krajině. Oba autoři „velkolepě líčí mnohotvárný svět zvířat“ (Staněk in *Bílý den* 1920: 254). Recenzent zmiňuje, že si je jist, že nové dílo dosud neznámého autora bude čtenáři kladně přijato. James Oliver Curwood u nás nikdy nedosáhl takové popularity jako Jack London. Podobně jako James O. Curwood byl vnímán i Rex Beach, kterého v roce 1925 představil v časopise *Literární rozhledy* Arnošt Brejský. Beach ani Curwood u nás nikdy nedosáhli popularity srovnatelné s Jackem Londonem.

V této edici vycházeli spisovatelé blízcí Londonovi svými náměty i stylem, jakými byli například Karel Klostermann, Sinclair Lewis⁶, A. C. Doyle (*Pes Baskervillský, Znamení čtyř*). Možná právě zmiňovaný Karel Klostermann, jehož kniha *Hostinný dům* vyšla v edici jakožto vůbec první dílo, byl důvodem, proč byl London do této edice zařazen.

Londonovo dílo je dílo Klostermannovu v mnohém podobné – J. Janáčková uvádí ve své publikaci *Stoletou alejí* o Klostermannovi následující: „Na východ a na západ od Čech ovládli moderní povídku bosáci a zlatokopové, když začal na předělu minulého a našeho století čtenářům v Čechách objevovat své přemožitelé vánic a zimních bezcestí, „čaroděje“ a „šupáky“ ze Šumavy, [...] povídky, které jsme připomněli úvodem (*Vánice* a *To byl špás*) vyvolávají vzpomínku na svět Jacka Londona“ (Janáčková 1985: 176). Zajímavé je, že toto srovnání s americkým spisovatelem předkládá Janáčková hned na začátku svého textu o šumavském autorovi. Spisovatelka dále srovnává svět Klostermanna a Londona – londonovští hrdinové se podle autorky pohybují v daleko rozsáhlejších světech, které jsou pro českého čtenáře více exotičtější (naleziště zlata, moře). Tito hrdinové, jenž jsou během svých cest ohrožováni nejen vlky, ale též chamtivými zlatokopy, při svých výpravách naleznou buď slávu a bohatství, nebo zahynou. Tito hrdinové však „nemívají kotvu domova a bezpečí rodinného hnízda, jako je tomu u básníka Šumavy. V nejlepších drobných prózách Karla Klostermanna mají totiž souboje s přírodou rozměr epizody, zarámované koloběhem všedního žití“ (tamtéž: 177). Klostermannův hrdina oproti postavě Londonově nezbohatne ani nezchudne, jen přežije. Janáčková čtenáře dále informuje o faktu, že povídky šumavského spisovatele končí také občas nedobře, avšak takové povídky „vyznívají spíš elegicky než tragicky“ (tamtéž). Takto na pár řádkách shrnuje Janáčková paralelu mezi dvěma spisovateli, kteří jsou si jisté v mnohém více než podobní. Jejich zařazení do stejné edice (*Vilímkova knihovna*) nemůže být považováno za jen tak nahodilé.

Mimo tuto edici vydával Vilímek i další typologicky shodné autory, například Julesa Verna, Karla Maye nebo i Arthura C. Doylea. Zajímavé je, že Doyle nevycházel pouze v edici s Londonem, jeho dílo se objevilo i v edici *Detektivní romány a novely*. Jules Verne se stejně jako Karel May objevil v edici *Vilímkova knihovna mládeže dospívající*, která byla určena hlavně mládeži vyšších tříd, u které může „špatná kniha rázem zkazit to, co domácí a školní výchova pracně zbudovala“ (Vilímek 1949: 118).

---

⁶ Je známým faktem, že Lewis prodával Londonovi nápady na své povídky a díla. Dalším pojítkem mezi těmito spisovateli je fakt, že oba kritizovali americký kapitalismus a materialismus.

Podíváme-li se vydané knihy od Jacka Londona, je očividné, že Jack London byl vnímán ve Vilímkově nakladatelství hlavně jakožto autor dobrodružné literatury⁷. To se jistě hodilo do Vilímkovy nakladatelské strategie, ve které lze často spatřovat mnohé dobrodružné spisovatele – nejlepším příkladem je však Karel May, o jehož vydávání vedl Vilímek se samotným spisovatelem dlouhý spor⁸.

Vilímek nepřestával mít o Londona zájem ani po spisovatelově veliké popularitě, která se objevila pár let po první Vilímkově vydané knize – Vilímek jistě viděl v americkém spisovateli veliký potenciál a zaručený zisk, který mu přinesly i mnohé knihy od již zmíněného Karla Meye. Pro Vilímka byl však zlomový rok 1921, kdy nakladatel Bedřich Kočí oznamuje, že mu vdova po Jacku Londonovi prodala veškerá práva na vydávání děl zesnulého spisovatele.

4.2 Londonovy povídky jako komerční zboží

Na čtenářský úspěch Londonových děl vydávaných Vilímkem reagovala řada dobových nakladatelství, která se rovněž pokusila rozmnožit Londonovy české překlady, např. F. Topič, K. Neumannová a A. Hynek. Všechna tato nakladatelství měla shodný profil i zájem o podobného čtenáře.

Po zaměstnání u německého knihkupce Z. Bensingera sídlícího v Praze převzal **A. Hynek** nakladatelský obchod pražského kupce Zlatohlávka, u kterého se také vyučil řemeslu, a v roce 1870 si zakládá nové knihkupectví v ulici Celetná 11. Hynek měl zajímavý styl nabízení knih: po celé zemi chodili jeho agenti a nabízeli české ilustrované časopisy a lidové knížky, hlavně však sešity lehké pochopitelné beletrie. Hynkovi se muselo dařit, neboť obchod neustále rozšiřoval a „postupně si tak vybudoval prospívající závod, podléjící se na růstu české kulturnosti“ (Forst 1993a: 378). Roku 1909 přebírá podnik Aloisův bratranec Arnošt Hynek a po něm jeho syn Gustav Hynek, jelikož byl znalcem literatury a o knihy měl zájem, zdálo se, že by knihkupectví mohlo prosperovat. Pro svou chorobu však podnik musel přenechat bratrovi Kristiánovi, pod jehož vedením se roku 1949 se nakladatelství nevyhnulo znárodnění.

---

⁷ Dobrodružná literatura je v knize *Encyklopedie literárních žánrů* definována jako „žánr zábavné prózy s množstvím zápletek, navozující napětí vystupňováním motivu rizika a zkoušky, [...] základní složkou je bohaté rozvitý, vzrušující a napínavý děj, jenž předpokládá geograficky otevřený prostor, a ústřední mužská postava hrdinského typu“ (Mocná 2004: 118). Více o dobrodružné literatuře v kapitole 6.1 *Jack London jako autor dobrodružné literatury*.

⁸ Viz kniha *Pražský případ doktora Meye*.

Nakladatelství mělo podobnou strategii jako v budoucích letech nakladatelství B. Kočího – vydávání laciných románů v sešitech. Zpočátku se jednalo o anonymní kolportážní romány hrůzy, loupežnické příběhy a jinou dobrodružnou literaturu. „Postupně se jeho nakladatelský program zlepšil, i když sklon k vyhledávání přitažlivé tematiky byl v jeho ediční činnosti stále patrný“⁹ (tamtéž). Hynkovo nakladatelství přineslo velikou spoustu edic, zmiňme tyto edice: *Bibliotéka románů*, *Český humor* a *Dobrý román*. Pro toto dílo je nejpodstatnější edice *Pestrá knihovna zábavy a kultury* (1910–29, 190 svazků), která neměla, stejně jako u Vilímka nebo u Topiče, zcela ucelený program. Knihovna zahrnovala různé literární svazky a žánry, vycházeli v ní autoři jak čeští, tak i zahraniční. Díla měla velikou škálu zaměření – od filosofických spisů po dobrodružnou beletrii. Jack London se v knihovně objevil však pouze jednou, což není ve srovnání s ostatními vydavateli vůbec velké číslo. Podstatný je však rok, kdy se v nakladatelství spisovatel objevil – rok 1911. Tímto rokem se totiž Hynek řadí hned za Vilímka, jenž v roce 1910 jako první uvedl na český trh Jacka Londona.

Je tedy jasné, že Hynek měl stejnou vydavatelskou strategii jako Vilímek a Topič – zařadit autory do určitých edic, které nejsou nikterak tematicky svázány a doufat v co největší prodej. Není zcela jasné, proč Hynek od vydávání Londona upustil. Postupem let se na trhu objevily další tituly od Londona, avšak konkurence nebyla zpočátku tak veliká. Zmiňme i fakt, že Hynek se v následujících letech nebál konkurovat Josefu R. Vilímkovi ve vydávání spisů Karla Maye, který po vleklých sporech oficiálně povolil právě Josefu R. Vilímkovi vydávat svá díla.

Nakladatelský dům **Františka Topiče**¹⁰ se řadí po bok nakladatelství Josefa Vilímka a J. Otty k trojhvězdí nakladatelských domů. Podobně jako se Jan Sainer dostal k vedení knihtiskárny Josefa R. Vilímka, tak se dostal k manažerování knihtiskárny František Topič – přes manželství. František Topič si vzal Terezii Šulcovou, která byla chotí redaktora a nakladatele Františka Šimáčka, jenž měl v Jeruzalémské ulici (dnes Národní třída) knihkupectví, které svěřil právě Františku Topičovi.

---

⁹ Tento sklon očividně dokazuje výběr počátečně vydaných knih, zmiňme následující: G. Boccaccio: *Dekameron*; Ch. Dickens: *Dombey a syn*; A. Dumas: *Hrabě Monte Christo*.

¹⁰ František Topič nebyl zaměřen však jen na literaturu. Zmiňme známý Topičův salón, který vznikl v roce 1894 a až do roku 1955 fungoval jako soukromá galerie umění.

Již na začátku své knihtiskařské a knihkupecké kariéry musel František Topič obstat ve veliké konkurenci – v blízkosti jeho knihkupectví bylo v té době celkem jedenáct dalších knihkupectví. Tento fakt však neovlivnil Topičovu činnost a nakladatelství se dařilo. Koncem 80. let 19. století se Topičovo nakladatelství stává jedním z nejvýznamnějších u nás. Toto nakladatelství „vybudoval Topič na otevřených hodnotách národně výchovného proudu soudobé české poezie a na výpravných uměleckých publikacích, jejichž vydávání spojil s otevřením uměleckého oddělení knihkupectví s nabídkou autorských kopií i reprodukcí populárních děl soudobého českého umění“ (Zach 1996: 18). V nakladatelství uplatňoval Topič svou vlasteneckou, až protiněmeckou povahu – na průčelí prvního topičova obchodu byly nápisy psány v češtině, francouzštině, ruštině a polštině, nikoliv však v němčině. Rok 1894, kdy Topič rozšiřuje svůj podnik o další podlaží, svědčí o prosperitě knihtiskárny. Roku 1905 kupuje nakladatel dokonce celý dům, který sousedil s jeho knihtiskárnou (na dnešní adrese Národní třída 9). Ten byl přizpůsoben na provoz velkého knihkupectví s prodejnou uměleckých děl. V roce 1913 se firma změnila na obchodní společnost, jenž byla tvořena Františkem Topičem, Terezií Topičovou (rozenou Šulcovou) a jejich synem Jaroslavem Topičem. V nakladatelství se však pomalu začaly projevovat rozdílné názory na vedení firmy – František Topič se snažil nakladatelství vést spíše konzervativně. Když roku 1936 Jaroslav Topič zemřel, prodal jeho otec nakladatelský dům na Národní třídě i firemní název Jaroslavu Stránskému.

Stejně jako u Vilímka, vycházely u Topiče mnohé edice s různým zaměřením. Jmenujme: *Topičovy dobré knihy*; *Topičův sborník vybrané četby*; *Umělecké památky*; *Duch a svět – sbírka titulů populárně naučných*; *České hlavy*; *Topičovy Bílé knihy*.

Ze všech edic v nakladatelství je pro nás nejdůležitější ta s názvem *Topičovy dobré knihy*, která se dělila na dvě části: *Topičovy dobré knihy původní* a *Topičovy dobré knihy přeložené*. Karel Zach informuje, že tato edice „nepřinesla jediný výrazný titul a nakladatelství se postupně zaměřovalo spíše na produkci překladovou [...] *Topičovy dobré knihy přeložené* vstoupily do nepřehledné řady obdobných edic jiných nakladatelů, přinášejících pod podobnými univerzální názvy náhodný soubor oddechového čtiva“ (Zach 1993: 10). Zach tvrdí, že tyto knihy nebyly nijak zvlášť upravované a že „zapadly v bezvýraznosti produkce“ (tamtéž). Právě v této „nevýrazné“ edici vycházejí knihy od Jacka Londona. V nakladatelství do roku 1925 vyšla následující díla: *Volání divočiny* (1918, 1919); *Jerry z ostrovů* (1919); *Mužská věrnost* (1920); *Povídky rybářské hlídky* (1920); *Ztracená tvář* (1920).

Po bok dvou výše zmíněným zařadíme i značně menší nakladatelství první manželsky Stanislava Kostky Neumanna, nakladatelství **Kamilly Neumannové**. Tu k založení knižnice vedly okolnosti jiné, než s kterými jsme se setkali u Topiče a Vilímka. V roce 1904 nakladatelku opouští manžel S. K. Neumann – odešel s B. Hodačovou do Vídně. Toto náhlá událost donutila budoucí nakladatelku jednat, Neumannová se musela postavit na vlastní nohy a uživit sebe a dvě děti. I přesto, že její rodina byla proti, našla Neumannová podporu v Antonínovi Boučkovi a Fráňovi Šrámkovi. Za jejich podpory začala v roce 1904 vydávat překladovou knižnici s názvem *Knihy dobrých autorů*. V této edici vycházelo jednou měsíčně šest archů po koruně. Od třetí edice se redakčně i organizačně ujímá vydávání svazků Arnošt Procházka¹¹ a nastoluje knižnici určitý řád – první dva svazky edice byly spíše „ediční i distribuční improvizací“ (Zach 1993: 6). Procházka vydavatelství vedl až do své smrti, do roku 1925. Knižnice si během svých prvních deseti let existence vybudovala stálou klientelu a také stálý okruh spolupracovníků (zejména z okruhu *Moderní revue*). Knižnice byla poměrně úspěšná, avšak v roce 1914, kdy mnoho z odběratelů a čtenářů muselo odejít na frontu, začalo nakladatelství finančně ztrácet. Z finančních problémů se nikdy nedostalo. Roku 1921 vychází poslední ročník *Knih dobrých autorů* a po různých problémech roku 1931 nakladatelství definitivně ukončuje svou činnost.

Postupně v knižnici začínají vycházet i nové edice. Zmiňme edici *Čeští autoři*, která vydávala díla autorů z okruhu časopisu *Moderní revue*, a edici *Knihy pro bibliofily*, která víceméně znovu vydávala úspěšné tituly z knižnice *Knihy dobrých autorů*.

Jack London vychází v edici *Knihy dobrých autorů*¹², kterou pomáhal vydávat a vést A. Procházka. Jak již bylo řečeno, knižnice se zaměřovala pouze na zahraniční spisovatele: „V nejvýznamnější knižnici Neumannové, v KDA, A. Procházka dokázal uplatnit svůj přehled po současné světové literatuře a zejména v počátku svým širokým výběrem autorů ve spolupráci s vydavatelkou do jisté míry i překonat uměleckou doktrínu, již se vázal ve vlastní tvorbě“ (Forst 1993b: 518). Jack London se poprvé objevuje v devátém ročníku edice (rok 1913) se svou knihou *Bílý tesák*, tato kniha se v roce 1921 dočkala druhého vydání. Následně se v roce 1918 objevuje v edici *Jerry z ostrovů*, který se roku 1920 dočkal v edici druhého vydání.

---

¹¹ Arnošt Procházka (1869–1925) byl český literární a výtvarný kritik, byl představitelem české literární dekadence.

¹² Tento název edice navržený A. Boučkem býval mnohdy považován za název celého nakladatelství.

4.2.1 Obchodní střet J. R. Vilímka a A. Hynka

Fakt, že se výše zmíněná nakladatelství zaměřovala na podobné autory i na stejně orientované čtenáře, dokládá i spor nakladatelů J. R. Vilímka a A. Hynka. Celý jejich spor je zaznamenán v knize *Pražský případ doktora Maye* od Jaroslava Moravce.

Rakouský zákon poskytoval cizím autorům ochranou lhůtu na jejich knihy, která však byla časově omezená. Když chtěl jakýkoliv cizí autor mít zajištěnou ochranou lhůtu svých knih na našem území, musel po jejich publikování do tří let od prvního knižního vydání zajistit vydání českého překladu. Pokud se tak nestalo, nebyly knihy nijak zákonně chráněny. Toho se snažil využít J. R. Vilímek, protože si byl dobře vědom, že by mnohé Mayovy knihy mohl vydat bez svolení autora a nemusel by nikomu platit peníze za práva na vydání. Vilímek si však za každou cenu chtěl udržet pověst „dobroděje“, proto Maye zkontaktoval a po sáhodlouhém vyjednávání se se slavným spisovatelem domluvil na finanční odměně, kterou mu nakladatel bude platit za vydávání jeho děl (Moravec 2006: 22). U Vilímka vyšel první text od Karla Maye *Syn lovce mamutů* v roce 1890.

„Na podzim roku 1903 však došlo k tomu, čeho se Vilímek bával, a pro co, jak se zdá, měl dobrý čich. Nakladatelství Alosie Hynka v Celetné ulici v Praze se totiž – jak uvádělo ve svých prospektech ‚povzbuzeno úspěchy, jimiž jsou ve všech světových literaturách provázeny zajímavé a neobyčejně napínavé romány doktora Maye,‘ odhodlalo vydat nové velkolepé autorovo dílo...“ (tamtéž: 80). To samozřejmě pobouřilo Vilímka, který Mayovi za všechny vydané knihy platil. Jediné, čeho Vilímek dosáhl, bylo Mayovo prohlášení, že veškeré knihy z jeho pera vydává oficiálně a s jeho svolením pouze Vilímek. Tento fakt však čtenáře tolik netrápil a s nakupováním Hynkovo knih pokračovali i nadále. Oba nakladatelé v následujících letech pokračovali ve vydávání Maye, „až ovšem na to, že Vilímkův [zisk] byl menší o honoráře placené Mayovi“ (tamtéž: 89).

Vilímkovi se samozřejmě situace nelíbila, dokonce v něm postupem času začalo klíčit podezření, že May a Hynka se proti nakladateli spojili a mají spolu uzavřenou tajnou dohodu, ze které nejhůř vychází Vilímek. Vilímek byl svou domněnkou natolik přesvědčen, že dokonce napsal Mayovi dopis, ve kterém ho ze spolupráce s Hynkem osočuje. Vilímek se marně pokoušel vymyslet, jak by celou situaci zvládl – pomalu došel k názoru, že může tajně vydávat tzv. přetisky a z nich neodvádět Mayovi žádné peníze: „Tu se stalo, že Vilímek od roku 1905 začal tiše a nenápadně tisknout a prodávat sešity s lacinými a neilustrovanými romány Karla Maye [...], Vilímkovi zde patrně patří smutné prvenství, že vytvořil nový, do té doby neužívaný druh parazitování na autorovi. Utajené náklady, tak zvané přetisky, se staly od těch dob novou formou šizení na honorářích a také zjevným znakem nerespektování, pokoutních nakladatelů“

(tamtéž: 101). Po nějakou dobu přestal Vilímek platit Mayovi za jeho knihy úplně. Až po samotném dotázání německého autora byl, a to až soudní cestou, Vilímek donucen Mayovi zaplatit peníze, za všechny oficiálně vydané Mayovy knihy. Naštěstí pro Vilímkovu pověst se spisovatel nedověděl o levnějších přetiscích, ze kterých nakladatel samozřejmě peníze neodváděl. Snad i kvůli těmto přetiskům mohl Vilímek zůstat na trhu s Mayovými knihami a konkurovat Hynkovi a později i jiným nakladatelům, kteří Maye vydávali bez toho, aby spisovateli platili za vydavatelské právo.

4.3 Kočího *Laciné knihy*¹³

Vynecháme-li krátkou životní epizodu, kdy se učil truhlářem, zabýval se B. Kočí nakladatelstvím a knihkupectvím již od učňovských let. Svě učení začal v Mladé Boleslavi, následně přešel do Plzně k nakladatelské firmě V. Steinbrenner, v roce 1889 přešel ke knihkupci A. Pešlovi do Českých Budějovic a v roce 1890 se stal disponentem v nakladatelství Josefa R. Vilímka. Poté založil Kočí knihkupeckou koncesi *Kočí a Finke* s K. Finkem v Plzni. Po dvou letech se Kočí opět vrátil k Vilímkovi, aby si v roce 1899 založil své první nakladatelství. Toto nakladatelství však přenechal M. Knappovi. V roce 1912 si Kočí zakládá své druhé knihkupectví, které můžeme spojit právě s nakladatelstvím Bedřicha Kočího.

Vydavatelství B. Kočího je pro postavu Jacka Londona důležité tím, že od roku 1922 až do roku 1930 převzalo iniciativu a bylo jediným vydavatelem spisovatelovo knih. Důvodem této dominance na trhu je zakoupení všech práv na vydávání Londonových titulů od vdovy po Jacku Londonovi. Kočí nic nenechal náhodě a svého čtenáře i případné konkurenty na trhu o svém právu informoval na předních stranách Londonových knih, které vydával v edici s názvem *Laciné vydání spisů Jacka Londona*. Zde předkládáme kopii textu, kterým čtenáře o svých právech informuje:

„Upozorňuji všechny interessenty, že získal jsem koupí výhradní právo k vydávání spisů Londonových v republice československé. Dosud panovalo všeobecné mínění, že London, jakožto autor americký, jest pro Č.S.R. volný. Tato domněnka zakládá se ale na omylu, neboť London současným vydáním svých spisů v Londýně zajistil si evropské copyright, které vztahuje se i na R. Č. S. od února 1921, kdy přistoupili jsme též k bernské konvenci. Od zástupců chotí zemřelého spisovatele zakoupil jsem výhradní právo k vydávání Londona se

---

¹³ Zajímavé je, že kromě vydávání knih, Kočí několik knih sám napsal: *Co jsem poznal, když jsem se stal abstinentem* (1925); *O duchovní léčbě* (1925); *O příčinách chorob lidských z duchovního stanoviska* (1925); *Víra tvá tě uzdravila* (1925); *Podstata duchovního léčení nakladatele B. Kočího* (1933).

zpětnou platností od února 1921 a každé nedovolené vydání Londonových spisů budu právně stíhati“ (Kočí in London 1922: 2).

V knize *Nakladatel B. Kočí vzpomíná*, kterou s nakladatelem sepsala jeho dcera Jarmila Kroftová–Kočová, nás nakladatel informuje o tom, jak edice laciných knih vznikla. Zde se musíme vrátit do roku 1903, který Kočí nazývá „kritickým“, protože „nebylo kupců a i nejkrásnější věci zůstávaly ležet v nakladatelských skladištích, ...“ (Kroftová 1948: 116). Kočího konkurenti, kteří se báli konkurence, začali tvrdit, že nakladatel nedisponoval kvůli krizi žádným cenným majetkem a že pohroma se jeho nakladatelství jistě nevyhne. Tvrzení, že Kočí nedisponuje žádným majetkem, byla však nepravdivá. Když se to doslechli lidé z banky, ve které měl Kočí úvěr, došli Kočího informovat o zvěstech, jež se roznáší o nakladateli a jeho majetku, zároveň se ujistili, že Kočí bankrotu nečelí a že je vše s jeho majetkem v pořádku. Zároveň si však na Kočího majetek začali dávat větší pozor. Nakladatel se rozhodl jednat, aby lživé zvěsti nenarušili chod jeho podniku: „Cítil jsem, že se tu musí něco převratného stát, něco, čím bych vyvrátil tuto lež, která mi podkopávala úvěr a ničila připravené plány. [...] Nakonec jsem dospěl k jedinému možnému řešení – být stejně bezohledný ke konkurenci, jako ona je ke mně a obrátit se k české veřejnosti přímo“ (tamtéž: 117). Řešení bylo takové, že Kočí nabídl drahé knihy, jež se stejně neprodávaly, za třetinu jejich ceny. Knihy byly rázem rozebrány a Kočího konkurence umlčena.

Následně se nakladatel rozhodl, že by chtěl vytvořit něco nového, něco, čím by se lišil od svých kolegů – něco, co by zajistilo plynulý chod jeho nakladatelství: „Přemýšlel jsem o tom, co nám v české literatuře chybí, po čem by sáhl s radostí každý, chudý i zámožný, a co by bylo možno rozšířit v ohromném nákladu. Přišel jsem však k tomu, že nám vlastně chybí všecko!“ (tamtéž). Kočí chtěl vydat dobrou českou knihu, kterou by si mohl dovolit každý – a právě to bylo to „něco“, co nakladatel hledal – velké náklady knih za malou cenu. První „lacinou“ českou knihou byla *Babička* od Boženy Němcové. Kniha byla dle Kočího slov „zkušebním kamenem“ (tamtéž: 119). *Babička* byla tehdy již dobře známou knihou a všichni knihkupci ji měli na skladě, avšak toto byla první *Babička* za 15 krejcarů. Veřejnost ohlášení laciného vydání knihy přivítala, avšak jak Kočí tvrdí: „Mezi knihkupci a nakladateli vzbudil jsem velkou nelibost. Obraceli se proti mně jako proti škůdci a ničiteli české kultury, tvrdili, že znovu šílím, když takto znehodnocuji českou knihu“ (tamtéž). I přes tato nelibá slova Kočí knihu vydal a za první měsíc bylo prodáno 75 000 výtisků, krátce nato dosáhlo číslo 100 000: „*Babička* v laciném vydání nepřestávala se prodávat. Pořád přibývalo dětí, které si přály mít tuto knížku jako svůj vlastní majetek ne jako drahocennou knížku, kterou tatínek před nimi do knihovny zamyká, ale jako knížku, kterou si budou samy opatrovat a k ní další do své dětské

knihovničky přidávat“ (tamtéž). Po součtu všech laciných vydání *Babičky* (později se vydávala v *Laciných knihách* až za 3 koruny) dosáhlo číslo neuvěřitelných 450 000 prodaných výtisků. Druhou publikací *Laciných knih* byly Palackého *Dějiny národu českého*, tohoto textu se v první edici prodalo 85 000 výtisků.

Velký prvotní zájem, kdy se Kočímu přihlásilo 75 000 odběratelů, potvrdil nakladatelovu domněnku: „To, čeho bylo u nás tehdy nejvíce zapotřebí, byla – laciná kniha. A v tomto směru vedl jsem dále celou svou vydavatelskou činnost“ (tamtéž). Na základě své správné domněnky se snažil Kočí českému čtenáři předložit co nejlacinější knihy.

Do této nakladatelské filosofie zapadá i již zmíněné *Laciné vydání spisů Jacka Londona*: „Největší popularity dosáhl *Nejlacinější českou knihovnou* a *Laciným vydáním spisů Jacka Londona*“ (Forst 1993b: 762). Kočí věděl, že London byl u nás tehdy velice populárním autorem. I za Kočího přispění u nás vyšlo mezi lety 1921–1925 tak velké množství děl od Jacka Londona. Celkem vyšlo u Kočího 76 svazků Londonova díla, některé svazky byly doplněné ilustrovanou variantou. Toto číslo svědčí o tom, že autor musel být velice čtenářsky populární. Je třeba podotknout, že u Kočího vyšlo souborné vydání Londonova díla. Kromě *Laciného vydání spisů Jacka Londona* zmiňme i další rozsáhlé edice cizích autorů, které vyšly v Kočího nakladatelství: *Dobrodružné romány J. Verna* vyšly celkem v 96 svazcích (souborné vydání), *Laciné vydání spisů B. Harta* se objevilo v 34 svazcích (souborné vydání), *Knihovna L. N. Tolstého* vyšla v 26 svazcích (souborné vydání)¹⁴. Z českých autorů, kterým u Kočího vyšlo též souborné vydání, zmiňme: K. H. Máchu, B. Němcovou, K. Sabinu a K. H. Borovského.

4.4 Shrnutí

Všichni výše zmínění Londonovi nakladatelé evidentně toužili mít z vydávání děl Jacka Londona ekonomický profit. Když se však podíváme na počet vydaných děl a jejich náklad, je očividné, že ze spisovatele nejvíce profitoval Bedřich Kočí, který s vydáváním Londonova díla tohoto cíle dosáhl.

Není zcela jasné, proč Josef R. Vilímek zařadil Jacka Londona do své edice *Vilímkova knihovna*, ta totiž nevydávala pouze dobrodružnou literaturu. Knihovna se též nezaměřovala pouze na zahraniční autory. V této edici vycházely knihy od českých i od zahraničních autorů

---

¹⁴ Pro zajímavost uveďme, že Kočí chtěl v *Laciném vydání* vydávat i knihy od dříve zmiňovaného Karla Maye, když se o tom však dozvěděl nakladatel J. R. Vilímek, zaplatil Kočímu vysoké odstupné. To přimělo Kočího, aby od vydávání Maye upustil.

– knihovna nabídla čtenáři „všehochut“ literárního světa. Kromě již zmíněného Klostermanna a Sinclaira Lewise, bychom mohli do dobrodružného čtiva zařadit i *Psa baskervillského* od Arhtura Connana Doylea. Nicméně zmiňme, že ve stejné edici vyšly texty jako *Deset povídek o manželství a milování*, milostně laděná kniha, ve které jde hlavně o nenaplněnou, či naplněnou lásku od Karla Rožka nebo text *Marné lásky*, ženský román od Růženy Svobodové – tyto knihy jistě nespádají do odvětví „dobrodružná literatura“, do které bychom Londonovy či Doyleovy texty vydané u Vilímka zařadili. Musíme tedy konstatovat, že zařazení Londona do *Vilímkovy knihovny* je spíše náhodné, na druhou stranu čtenáři pomohlo dohledat Londonovy tituly, když si chtěl ve Vilímkově knihkupectví zakoupit autorovu knihu. Vilímek jistě viděl v Londonovi veliký potenciál a možnost dobrého výděлку – nakladatel totiž dlouhou dobu vydával díla od Karla Maye a Julese Verna¹⁵. Na druhou stranu musíme zmínit, že číslo vydaných Londonových děl je značně menší v porovnání s Mayem či Vernem. Vilímek na vydávání Mayových a Vernových děl vlastnil práva, stejně jako od roku 1921 vlastnil Bedřich Kočí práva na díla Londonova – je zde možnost, že se Vilímek pokoušel získat práva i na Londona, tuto domněnku však nelze potvrdit. Na základě výše zmíněných fakt nelze určit důvod zařazení Londona do *Vilímkovy knihovny*, jedno je však jasné – London musel být pro čtenáře atraktivním autorem, jinak by jeho zařazení do edice Vilímek, zdatný businessman, vůbec nezvážil.

Nakladatel Alois Hynek jistě doufal, že zařazením Jacka Londona do své edice *Pestrá knihovna zábavy a kultury* bude dobrým obchodním tahem a že mu autor vynese značný zisk. U Hynka není zcela jasné, proč se vydávání Londona hned po první knize zcela vzdal. Vilímek, Topič i Neumannová vydali alespoň pár Londonových titulů před tím, než na „londonovský“ trh vstoupil a zcela ho pohltit nakladatel Bedřich Kočí.

Uvážíme-li zařazení Jacka Londona do edice Topičovo nakladatelství s názvem *Topičovy dobré knihy přeložené*, je čtenáři hned jasnější vztah mezi spisovatelem a danou edicí (na rozdíl od edic Josefa R. Vilímka a A. Hynka). Topič se pokusil do této edice zařadit dobré a oblíbené zahraniční autory, kteří byli čtenářsky atraktivní. Tyto autory měla sdružovat právě zmíněná edice. Jack London se svou tvorbou a dobrodružně laděnými díly velice hodí do této knihovny. Karel Zach nás v knize *Trojí nakladatelský příběh* informuje, že v této době vycházelo mnoho edic, jež přinášely náhodně vybraná díla v těchto knihovnicích s univerzálními

---

¹⁵ Viz knihy *Pražský případ doktora Maye: banální kapitola z nakladatelských dějin* (2006) a *Jules Verne v nakladatelství Jos. R. Vilímek* (2005).

názvy. Toto se dá jistě vztáhnout na edici Josefa R. Vilímka i Aloise Hynka. V menší míře však i na Topičovu edici *Topičovy dobré knihy přeložené*, ze které je čtenáři alespoň jasné, že v této edici nalezne pouze zahraniční autoři. To, jaký druh literatury v knihnici nalezne, se však čtenář nedozví.

V knihnici *Knihy dobrých autorů* Kamilly Neumannové je zřejmý záměr vydávat zahraniční, populární autory, kteří by přivábili co největší počet kupců a vydělali nakladatelce, matce samoživitelce, co nejvíce peněz – stejný záměr jako u předchozích autorů, avšak Neumannová stejně jako Topič alespoň specifikuje, že v edici najde pouze zahraniční autory. Jelikož tato edice byla vůbec první, se kterou nakladatelství přišlo, je zřejmé, že na tuto edici velice spoléhalo. Zařazení Jacka Londona do této edice dokazuje popularitu a zájem o amerického spisovatele na našem území.

Bedřich Kočí přišel s úplně novou taktikou, která byla mnohým nakladatelům velice nepříjemná. Nakladatel chtěl za co nejmenší cenu prodat co nejvíce knih. Kočí chtěl z knih udělat běžně dostupný artikl pro každého. Kočí nabídl čtenářům levné knihy, které budou všem dostupné, a i ti nejmenší čtenáři budou moci mít svůj vlastní výtisk. Po koupení výhradních práv na vydávání děl Jacka Londona u nás od spisovatelovy manželky, v tehdejší době již vdovy, si Kočí zajistil, že konkurence nebude moci legálně díla od Jacka Londona vydávat. Na základě toho ovládl Kočí trh s Londonovými knihami a od roku 1921 až do roku 1930 vydával spisovatelovy knihy, jež vydal v souborném vydání, výhradně tento nakladatel. Je jisté, že Kočí chtěl vydávat pouze atraktivní knihy, protože při nízkých cenách muselo být prodáno co nejvíce výtisků, aby se nakladateli vůbec vyplatilo knihy tisknout. Americký spisovatel musel být v nakladatelovo očích atraktivní autor, o kterého bude zájem, jinak by jistě nezakupoval práva na vydávání Londonových děl. O atraktivitě Jacka Londona v Kočího edici *Laciné vydání spisů Jacka Londona* svědčí i číslo vydaných svazků – od roku 1921 do roku 1930 vydalo nakladatelství celkem 76 svazků s Londonovým dílem. Fakt, že v edici vyšlo Londonovo souborné dílo, jen dokazuje to, že se Kočí nemýlil a že Londonovo dílo bylo u nás velice populární.

5 Jack London v kritikách a recenzích od roku 1908 do roku 1925

Následující kapitola mapuje recenze a kritiky hodnotící osobnost Jacka Londona a jeho tvorbu, především překlady vznikající na českém území od roku 1908 do roku 1922, tedy v období prvotní recepcce Jacka Londona a první kulminace zájmu o literaturu daného autora. Tyto příspěvky, které vycházely v dobových časopisech, nejen reprodukuje, ale pokoušíme se je i analyzovat v širším literárním a kulturním kontextu.

1908

V tomto roce vyšlo v časopise *Přehled* recenzní shrnutí knihy R. A. Scotta-Jamese *Modernism and Romance* v překladu Františka Chudoby. Recenzent sděluje, že Scott-James v knize informuje o „současných nebo téměř současných zjevech anglické literatury“ (Chudoba 1908: 563). Celý článek je víceméně pojednání o tehdejší literatuře a o tom, jak s ní tehdejší autoři nakládají. London, „americký zobrazovatel a ideolog třídních bojů“, je označován jako autor, který utíká z tísně společnosti do světa zvířat (tamtéž).

1909

V roce 1909 bylo jména Jacka Londona zmíněno pouze jednou, a to v časopise *Venkov*. Autor byl zmíněn ve článku *Směs*, ve kterém se pojednává o uměleckém světě. London je zmíněn ve spojitosti s vydáním svého „psího románu“ *Když volá příroda*¹⁶, ve kterém, dle krátké zprávy, je hlavní postavou pes Buck, jenž po ztrátě svého pána utíká do lesů a snaží se zapomenout na svou bolest. Autor článku dílo nehodnotí, pouze informuje čtenáře o jeho existenci.

1911

Tento rok přináší tři články o díle Jacka Londona. Zajímavé je, že všechny články jsou recenzemi na nově vydané dílo *Na suchu na moři*. Tyto recenze vychází ve třech různých periodikách a jsou napsány různými autory – Antonínem Veselým, J. Rowalskim a J. Rozmahelem.

Recenze Antonína Veselého pro *Národní listy* označuje Londona za „světového běžce“, který se podobá německému spisovateli Hannsi H. Ewersovi¹⁷ (Veselý 1911: 10). Veselý tvrdí,

---

¹⁶ Dnes překládáno jako *Volání divočiny*

¹⁷ Hanns Heinz Ewers (1871–1943) byl německý spisovatel, který je znám pro svou fantasy a hororovou literaturu. Dále se věnoval filmu – režíroval např. film *Pražský student* (1913). Během První světové

že „hlavním prvkem jejich umění je neobyčejnost“ (tamtéž). Oba autoři však mohou čtenáře v tomto ohledu jen rozčarovat. Při pozornějším čtením čtenář zjišťuje, že Londonova kniha je „pokrm dosti lehký“ (tamtéž), zatímco Ewersovo dílo je příliš hrůzostrašné, spisovatel má podivuhodnou zálibu v krvi. Jediné, co Veselý u Londona vyzdvihuje, je mistrovské vylíčení bouře na moři. Londonovo dílo dle Veselého tedy „celkem nepřevyšuje umění známých spisovatelů poučně zábavných knih pro mládež“ (tamtéž).

J. Rowalski označuje v časopise *Venkov* Londonovy povídky za realistické vyobrazení nevšedních událostí z amerického prostředí, protože popisovaný život a všechny námahy „jsou možné jen v oněch krajinách“ (Rowalski 1911: 7). Rowalski rovněž jako Veselý vyzdvihuje Londonovo líčení mořského živlu, který v povídkách rozhoduje o životu a smrti. Scény z povídek jsou dle Rowalského divoké a rozčilující – takové, že zaměstnávají naši fantazii. Londonovy povídky jsou dále srovnány s psaním Knuta Hamsuna¹⁸, a to na základě podobného způsobu psaní, který podle recenzenta u obou autorů působí bezprostředně a shodně využívá bohatých životních zkušeností (čtenář je informován o mnohých zaměstnání, od lovce tuleňů po zpravodaje rusko-japonské války, které London sám zkusil). Dílo autora není hodnoceno ani kladně ani záporně.

Další zmínku o Jackovi Londonovi najdeme v *Novém obzoru*. J. Rozmahel se omezil na několik stručných vět. Ve svém příspěvku zmiňuje, že London je jeden z mála spisovatelů, kteří prožili nebezpečný a dobrodružný život. Také čtenáře informuje o nespočetných zaměstnáních, které London během svého života zkusil. Dle Rozmahela se všechny tyto autorovy zkušenosti odrážejí v jeho psaní, které je „zpola skutečné, zpola fantastické“ (Rozmahel 1911: 330).

---

války byl v USA a snažil se získávat finanční podporu pro německý Červený kříž. Autor byl ovlivněn nacismem a stal se členem NSDAP, nesouhlasil však s nacistickým antisemitismem a měl sklony k homosexualitě, to byly hlavní důvody, proč byl později ze strany vyloučen. Po *Noci dlouhých nožů* jeho popularita upadla, jeho díla byla dokonce na nějaký čas zakázána.

¹⁸ Knut Hamsun, vlastním jménem Knut Pedersen, byl norský spisovatel a nositel Nobelovy ceny za literaturu. Spisovatel se narodil, stejně jako London, do chudé rodiny a od raného dětství musel tvrdě pracovat. Své uplatnění našel v žurnalistice a spisovatelství. Ve svém nejslavnějším díle *Hlad* zachycuje pomocí vnitřních monologů bídny život mladého intelektuála. Hamsun byl stejně jako London velkým cestovatelem. Ve svých pozdních letech sympatizoval s nacismem.

Nakonec srovnává Rozmahel Londonovo dílo s dílem Karla Meye¹⁹, přičemž upřesňuje, že Londonovo dílo je zcela jiného žánru a působí „i příznivějším dojmem“ (tamtéž).

1913

V roce 1913 vychází v *Akademii: orgánu socialistické mládeže* článek (rubriku) s názvem *Literatura a umění*. Gustav Winter v ní pojednává zpočátku o českých autorech – objevují se jména Antonín Sova, Fráňa Šrámek, Alois Jirásek. Po pojednání o české literatuře a českých autorech se Winter zaměřuje na literaturu překladovou a začíná právě Jackem Londonem – jeho dílem *Bílý tesák*, které je „životopisem a psychologií psa, míšence, s přísadou vlčí krve“ (Winter 1913: 135). Winter je jistě Londonovým dílem zaujat. Dle Wintera jsou kapitoly vyprávěny s velikou „silou exprese“ a některé „si nezdají v ničem“ s Kiplingovými²⁰ *Knihami džunglí* (tamtéž). V Londonově světě podle recenzenta vládne svět barbarství, krve a pudové důslednosti. Winter zmiňuje, že kapitola, ve které hlavní psí hrdina opouští domov je jak umělecky, tak psychologicky velice cenná.

S recenzí *Bílého tesáka* přichází i Karel Sezima v časopise *Lumír*. Hned v první větě Sezimova textu je čtenáři jasné, že Londonova kniha v Sezimovi vyvolává velice pozitivní dojmy: „První kniha je zvířecí epos prósou, nad něž sotva kdy četli jste poutavější i řečí vázanou“ (Sezima 1913: 236). V dalších větách recenze Sezima s chválou nepřestává. Dílo, dle

---

¹⁹ Karl Friedrich May (1843–1912), byl německý spisovatel, jenž se na našem území stal velice populární hlavně pro své dobrodružné knihy v čele s indiánským náčelníkem Vinnetouem a jeho druhem Old Shatterhandem. K Mayově popularitě jistě dopomohl i fakt, že knihy byly později zpracované ve filmové podobě. May sám se prohlašoval za hrdinu svých děl – Old Shatterhanda. Autor tvrdil, že dobrodružné vypravování mají reálný základ v mnohých cestách, které podnikl. Zajímavé je, že první autorova doložená cesta do míst konání jeho příběhů je zaznamenána až mnoho let po vydání děl. Nakladatelství Josefa R. Vilímka jako první oficiálně představila českému čtenáři Mayova díla, která byla a neustále jsou velice populární.

²⁰ Joseph Rudyard Kipling (1865–1936) je prvním Britem, který byl oceněn Nobelovou cenou za literaturu. Spisovatel se narodil a vyrostl v indické Bombaji, jež byla britskou kolonií. Jako mnozí jiní autoři, Kipling začal svou literární kariéru básněmi. Spisovatelovým nejvýznamnějším dílem jsou zajisté *Knihy džunglí*, zvířecí epos, ve kterém se objevuje známý Mauglí. V tomto díle si zvířata, která jsou společně s Mauglím v centru dění, rozumí a rozmlouvají mezi sebou. Zde je vidět podobnost mezi Kiplingovými díly a knihami Jacka Londona, ve kterých se sice žádný z hrdinů nenaučí mluvit zvířecí, tak jako to zvládl Mauglí, ale zvířata a jejich psychické a myšlenkové pochody jsou jistě v centru dění.

recenzenta, není nikde rušeno „alegorickou zručností nebo laciným jinotajem“; jedná se čistě o životopis vlka, ve kterém koluje krev domácího psa. Podle recenzenta je to příběh vykreslený s neobyčejnou jemností, vyniká „znamenitými kvalitami stylovými, skvělou popisnou bravurou i bezpečnou režii celkovou“ (tamtéž). Sezima líčí hlavního psího hrdinu jako sensitivního vlka, který se dokázal postavit nepřízni svého osudu a nezhytnout v zápasech „silných hladovců s ohroženými slabochy“ (tamtéž). Kapitoly, ve kterých se vlčí mládě učí na základě úspěchu a nezdaru, kde v mláděti procítá pravý zvířecí instinkt a kde zjišťuje relaci věcí, jsou dle Sezimy „ty nejrozkošnější“. Na závěr recenze se dozvídáme, že „dobrodružná historie zvířecí“ obsahuje pronikavou psychologickou intuici, stejně jako vyšší morální a pedagogickou zkušenost a také hlubokou citovou něhu (tamtéž). Karel Sezima ve stejném článku přirovnává *Bílého tesáka* k dílu francouzské spisovatelky Sidonie-Gabrielle Colletem,²¹ konkrétně k jejímu dramatu *Sedm rozhovorů zvířat*. Jeho hlavní postavy – věrný pes Toby a kočka Kiki-Lichota – v něm otvírají svá jemná zvířecí nitra. V mnohých rozhovorech si vykládají diskretní záležitosti svých srdcí, své pocity, které mají při obědě, cestou vlakem, anebo při návštěvě cizího živočicha. Pes Toby je vyobrazen jakožto romantik-trubadúr a kočka Kiki zase jakožto mefistofelský skeptik a egoista. Karel Sezimu vyzdvihuje nejen kultivovanost autorčina podání, ale stylistickou úroveň textu. To ji podle jeho soudu staví na Londonův pokus.

S. O. Friedl v recenzi pro časopis *Zvon* opět přirovnává Londona ke Kiplingovi – k jeho *Knihám džunglí*, ve kterých je podle jeho soudu shodně vytvořen pohádkový svět zvířat majících lidský rozum a city – často se chovají spíše jako lidé než jako zvířata. Za „lidský“ označuje Friedl také vztah charteuxské kočky Kiki-Lichoty a buldoka Tobyho-psa v dramatu *Sedm rozhovorů zvířat* již zmiňované Sidonie-Gabrielle Colette (Friedl 1913: 303). London si však dle Friedla počíná jinak než Kipling i francouzská spisovatelka. Bílý tesák je vždy hlavně zvířetem, jehož „povaha směsí krve v žilách mu kolující se nikdy nezapře“ (tamtéž: 304). Podle Friedla London líčí osud Bílého tesáka skrze vlkův mozek a srdce, jako důležité hodnotí téma (představu) vlkových pánů – bohů, ze kterých až ten poslední je „bůh lásky“ (tamtéž: 304). Recenzent hodnotí dílo opět velice kladně: „Jack London začíná svůj román kapitolami veliké

---

²¹ Sidonie-Gabrielle Colette (1873–1954) byla francouzskou spisovatelkou, novinářkou a varietní umělkyní. Z jejího díla jsou nejznámější autobiografický román *Vagabundka* a novela *Gigi* (1944), která pojednává o mladé pařížské kurtizáně a jejím vztahu se zámožným mužem. Colette se za svého života třikrát provdala, byla také známá pro své homosexuální sklony. Ve své době byla označována za nejlepší francouzskou spisovatelku své doby. Její dílo se nejvíce zabývalo životem v manželství a sexualitou. Colette byla navržena na Nobelovu cenu za literaturu.

dramatické síly a vzrušujícího napětí, celý mistrně líčený život Bílého tesáka jest pln scen životností a expansí nervy rozechvívajících, všude však cítiti jest ruku uměleckého klidu pevně kreslící a plasticky tvořící, ducha, jenž dovede vdechnouti život. Zdá se, že Jack London nahlédl Přírodě přímo do dílny ve chvíli její tvůrčího rozkochání“ (tamtéž).

Poslední z recenzí, jež v tomto roce vyšla a ve které je London zmiňován, je text od Gustava Pallase *Nové překlady z literatury anglické* v časopise *Přehled*. Recenzent hned na začátku svého textu označuje Londonův text jakožto „výraznou beletristickou produkci“, která je však u nás téměř neznámá (Pallas 1913: 638). Pallas rozčleňuje Londonovo dílo na dva hlavní oddíly – první oddíl jsou knihy se sociální tematikou, oddíl druhý se zaměřuje na zvířecí tematiku nebo na lidské chování, které nese zvířecí prvky. Pallas dále zmiňuje, že z druhého oddílu po překladu jistě volá dílo drobných próz: *When God Laughs*²². Když se recenzent vrátí k *Bílému tesákovi*, informuje nás, že hlavním hrdinou je kříženec psa a vlka, který se z naprosto divokého vlka mění v ochočeného domácího psa. Psího hrdinu srovnává k jinému psímu hrdinovi z Londonova pera – k psovi Buckovi z románu *Volání divočiny*, kde má však hlavní hrdina zcela opačný život, Buck se z ochočeného psa stává divokým vlkem, aby se se svou vlčí smečkou oddával pudovému životu ve volné přírodě. Pallas hodnotí Londonovu charakteristiku zvířete jako „nevšedně výraznou“ a prostředí, ve kterém zvířata žijí, jako „svrchovaně poetické“. Recenzent také zmiňuje, že Londonova zvířata jsou „bytosti myslící a cítící docela dle zákonů lidských, ale naprosto ne na úkor svých sklonů zvířecích“ (tamtéž). Všechna zvířata v Londonových textech jsou velice vnímavá a zkušenosti, mnohdy bolestné, si pamatují a dobře se z nich učí: „Logika zvířat je přesná do extrémů; umění autorovo spočívá zde v tom, že dovedl ji opět vyvoditi z procesů animálních, bez nejmenšího sklonu k nějaké analogii s duševním děním lidským, a co jest hlavní, že vyvaroval se tendence morální, didaktické, čímž vyniká nad svoje soudruhy v Anglii“ (tamtéž). Pallas nezapomíná zmínit Kiplinga, u kterého se dle recenzenta učil London líčit přírodní život, proto aby následně mohl tvrdit, že v „charakteristice samé, v tlumočení výrazných vlastností a niterného života, stojí London i nad Kiplingem“ (tamtéž).

1914

Jmenovaný Gustav Pallas publikuje další recenze na *Bílého tesáka* i v roce 1914. Tentokrát se recenze objeví ve sloupku *Nové překlady* pro časopis *Venkov*. Svůj text začíná Pallas tím, že označuje Londona za geniálního Kiplingova epigona, který si svými texty pojistil místo nejen

---

²² *Když se Bůh směje*.

v anglické, nýbrž i ve světové literatuře. Následně ve své recenzi shrnuje dílo *Bílý tesák* a informuje čtenáře o obsahu samotného díla. Zajímavé je, že Pallas tvrdí, že dílo je situované do divoké přírody jihoamerické, kterýžto fakt je zcela chybný. Recenzent tvrdí, že v díle je velice zajímavé spojení člověka, ztělesňujícího rozumovou disciplínu, s vlkem, symbolizujícím divokou bezuzdnost. Čtenáři je následně sděleno, že Bílý tesák je kříženec a že je autorem sledován od brzkého mládí. London „líčí poutavě a s neuvěřitelnou působivostí znamenitě odpozorovaných detailů poněnáhlý jeho (Bílého tesáka) postup, jak zkušenostmi individuálními rozšiřuje se jeho dušení obzor...“ (Pallas 1914: 9). Ve vztahu ke Kiplingovi vyzdvihuje, že zatímco v *Knihám džunglí* je představován chlapec, který z civilizovaného světa uteče do divočiny, v *Bílém tesáku* je tendence opačná. Pallas opět soudí, že London stojí vysoko nad Kiplingen, co se týká líčení přírody: „London se k přírodě nemodlí, jemu není vznešeným chrámem, jakým se jeví člověku, jenž se od ní dávno již odklonil a jako cizinec se do ní vrací jen jaksi návštěvou“ (tamtéž). Pro Londona je příroda živlem nepostradatelným – je mu vším. Kniha dle Pallase zaujme každého: „... uměleckou cenou zamlouvati se bude právě tak aesthetovi jako svoji živelnou prostotou zaujme člověka neškoleného a výchovnou svoji cenou hodí se i co znamenitá četba pro mládež dospělejší“ (tamtéž).

Recenze na toto dílo se dále objevuje i v časopise *Čas* ve sloupku *Umění, věda a osvěta – Některé důležitější překlady*. Text zmiňuje, že již Egypťané a Řekové spojovali zvířata s bohy, kdežto židovství oddálilo člověka od zvířete a následně také křesťanství vidělo zvíře jako nečisté a potupné. Novější umění a literatura se však snaží tohoto předsudku zbavit a hledá přírodního člověka svobodných pudů, jenž pomáhá zvířeti ke zvýšené kráse a významnosti. London je označován jako jeden z autorů moderní literatury, jako moderně pojatá je oceněna především postava Henryho. V epizodě *Bílého tesáka* vystupuje ve scéně, kdy se při přepravě mrtvého lorda musí ubránit smečce vlků, a právě v tomto momentě objeví hodnotu svého vlastního těla a lásku k němu. Autor zmiňuje, že London, na rozdíl od normálních zvířecích příběhů, nehledá a nepěstuje idyličnost. *Bílý tesák* je označován za chmurný román zvířete, jež je vychované k zlobě a vraždění. Autor dále tvrdí, že každý by měl vyrůstat jako Bílý tesák: „... v nepřízní a nepohodě osudu, za tvrdých a těžkých podmínek, ustavičně ohrožován a vydán svízelným nebezpečím; jinak člověk nenabude pravé zdatnosti“ (Anon. 1 1914: 5). Dále je vyzdvihována spisovatelova pozorovatelská pronikavost.

1916

Gustav Pallas na Jacka Londona nezanevřel ani v roce 1916. Časopis *Venkov* přináší Pallasův fejeton s názvem *Ze života a umělecké tvorby geniálního dobrodruha*, který byl sepsán k Londonově úmrtí. Spisovatel je hned na začátek textu označován za „osobnost nejmarkantnější v současné literatuře světové“ (Pallas 1916: 2). London byl podle Pallase oceňován jak v rodné Americe, tak i v zahraničí, kde se hojně překládal pro všechny společenské vrstvy. Pallas dále odsuzuje situaci v českých zemích, kde se, dle jeho slov, překládá kdejaká slabá věc, avšak London byl trochu opomenut. Poté je čtenář seznámen s životním stylem věčného dobrodruha a milovníka života, ze kterého plyne, že London nebyl pouze nejlépe vydělávajícím spisovatelem své doby, nýbrž se musel usilovně snažit, aby se vypracoval na výsluní. Na základě různých zkušeností a časté změny povolání však mohl London sepsat všechna svá zajímavá díla. Pallas je Londonovým osudem fascinován: „Co do pestrosti osudů a životních impulsů předstihl London velkého severského básníka-dobrodruha Knuta Hamsuna; znalostí světa, cestami získané, předčí druhého severana, J. V. Jensena²³; porozuměním pro poesii divoké přírody vyrovná se Kiplingovi“ (tamtéž). London je na závěr textu označen za člověka, který oplýval velikým básnickým talentem a geniální schopností vykládat a popisovat skutečnost. Americká literatura v něm našla dle Pallase svého největšího a nejoriginálnějšího představitele, jenž vystihuje její „amerikanismus“ (tamtéž).

Smrt Jacka Londona zaznamenává i časopis *Zvon*, kde je London připomínám hlavně jako autor *Bílého tesáka*. Text vyjadřuje lítost, že Londonův dobrodružný život skončil už ve věku čtyřiceti let. Věta: „Zmizel Severní Americe nejčtenější básník, nejnepřínavější vypravovatel životních avantur, jichž nasbíral tento podivuhodný globetrotter a dobrodruh velké množství,“ dokazuje, že London byl vskutku vnímán jakožto jeden z nejlepších spisovatelů své doby, jehož život autor dále přirovnává k neuvěřitelné pohádce, ve které je London chvíli v hospůdce v rodném San Franciscu, chvíli zase na Aljašce dobývá zlato a o

---

²³ Johannes Vilhelm Jensen (1873–1950) byl dánským spisovatelem, který též získal Nobelovu cenu za literaturu (1944). Jensen rád a hodně cestoval – jako novinář navštívil mnohá místa v Evropě. Stejně jako London věřil v darwinismus. S literaturou začal Jensen již během doktorských studií. Mezi jeho významnější díla patří: *Královův pád* (1901), historický román o dánském králi Kristiánu II., a šestidílný románový cyklus *Dlouhá cesta* (1908–1922), dílo, ve kterém se zaměřuje na vývoj lidského druhu od Doby ledové po dobu Kryštofa Kolumba. Krom toho psal Jensen eseje o psychologii, antropologii a evoluci. V dílech je často znatelný Jensenův vzdělanecký a vědecký náhled na věci.

chvíli dál je už zase jinde (Anon. 2 1916: 168). Neznámý autor označuje Londona za hlubokého psychologa, který ve svém umu předstihl i samotného Kiplinga.

1918

V roce 1918 vyšlo několik textů o znovu vydané knize *Mořský vlk*. V časopise *Besedy lidu* o díle referuje neznámý autor. Londona označuje za nového amerického autora, který si brzy získal čtenářskou náklonnost na základě své originality. Autor odkazuje na *Bílého tesáka* jako na dobré dílo, jež je českému čtenáři dobře známo. K tomuto dílu je přirovnán další „stejně zajímavý“ Londonův text – *Mořského vlka* (Anon. 3 1918: 214). Čtenář je informován, že *Mořský vlk* je řetěz dobrodružství o pirátské tlupě, kapitánově lodi a jeho jemné ženě, kterou „osud zahnal do tohoto pekla nenávisti krutého sobectví a tvrdé kázně námořních lupičů“ (tamtéž). Na závěr krátkého textu se čtenář dovídá, že není druhé knihy tohoto druhu, v „níž by bylo tolik podivuhodné, hlubiny duše rozechvívající filosofie“ (tamtéž). Autor tvrdí, že toto dílo bude jistě hojně a s chutí čteno.

Národní listy nás také informují o vydání této knihy, kterou napsal „za války zemřelý spisovatel Jack London“ (Anon. 4 1918: 2). Dále se dovídáme, že London a jeho knihy nabyly v širších kruzích českých čtenářů zasloužené obliby, a to kvůli své dobrodružnosti, silné vůni života, mladé energii amerikanismu a jistou svěží literárností (tamtéž). *Mořský vlk* je označován jako „dobrý přírůstek našich nečetných překladů z americké literatury“, jehož vydání lze jen vítati (tamtéž).

Ve svém pojednání o nové literatuře a překladech pro *Českou revue* o novém vydání překladu *Mořského vlka* informuje i Karel Toman. Autor konstatuje, že Londonovi u nás vyšla již i jiná díla, jako třeba *Syn slunce* a *Bílý tesák*. O samotném Londonovi tvrdí, že má úžasnou „vervu vypravovatelskou“ a také humor, který je zcela patrný v *Synovi slunce* (Toman 1918: 635). Jack London je dále označován jako autor, u kterého je značná novost látky: „Hamsusovy trampovské historie americké jsou ještě příliš nasáklé evropskou citovostí, u Jacka Londona jest jinak. Jeho námořníci jsou bez tradic, leda mají tradice sukní“ (tamtéž). Žena u Londona poplete i mořského vlka, kterého Toman přirovnává trochu k lupičovi, trochu k vrahovi a trochu k filosofovi z rodu hraběte Monte Christa.

Na *Syna slunce*, který byl již zmíněn v textu Karla Tomana, se blíže zaměřuje i F. S. Procházka v časopisu *Zvon*. Procházka nejdříve odkazuje na edici *Knihy dobrých autorů*, ve které jako první představili Londona s jeho slavnou knihou *Bílý tesák*. Dílo *Syn slunce*, povídkový soubor s hlavní postavou Davida Griefa, má však dle Procházky k umělecké úrovni předchozího díla dosti daleko. Dílo je obrazem dobrodružných cest. Povídky jsou dle

recenzenta nanejvýš napínavé, ale „napětí, které četba vyvolá, jest také jediný dojem, nic více nezbude“ (Procházka 1918: 642). Povídky předpokládají velikou čtenářskou znalost zeměpisu. Dílo by dle Procházky potřebovalo mnoho vysvětlivek, aby mu bylo dobře rozumět. Recenzent lehce kritizuje i „zajisté obtížný“ překlad díla, ve kterém je užito nabubřelosti a hrubých germanismů (tamtéž).

O tomto dílu pojednává v *Moderním revue* i Ladislav Patočka, který hned zpočátku označuje spisovatele za „eminentního kouzelníka pera“, který je „vášnivě čtený“, ale „poněkud ukvapeně překládaný“ (Patočka 1918: 234). *Syn slunce* vznikl dle Patočky „za jasné pohody neúnavného pera“ (tamtéž). Podle recenzenta si s námi dílo hraje a útočí na naše city. Sloh díla má „dramatický vzestup a vždy šťastné řešení: nenaleznete nikdy příležitost dostat se z okruhu jeho bičujících vnunutí, a podlehnete-li brzy jeho dobrodružné žvatlavosti, procítíte nekonečné řady postav, jež v hutných a širokých liniích nanáší zdánlivě nedbale, při tom však s opatrností a pozorností, jež je vysoko povznesena nad bravourní rutinu“ (tamtéž). Dílo dále dle recenzenta hýří „zášlehy vášní“ (tamtéž), které normální smrtelník stěží pozná. „V Londonově díle je mnoho jemně pointované karikatury, ale vrcholně britké; nemíjí se nikdy s cílem, ale nechává čtenáře v pochybách, zda o tom sám vážně přemýšlí“ (tamtéž). Londonův sloh je popisován jako lehce hravý, plný humoru a smělých, ač nenásilných obrátů, jako autor, který se proti očekáváním čtenáře nestará o omluvu.

Je zajímavé pozorovat rozdíl v hodnocení díla *Syn slunce*. Zde se poprvé dobový čtenář může setkat na jedné straně se spíše negativně laděnou recenzí a na straně druhé s recenzí pozitivní.

Dále se v českých periodikách objevují recenze na dílo *Když se bůh směje*. Jiří Volprecht o tomto díle píše v *České revue*. Text prý osvětluje spisovatelovu podstatu ještě více než *Mořský vlk*. Všechny povídky díla mají „hluboký myšlenkový podklad, probraný téměř vždy nejen hodně do podrobnosti, nýbrž s podivuhodnou vervou slohovou, případností situací a přílehlými slovy“ (Volprecht 1918: 61). Volprecht vyzdvihuje povídku *Nic než maso*, ve které je podle recenzenta podána obdivuhodná psychologická studie dvou zlodějů. Podle autora ji bylo možné napsat jen díky spisovatelovým velikým životním zkušenostem. Konec povídky *Činago* přirovnává recenzent k povídkám L. N. Tolstého, konkrétně k jeho textům určených pro lid, které velebí odevzdanost v Boha a osud. Volprecht si všímá, že téměř ve všech povídkách se objevuje vražda nebo zabití – jakožto důvod udává spisovatelovu touhu po krvi, která tyto krvavé výjevy ospravedlňuje! Závěrem je však čtenář informován, že text je podáván originálně a skrze vhodné prostředky. Za vzor Londonovi museli být dle Volprechta francouzští novelisté.

Pro *Zlatou Prahu* o spisovateli pojednává opět Gustav Pallas. V rubrice *Nové knihy – překlady* hodnotí dílo *Když se Bůh směje*. Zpočátku textu by se mohlo zdát, že Pallas, jenž již mnohokrát Londona a jeho dílo velebil, sbírku povídek odsoudí. Neděje se tak. Čtenář se dočítá, že *Když se Bůh směje* je dílem, které zpracovává náměty E. A. Poea a J. V. Jensena. Pallas tvrdí, že v tomto zatěžkávacím testu, ve kterém se pohybuje na nebezpečném rozhraní mezi originalitou a „úrovni krvavých románů“ London uspěl (Pallas 1918a: 15). Povídky dle Pallase přináší vždy dokonce i něco nového a pěkného.

O sbírce povídek přináší referát i *Vlast*. Čtenář je obeznámen, že dílo je pojmenované podle své první povídky. Referát vždy v jedné či dvou větách shrnuje všechny povídky. Na závěr text hodnotí dílo, jakožto text pro vzdělance, kteří „nejenom touží po zábavě, ale o čteném též uvažují“ (Anon. 5 1918: 576).

Nám již dobře známý Gustav Pallas píše pro *Zlatou Prahu* rovněž souhrnný článek o současné překladové beletrii, ve kterém se objevuje další odkaz na Londonova díla, a to na texty *Vlkův syn* a *Z doby Preadamitů*. Pallas zde opět označuje Londona jakožto autora oblíbeného, jenž proslul svými povídkami z prostředí „divoké, nekultivované, dravčí animálnosti lidské i zvířecí“ (Pallas 1918b: 287). Recenzent odkazuje opět na dílo *Bílý tesák*, jež u nás nabylo veliké popularity, a další texty, které se těšily také velké popularitě a které svědčily o Londonově mnohostrannosti. Pallas čtenáře informuje, že v těchto dnech byly vydány další dva Londonovy zajímavé romány: *Z doby preadamitů* a *Vlkův syn*.

V tomto roce se v časopise *Svět* objevuje v *Literárním oznamovateli* také zpráva o realizaci nové knihovničky pro mládež s názvem *Cesty a dobrodružství*, která vychází v Ústředním dělnickém knihkupectví a nakladatelství. Tato knihovnička je prezentována jako protiváha „indiánek, detektivek a podobné literatury, která řadí hrozně mezi mládeží a natropila již hodně škod“ (Anon. 6 1918: 160). První svazky edice mají představit dílo Jacka Londona, o němž autor píše jako o skvělém romanopisci, jehož romány mají úžasnou životnost. London je zde chápán jako spisovatel „téměř světový“, jehož romány lze nazírat nejen z uměleckého, ale i z vědeckého hlediska (tamtéž). První knihou vydanou v knihovničce je text *Mezi vlky*, jenž přináší „úchvatné líčení zápasu člověka s přírodou, jehož některé scény jsou tak mocně vylíčeny, že přímo zachvějí nitrem lidským“ (tamtéž). Zajímavé je, že posláním knihovničky je vytlačovat již zmíněné indiánky a detektivky, které autor článku považuje za špatnou četbu.

1919

Dozvuky vydání *Mořského vlka* se objevují i v tomto roce. *Česká osvěta* ve svém sloupku *Dobrá četba* informuje čtenáře o „dobrodružném, ale svižně a jemně psaném románu“, který popisuje život pirátů a jejich drsného kapitána, Mořského vlka, jenž mění svou povahu poté, co se setká s bystrou a inteligentní trosečnicí (Anon. 7 1919: 26). Román je dle recenzenta určen všem vrstvám čtenářů a dílo je přeloženo pečlivě.

V tomto roce je dvakrát recenzován také *Jerry z ostrovů*. Stejně jako *Mořský vlk* se objevuje v sloupku *Dobrá četba* pro *Českou osvětu*. Recenzent dílo srovnává s *Bílým tesákem*, jelikož hlavní postavou je psík Jerry, který se, po přepadení lodi svého pána, dostane na ostrov, kde vznikne jedinečné pouto mezi psem a člověkem. London dle recenzenta popisuje situaci s hlubokou znalostí zvířecí psychologie. O dílu píše i A. Hartl pro *Nové Čechy*. London je dle recenzenta u českých čtenářů již ustáleným a oblíbeným autorem. Jeho knihy Hartl popisuje jako mužné a psychologické. Hartl dále uvádí hlavní myšlenky *Jerryho z ostrovů*: vztah člověka a psa je přirovnáván ke vztahu člověka a Boha; oceňuje se zachycení psychologie postav.

V *České osvětě* jsou v *Dobré literatuře* zmíněny i *Povídky jižních moří*. Dle recenzenta v těchto nově vydaných povídkách vyniká autorovo umění odhalit to, jací lidé doopravdy jsou – v povídkách se setkáme s lidojedy a tvrdými námořníky, to vše se odehrává na exotických ostrovech jižních moří. Knihu recenzent doporučuje vyspělejšími čtenářům.

V témž časopise a témž sloupku vychází i krátká recenze na knihu *Když se bůh směje*, dílo dvanácti povídek nejrůznějších námětů. Povídky jsou podle recenzenta vesměs hrůzostrašné. Jako příklad je uváděna ukázka, kde se dva lupiči otráví navzájem a London pronikavě líčí jejich smrt. Z povídek je podle recenzenta jisté, že lidskost v nich není, jen Londonovi dobře známá zvířecost. Dílo je doporučeno jen nejvyspělejšími čtenářům.

Ve sloupku *Z překládové literatury* pro *Národní listy* zmiňuje Jacka Londona a jeho dílo *Vlkův syn* Karel Čapek. Podle jeho soudu dílo patří do polárního okruhu prací daného spisovatele, který se někdy potlouká po rovníkových oblastech, jindy zase v divočině Spojených států. Čapek čtenáře seznamuje s hlavním hrdinou, velikým lovcem, který kolem sebe spolčuje partu dobrodruhů a zlatokopů. Recenzent se domnívá, že London je „epik mužství, mužské síly a mužské morality“, která může být velice drsná, ale je vždy upřímná a heroická (Čapek 1919: 10). Čapek hodnotí dílo velice pozitivně a připomíná čtenářům, aby se

více zajímali o dobrou americkou literaturu. Pro příklad uvádí bratry Jamesovi, Henryho a Williama. London je dle Čapka následovníkem Francise Breta Harteho²⁴.

London se v tomto roce dále objevuje i v *Topičově sborníku*. Jaroslav Petrák pro sborník napsal článek s názvem *Moderní beletrie o zvířatech*, dokládajícím, že povídky ze života zvířat se vyskytují ve všech světových literaturách. Dříve se však podle Petráka literatura zaměřovala na „povšechné přírodopisné líčení“, v novější literatuře se zaměřuje na svérázné osudy zvířecích jedinců (Petrák 1919: 123). Autor tvrdí, že starší zvířecí povídky by u čtenářů našly sotva zalíbení, kdežto že ty nové jsou velice populární. Jako prvního autora v článku zmiňuje Rudyarda Kiplinga a jeho slavnou *Knihu džunglí*. Na další straně se objevuje i Jack London ve spojení se svou knihou *Volání divočiny*, kterou Petrák vidí jako „vzácnou, velice realisticky komponovanou historii ze života zvířat“ (tamtéž: 124). Petrák v krátkém textu uvádí Londonovo dílo, dále zmiňuje, že český autor jistě zná *Bílého tesáka*.

Jako již téměř tradičně, o Jacku Londonovi opět píše Gustav Pallas. Tentokrát ho však pouze krátce zmiňuje ve spojitosti s autorovou knihou *Rudý bůh* svém sloupku *Nové knihy pro Zlatou Prahu*. Pallas zmiňuje, že London je nejpřekládanější anglicky píšící autor u nás. Svazek povídek *Rudý bůh*, který obsahuje čtyři povídky, označuje Pallas jako bizarní. Děj povídek označuje recenzent jako exotický a pro Evropana přitažlivý.

1920

První článek, který v tomto roce zmíníme, není recenze, ale úvaha z *Lidových novin* s názvem *Jak se u nás překládá* Josefa Staňka zabývající se dosavadními českými překlady díla J. Londona. Staněk čtenáři představuje postavu spisovatele a následně tvrdí, že mnoho českých překladatelů se dalo do překládání Londonových knih, které však nejsou na překlad vůbec snadné. Staněk tvrdí, že až na pár výjimek, jsou to překlady „namnoze chatrné, kde překladatel např. pokládá místní označení French Hill (Francouzský kopec)²⁵ za jméno osobní, jak lze čísti v překladu *Dcery sněhu*“ (Staněk 1920: 5). Za vrchol nesvědomitosti označuje recenzent vydání

---

²⁴ Francis Bret Harte (1836–1902), americký spisovatel a žurnalista, je známý hlavně pro své povídky zasazené do období Kalifornské zlaté horečky (1848–1855), ve kterých vystupují horníci, hazardní hráči a jiné romanticky vykreslené postavy. V těchto povídkách také Harte zachytil specifickou mluvu horníků. Nutno podotknout, že toto prostředí bylo tehdy pro čtenáře zcela nové, možná že i kvůli tomu byly jeho díla tak populární a prodávala se ve velkých nákladech.

²⁵ Pro lepší orientaci bude vždy anglický název, který byl špatně přeložen, vysvětlen v závorce hned za daným výrazem.

překladu G. Žďárského, který vyšel s názvem *Muž vysoké hry* v knihovně *Oceán*. Staněk nám sděluje, že hned na začátku si překladatel nevěděl rady s názvem díla, který „libovolně změnil a v závorkách připojil anglický nadpis *Burning Daylight* (Bílý den). Je to přezdívka hrdiny románu...“ (tamtéž). Staněk zmiňuje, že překladatel nezčešťuje anglicismy tam, kde je to podle jeho názoru zcela nutné – nechává nepřeloženo anglické motto románu *Burdning Daylight*, dále nepřekládá následující anglicismy, které se však dle Staňka přeložit měly: ženskou přezdívku *Virgin* (panna), stíny *Circlu* (stíny polárního kruhu), postavy jdou do *Salt Wateru* (jdou k moři), dále nepřekládá jméno *Elijah* (to má však český ekvivalent Eliáš), také nepřekládá příjmení postavy *Heleny Breakfastové* (Helena Snídaňová). Výpis všech dalších nedostatků Žďárského překladů je rozsáhlý, kromě nepřeložených anglicismů také Staněk odkazuje na chybně přeložené výrazy a slova. Uvádí např. anglickou frázi „be busted“ (zkrachovalý, zruinovaný, být bez groše) jako „dělající si z vás srandu“. Dále nás recenzent informuje, že překladatel nedbá na způsob, čas, vid, obraznou stránku mluvy a „stírá její ráz svou neznalostí a povrchností“ (tamtéž), zaostává i stránka zvukomalebná. Jeden celý odstavec věnuje autor jen uvedení některých chyb, kdy v závorce uvádí správný překlad, pro zajímavost zde uvedu některé z nich: „kdy pak to rozstříkáte?“ (správně: „kdy jste přijel?“); „vzchopte se“ (správně: „ještě stisk ruky“); „pozdvihl ruku“ (správně: „zahodil karty“); „drvoštěpové“ (správně: „kamarádi“); „odvolej přísahu“ (správně: „přisahej ještě jednou“); „zničil rekord šedé pálenky“ (správně: „zabil památného šedého medvěda lysé tváře“); „je to laskavost“ (správně: „na zdraví“); „Daylight házel rukama“ (správně: „Bílý Den zahodil zbraň“); „rok jsem hrál na hoboj“ (správně: „rok jsem byl jsem tulákem“); „zhrozil se kozla s několika rohy“²⁶ (správně: „vyplašil parohatého jelena“); „dostal jsem malou pastvinu“ (správně: „mám malou chatu“); „trám kolejnicový“ (správně: „nýt“). Počet chyb v překladu vyčíslil recenzent na několik set²⁷! Recenzent završuje recenzi tím, že je mu líto papíru, na který již zaznamenal tolik chyb. Překlad je podle něj velice bídným – objevují se v něm „celá místa zkažená neznalostí a neporozuměním“ (tamtéž). Recenzent lituje Londona, protože na základě těchto „slátanin“ si o něm čtenář nebude moci udělat dobrý úsudek, který by si autor jistě zasloužil (tamtéž).

Další texty o Londonovi jsou nám již známé recenze a zmínky o Londonových překladech u nás. V časopise *Venkov* zmiňuje Londonovo dílo *Rudý bůh a jiné povídky* Ladislav

---

²⁶ Autor odkazuje v poznámce pod čarou, že i překladatel J. Schulz stvořil podobné monstrum, v díle *Mužská věrnost* nazval mamutího samce „mamutím býkem“.

²⁷ Nutno podotknout, že chyby jsou občas nepatrné, někdy však takové, že mění význam celé věty. Viz zmíněná záměna slov tulák (angl. hobo) za hoboj (angl. oboe).

Zvěřina ve svém sloupku *Z novinek přeložené literatury*. Dílo podle něj má exotickou vůni a London je u nás autorem již zdomácnělým, ba téměř běžným. Zvěřina zajímavě popisuje důvod Londonova úspěchu, který tkví v tom, že „z nejnemožnější nemožnosti učiní si nejskutečnější skutečnost, každou svou fantasií psychologicky ověří“ (Zvěřina 1920: 5). Londona označuje za autora, který čtenáře nedokáže nudit. Překlad sbírky povídek je hodnocen ze strany recenzenta kladně.

Stejnou knihu a také *Román z jižních moří* hodnotí v časopise *Zvon* František Procházka. Na začátek článku zmiňuje velikou oblíbenost Londona a fakt, že autor je hojně vydáván. Procházka však čtenáři předkládá svůj postoj vůči Londonovi, který není kladný. *Bílý tesák* se dle něj může líbit pouze sadistovi: „Věřil jsem sensačnosti tohoto autora, ale nikoli jeho umělecké slávě, kterou hlásala reklama“ (Procházka 1920: 574). Procházka na základě Londonovy oblíbenosti tedy sáhl po další jeho knize, a to po *Románu jižních moří*. Čtenář je následně seznámen s obsahem psaní, s hlavní postavou – Davidem Sheldonem. Po zdlouhavém výčtu všech věcí, které se v díle objeví, říká Procházka: „Londonovo *Román z jižních moří* jest bastardem takového románu s indiánským krvákem a může snad býti oblíbenou četbou plantážníků v jejich sentimentálních chvílích – mají-li jaké“ (tamtéž). Literárně cennější označuje recenzent povídky v knize *Rudý bůh*, kde nachází logičtější kompozici. Jack London však není dle Procházky zcela svůj a styl, kterým píše, okoukal od svých krajanů – třeba od Breta Harte²⁸. Recenzent tvrdí, že mnohem přesvědčivěji o dálných krajinách vypráví Joseph Conrad²⁹. Tato kritika díla Jacka Londona je ve své době poměrně vzácná.

O *Rudém bohu* píše dále Jan Vrba pro časopis *Pramen*. Vrba pro změnu označuje Londona jako autora moderního, který „musí býti nakladateli živen za každou cenu – i tehdy, je-li nebezpečí, že bude původní dobrý dojem zeslaben“ (Vrba 1920a: 85). Vrba je přesvědčen, že nejlepší knihy Jacka Londona byly již přeloženy. Povídky *Rudý bůh*, *Argonaut* a *Coura* označuje jako průměrné. Jediná povídka *Princezna* se Vrbovi zamlouvá, nicméně překlad všech povídek označuje za chatrný a nedbalý.

---

²⁸ Zajímavé je, že Karel Čapek označil Londona za Harteova následovníka.

²⁹ Joseph Conrad (1857–1924), autor pocházející z ukrajinského města Berdyčiv, se po smrti rodičů stal námořníkem. Plavil se na lodích z francouzské Marseille do Karibiku. Z Francie se později přesunul do Anglie, ve které získal anglické občanství a kde nadále pracoval na lodích. Při jedné své cestě po africké řece Kongo onemocněl Malárií. Všechny tyto skutečnosti může čtenář najít v Conradově díle *Srdce temnoty*. Toto dílo, stejně jako autorova mnohá jiná díla, se odehrává v exotickém prostředí, které bylo a stále je čtenářsky atraktivní. Conrad ve svých dílech čerpá ze svých bohatých mořských zkušeností.

Pro stejný časopis píše Vrba i o díle *Ztracená tvář*. Vrba tvrdí, že cizím autorům může být velice ublíženo, pokud se nejdříve přeloží jejich nejlepší díla. Stejně to recenzent chápe i u Jacka Londona: „Po přečtení máte dojem dobré průměrné literatury zábavných příloh denních listů trochu kořeněnějšího rázu, než jsme byli dosud u nás zvyklí, ale jakých se i nám již poslední dobou dostává“ (Vrba 1920b: 473). Kniha dle něj není špatná, ale také není vynikající. Je průměrná, „jakých leží po stolcích českých autorů jistě několik v zakletí nakladatelského nezájmu o méně známého autora“ (tamtéž). Vrba dodává, že kvůli obchodní stránce chápe, že se nejdříve přeloží slavný světový autor, než aby byl vydán neznámý autor český.

Karel Čapek Londonovu dílu *Povídky rybářské hlídky* nevěnuje moc pozornosti, jen zmiňuje, že kniha vyšla a že není tolik povedená.

Dále následovaly opět spíše kladné recenze a referáty na autorova nově vyšlá díla. Mnoho z nich se objevilo v časopise *Česká osvěta*. V tomto časopise je zmíněn krátký text *Vlkův syn*, ve kterém, jak recenzent praví, jde hlavně o hledání toho, v čem vězí dobro a v čem zlo. Ve stejném periodiku je i kratší článek o dílech *Muž vysoké hry* a *Povídky rybářské hlídky*. U prvního i druhého díla autor popisuje děj a tvrdí, že se obě díla dobře hodí do městských knihoven. Dále se v *České osvětě* objevuje i spis o *Martinu Edenu*, *Lásce k životu* a *Nepříteli celého lidstva*. Všechna díla jsou nazvána jako znamenitá. Dále jsou zmíněna díla: *V jeskyni mrtvých*, dílo o pěti povídkách je v časopise zmíněno, popsáno a doporučeno širším vrstvám čtenářům, a *Lidé z propasti*, kteréžto dílo je také popsáno a doporučeno čtenářům.

V tomto roce se čtenář může poprvé setkat s poměrně rozsáhlou kritikou vydaných Londonových děl. Mnozí recenzenti tvrdí, že to nejlepší od Londona již bylo vydané, dále se zde objevují i kritiky spisovatelova překladatelů.

1921

Jaroslav Moravec ve svém článku *Sociologie propasti* pro časopis *Kmen* označuje Londona hned na začátek článku jakožto „moderního dobrodruha“, London dle recenzenta není pouze spisovatel a dobrodruh, avšak „homo novus, s duchem revolvy“ (Moravec 1921: 535). London je zde rovněž označován jakožto tvůrce, který je inspirován britským filozofem Hebertem Spencerem. Londonův koncept psaní však má podle recenzenta vadu, a to mechanické přenášení lidských problémů na problémy zvířete. London zjednodušuje svůj pohled na lidstvo: „Mohl tak učiniti, protože byl jednotkou, protože vycházel z individua, chybělo mu dosud ono všeobecné nazírání na svět, ona identifikace přítomnosti s minulostí a budoucnem, místa a světa jednotlivce a miliónů, krátce to, čím je znám Walt Whitman“ (tamtéž). Dle Moravce je osobnost u Whitmana rušivým elementem, u Londona je tomu přesně naopak.

Moravec rozděluje Londonovu tvorbu a myšlení na několik etap. První životní a filozofické stádium chápe jako období Londonova individualistického nahlížení na jedince či zvíře, které „ač znamenalo vrcholný bod jeho umění, nebylo ani zdaleka definitivním útvarem jeho filosofie“ (tamtéž). Po tomto vrcholném stadiu Londonovy tvorby přichází dle Moravce období „silného mužství“, při kterém stál London na vlastních nohou nejen finančně, ale i literárně. Do tohoto období zařazuje Moravec knihu *Mořský vlk*, která z literární scény vyhání „důrazně sladkou sentimentalitu, kterou se opíjeli slabí. Na místě toho opíjeli se silní vědomím své tělesné zdatnosti, své výdělečné schopnosti, svou nadprůměrnou silou“ (tamtéž). Recenzent toto období znovu nazývá „individualistickým“, ve kterém se musejí jedinci vyrovnat se zákony přírody, s bojem o život a se zákonem poměrování sil (tamtéž). Po tomto literárním i životním „individualistickém“ období však dle Moravce přichází autorův přerod na socialistu:

„Škola života je, jak víme, tvrdá. Naučila jej racionalismu v myšlení a spoléhání na vlastní síly v životě. Osud byl mu čímsi strašným, ale ne neodvratitelným, vysmíval se mu, neboť sám měl sílu bojovati. To nebylo u něho hrou. Byl to výraz jeho povahy. To, co viděl v životě hrozného, bylo mu jen tragickým vtípem osudu. Krčil nad tím rameny. Hrála zde snad úlohu otrlost globetrottera – muže vysoké hry – nasyceného dobrodružstvími a on sám ostatně dovedl si to vše i intelektuálně vysvětliti srovnávací teorií se životem zvířete. Neopovrhoval sice slabými, ale nevšímal si jich v hrdosti nadčlověka, skoro nietzscheovského. Byl selfmademanem, prvotřídní člověk³⁰ s hrdou hlavou a dobrým žaludkem, s dobrou vůlí a bez poznání pravdy“ (tamtéž).

Moravec vysvětluje Londonův literární přerod návštěvou londýnského East Endu³¹. Povaha tohoto místa byla podle recenzenta „příliš strašna, než aby nezpůsobila revoluci v názorech člověka. Samo pomyšlení, že by, zrovna jako ti na kraji, mohl sklouznouti po jejích stěnách dolů, bylo mu hrozným. Přes to, že jeho duševní deprese byla silna, otevřel široce oči a díval se do hlubiny. Snesl tuto moderní Apokalypsu. Byl to obdivuhodné sebezapření ne jeho povahy, ale jeho filosofie“ (tamtéž: 537). Od této doby měla být pro Londona nejdůležitější filosofie

---

³⁰ Viz kniha *Lidé z propasti*.

³¹ Část Londýna, která se nachází severovýchodně od městského centra (tzv. City). East End je považován za jádro městské části East London. V minulosti tato oblast trpěla velikou chudobou, sociálními problémy a přelidněním. East End leží v blízkosti původních londýnských doků a přístavu, na základě toho se právě v této části města usazovali mnozí imigranti a přistěhovalci.

pádu³² – od této doby London nenáviděl „high life“ (tamtéž). Knihou, která dle recenzenta potvrzuje tento autorův přerod, je *Martin Eden*, dílo, ve kterém je hlavní postava neustále nespokojena s lidstvem a jež by ráda uznávala „neústupně pravou zvířecí brutálnost a svůj individualism, ale je na to stále ještě příliš člověkem“. Hlavní postava ukončuje svůj život sebevraždou, a tím potvrzuje Londonův filozofický vývoj „k naprosté skepsi“ (tamtéž). Martin Eden je nešťasten, pocítuje lidskou bídu, zákon boje o život mu bere naději na lepší život – nemá rozhodnost, aby ulpěl na něčem trvale – z toho pramení jeho skepse, věčná neodvratitelná. „Ostatní žijí jako on, ale mají naději, a proto i chut' pracovati na něčem. On ji nemá. Nemůže se nikde opřít se svým Darwinem a Spencerem... síla, ta nezlomná síla individualisty, změnila se v bezmocnost dítěte. Viděl na všem chyby“ (tamtéž). Moravec tvrdí, že po dokončení díla *Martin Eden* musela Londonova duše zet prázdnotou. Spisovatel stál pravděpodobně stejně jako Eden na okraji propasti, do které nahlédl a uvědomil si, že musí odložit svůj charakter individualisty. Tento krok označuje Moravec jakožto záchranu Londonova intelektu. Altruismus, který v Londonovi vyvolal socialismus, je dle recenzenta vyobrazen i v dalším slavném Londonově díle: *Měsíční údolí*, ve kterém si manželé přes všechny životní nesnáze nakonec najdou to své měsíční údolí a zároveň své štěstí. Londonův altruismus nebyl „altruism slabocha, protože nemá síly vzdorovati životu, ne, ten by byl příliš přirozeným, aby se o něm psalo, byl to silný altruism z lásky k lidstvu“ (tamtéž).

Po tomto zajímavém článku se v časopisech objevují, již tradičně, opět recenze a referáty na Londonova do češtiny přeložená díla. Hned tři články vycházejí o díle *Bílý den*. Informuje o něm časopis *Ženský svět*, kde je popisován obsah díla, ve kterém lze najít pro Londona typického nepřemožitelného siláka s citlivým srdcem, který se překvapivě nakonec změní kvůli dívce. Román je řazen k lepším dílům spisovatele a čtenáře má lákat především barvitě líčení prostředí. Podobně je o románu souzeno i v časopise *Vlast*. Román je hodnocen jako zajímavý a poučný, jiný než romány, jež se píší u nás. Zmínku o románu najdeme také v *České osvětě*. Článek oznamuje čtenáři, že román se bude distribuovat do českých knihoven, a krátce shrnuje jeho obsah. Stejně tak jsou v časopise zmíněna i díla: *Michal, bratr Jerryho*, který je označen za pozoruhodnou povídku, a soubor *Šílenství Johna Harneda*, ve kterém jsou dvě, „pro Londona méně významné“, povídky (Anon. 17 1921: 136).

---

³² Filosofie pádu se týká Pádu člověka a prvotního hříchu, kdy Eva neodolala pokušení a utrhla zakázané ovoce.

Jack London je rovněž zmíněn v sloupku *Galerie fantastů a dobrodruhů*, jenž napsal J. L. Fišer pro časopis *Kmen*. Zde Fišer hodnotí Londonovo dílo *Nepřítel celého světa* jako „chvatně a povrchně nahozené“ (Fišer 1921: 179). Více prostoru než Londonovi věnuje autor například E. A. Poeovi. Fišer v závěru doporučuje, a jistě přitom odkazuje právě na Londona, že by bylo dobré překládat díla, jež by byla opravdu hodnotná a pro českou literaturu obohacující, a ne díla, která jsou sice od dobrých autorů, ale jsou špatná.

Na závěr tohoto roku zmiňme, že i samotný Karel Čapek zmiňuje v *Národních listech* ve sloupku *Překladová literatura* dvě nově vyšlá Londonova díla: *Z doby Preadamitů* a *Láska k životu*. Čapek však díla nehodnotí, ani nepopisuje, jen čtenáře informuje o jejich vydání.

1922

Lidové noviny v tomto roce krátce informují čtenáře, že Londonova manželka o svém zesnulém manželovi napsala biografickou knihu, která však „není v poměru k důležitosti jeho spisů a jest velmi nejasná a nezáživná“ (Smetánka 1922: 7). Dle recenzenta v díle shromažďuje mnohé intimní a osobní informace, jež však nemají význam, manželka patrně „byla k tomu vedena klamnou představou, že Jack London byl velkým myslitelem a nejlepším americkým spisovatelem“ (tamtéž). O pár řádek dál však Smetánka tvrdí, že London byl velice populární a velmi výdělečným autorem, kterému se psaní až protivilo. Smetánka čtenáři dále vyjevuje Londonovy filosofické názory. Ke konci článku však zmiňuje: „London strávil většinu života v přírodě a byl lepším plavcem než spisovatelem“ (tamtéž). Zároveň Smetánka Londona označuje za člověka s energií a vytrváním, kterému se psaní protivilo.

Časopis *Střední škola* v literárním sloupku píše o hojném, doslova módním vydávání knih Jacka Londona v Čechách. Romány, jak článek informuje, jsou zasazené do všemožných prostředí. Text tvrdí, že Londonova díla „... působí mohutně, učí člověka dívati se na svět takřka jinýma očima; a zvláště tam, kde hlásá zdravé zásady životní a společenské, téměř vždy na moto: státi na vlastních nohou“ (Anon. 19 1922: 141). Na základě toho by měla Londonova díla být součástí školních knihoven, hodí se však, dle článku, pro nejvyšší ročníky. Článek uvádí i nejvhodnější knihy do školních knihoven: *Bílý tesák*, *Volání divočiny*, *Michal, bratr Jerryho*, *Syn slunce*, *Povídky jižních moří*, *Bílý den* a *Martin Eden*. Článek hodnotí Londona jako dobrého spisovatele.

V *České osvětě* se v rubrice O nových překladech a knihách objevuje zmínka o *Malé paní z velkého domu*. Dílo je recenzentem popsáno a doporučeno jako doplněk městských knihoven. V tomtéž časopise se objevuje zmínka i o *Mořském vlku* a *Volání divočiny*, druhá kniha je vřele doporučena mládeži. *Česká osvěta* zmiňuje i nově vyšlé dílo *Vlkův syn*. Text

chválí překlad knihy, avšak doporučuje nakladatelství, aby raději vydávalo knihy dosud u nás nevyšlé nebo takové, které nejsou dosud vydavatelsky využity. Nakonec časopis zmiňuje i díla *Smoke a Shorty*, *Šarlatový mor*, *Na palubě Dazzlera* a *Havajské povídky*. Recenzent tvrdí, že do češtiny budou snad přeloženy všechny spisy Londonovy, i „nejnevýznamnější práce jeho jako možno souditi podle vydavatelského závodění“ (Anon. 21 1922: 13). Žádná z daných knih, jak článek informuje, není nadprůměrná.

Kromě recenzí a zhodnocení děl se v časopisu *Pramen* objevuje i článek zcela jiného rázu. *Literární pirátství s Jackem Londonem* pojednává o českém překladu knihy *Láska ve třech osobách*, kterou auto článku, anonym s pseudonymem K. W., vidí jako plagiát Haggardův. Autor článku tak usuzuje na základě toho, že *Mořský vlk* a *Martin Eden* jsou díla vsutku zdařená, kdežto *Láska ve třech osobách* je „nechutnost“ (K. W 1922: 91). Dozvídáme se, že u obou autorů je mnoho shod. Recenzent je přímo pobouřen, že autor údajně plagovaného díla se sám v knize přiznává, že Haggarda přímo napodobil: Máme vše připraveno, čeho je třeba k dobrodružné výpravě toho druhu, jak ji líčí Rider Haggard!“ (tamtéž). Nejsmutnější je dle anonyma, že k vydání tohoto amerického románu bylo zneužito jména Jacka Londona: „pirátství, které je možno jen v Americe“ (tamtéž).

1923

Tento rok přinesl pouze tři články o spisovateli. Dva z nich vyšly v *Lidových novinách* – první zpráva oznamuje, že Jack London ohlašuje novou knihu povídek s názvem *Holandská sláva a jiné povídky*. Tato krátká zpráva se objevuje ve výtisku novin ze dne 31. 8. 1923. O pár dní později, 3. 9. 1923, vychází v *Rubrice anekdot* zpráva, která reaguje na předchozí text. Jack London nemohl v roce 1923 ohlásit žádnou knihu – spisovatel zemřel roku 1916. Zpráva z rubriky anekdot se snaží chybu napravit a vtipně čtenáře informovat, že dle autora první zprávy je čtenář konfrontován se spisovatelem, který se ozývá ze záhrobí. Krom *Lidových novin* vyšel v tomto roce o Londonovi text i v časopise *Venkov*, ve kterém je uvedena nově vyšlá spisovatelova kniha – *Tasmanovy želvy a jiné povídky*. Čtenář se na začátku recenze dozvídá, že London je jedním z anglicky píšících autorů, jenž u nás dosáhl obrovské obliby hlavně mezi mládeží a také mezi sportovci. Dle recenzenta má London bohatou invenci a umí velice dobře vyprávět. Tento fakt vede k tomu, že autorovy knihy velice dobře udrží čtenářovu pozornost. Nově vydaná kniha v nakladatelství Kočího, vydaná v laciném nákladu, splňuje všechny zmíněné charakteristiky Londonova stylu psaní. Dílo je recenzentem chváleno. Po pochvalě knihy je čtenáři stručně sdělen obsah povídek.

1924

V tomto roce je číslo článků o Jackovi Londonovi také nízké. V *Lidových novinách* však vyšel v sloupku *Denní zprávy* text se zvláštním názvem *Londonovština*. Autor s pseudonymem F. E. popisuje, co se může čtenáři stát po přečtení Londonova textu s názvem *Dcera sněhu*. Ulice Prahy se mohou zcela proměnit v londonovské výjevy: „Jdete Nerudovou ulicí, jdete Mosteckou, ale před očima máte dosud bílé pláně Aljašky; led, kry, řítící se po řece, bílé hradby roztřískané nárazem jiných ker, přinesených proudem, ...“ (F. E. 1924: 4). Kromě krajiny se mohou změnit i zvířata: „Vrány? Ne, nevěřím, nemohu věřit, že jsou to vrány, Pro mě jsou to báječní, nevidaní obyvatelé arktických neznámých končin“ (tamtéž). Též kočky a psi se dále mění v „dravé nestvůry“ (tamtéž). V závěru textu je autorem osloven samotný London: „Londone, Londone, jsi mrtev, ale divoká nezkrocená příroda a boj jejich dětí trvá“ (tamtéž). Tento krátký, avšak zajímavý článek, je důkazem toho, že fascinace Londonem a jeho dílem je v tomto roce u recenzentů a čtenářů stále přítomna.

Mimo uvedeného článku pak v *Právu lidu* vyšel ještě článek *Epilog Martina Edena* od P. X. Ksandra. Tento text se pokouší čtenáři nabídnout jiný konec Londonovy knihy a doslova přepisuje její závěr. *Martin Eden* v původní verzi končí tragicky – hlavní postava díla, v titulu zmíněný Martin Eden, dochází na konci díla k závěru, že jeho život za mnoho nestojí, a proto se, znechucen životem, utopí. V Ksandrově epilogu k Londonovu autobiografickému románu *Martin Eden* pouze usne vysílen četbou depresivní literatury A. Ch. Swinburnea a pak se probouzí, oslní jej „prosté slunce“ a v něm nalezne ztracený klid (Ksandr 1924: 86). „Co vlastně chtěl? Chtěl se vypořádat se svojí chorobou duše, chtěl zanechat vše na této lodi a učiniti konec. Zdálo se mu to, ale když pohleděl na slunce, probudila se nová touha: být prostým“ (tamtéž: 87). Kouzlo prostoty je nakonec pro Edena tím, co ho vrací do života, který chce prožít. V závěru je zřejmé, že hlavní postava románu je opět šťastná. Odhazuje do vzduchu Swinburneovu knihu, kterou předtím četl, a ohlašuje se k snídani.

Třetí a poslední článek, který v tomto roce vychází v *Dělnické osvětě*, je článek od Jana S. Procházky *Hrst knížek o přírodě. K výběru knih do knihoven*. V tomto článku jsou mimo jiného zmíněny i Londonovy knihy *Michal, bratr Jerryho* a *Bůh jeho otců*, jež Procházka popisuje. Mimo Londona nás autor textu informuje o knihách Karla Klostermanna, který je znám pro výběr podobných témat jako London.

Tento rok přináší celkem šest článků o Jackovi Londonovi. V *Literárních rozhledech* se objevuje článek s názvem *Nový Jack London (Rex Beach, spisovatel-dobrodruh)* od Arnošta Brejského. Článek čtenáře informuje o veliké popularitě knih od Jacka Londona, které se nově „omlazují“ právě vydáváním děl od amerického spisovatele Rexe Beache, který je Brejským označován za geniálního amerického spisovatele-dobrodruha (Brejský 1925: 259). Knihy tohoto spisovatele vycházely v nakladatelství J. R. Vilímka a byly „jakýmsi nejnovějším vyvrcholením moderních zážitků ze světa dobrodruhů a tuláků života“ (tamtéž). Po Beachově chvále nás Brejský informuje o životě „novodobého Jacka Londona“ – Rex Beach (1877–1949) pocházel z Michiganu, kde se narodil na osamělé farmě. Již v devíti letech podnikl cestu po amerických řekách, kdy se dostal z Michiganského jezera až do Mexického zálivu. Dále se čtenář dozvídá, že Beach je velkým sportovcem, málem profesionálním. Z univerzity Beach utekl na Aljašku mezi zlatokopy, kde chtěl jako mnoho jiných najít zlato. V této době bylo spisovateli necelých dvacet let. Na základě nezdaru se z Beache stává globetrotter³³ a stejně jako London střídá mnohá povolání po celých Spojených státech: „Nějakou dobu zkouší obchodovati se stavivem, pak se obírá železem, najednou však obstarává pro kterýsi list články o Aljašce. A jak se obstarává! – Tak, že za nějakou chvíli jsou mu rukopisy přímo trhány zpod pera a za necelý rok píše už velké romány, které dnes hltá celá Amerika i Anglie“ (tamtéž: 260). Po tomto stručném životopisu nás Brejský informuje, že u nás zrovna vychází první z autorových poutavých románů: *Kořistníci*. Dále se čtenář dočte, že mnohé další knížky mají vyjít v nám dobře známém nakladatelství J. R. Vilímka, kde bude Beachovo dílo rozděleno do dvou hlavních částí: „skvělé“ romance o životě na Yukonu a Klondiku a na dobrodružné romány z nejrůznějších končin (tamtéž). Brejský tvrdí, že postavy, jež se v Beachovo dílech objevují jsou jen ti nejsilnější a nejschopnější k boji – jen takoví lidé mohli přežít těžké životní podmínky vyobrazené v autorovo dílech, ve kterých se objevují lidé ze všech vrstev, „vždy však takoví, kteří se nějak dostali kupředu, silou, vůlí, odvahou“ (tamtéž: 260). Zajímavé je, že dle Brejského přináší Beachovo díla „věčnou novost látky, nesmírnou dějovou dramatičnost a také životnost a krevnatost realismu“ (tamtéž: 261). Všechny tyto prvky však s jistotou nalezneme i v Londonových dílech a pro Londonova čtenáře by neměla Beachovo díla obsahovat zas takovou novost, vždyť Beach a London píšou o stejném prostředí. Poslední odstavec, jež o Beachovi recenzent zmiňuje, bychom při zakrytí Beachova jména mohli vnímat i jako odstavec o Londonovi: „Romány Beachovy vedle toho všeho mají i silnou vůni života, odhodlanou a

---

³³ Světoběžec, světoběžník.

mladou energii, vlastně amerikanismu a jakýsi svěží žár lásky plný primitivních, přece však jemných postřehů“ (tamtéž). Beach ovšem přes Brejského chválu u nás nikdy nedosáhl Londonovy slávy. Proč však Brejský Beachovo dílo ve svém článku téměř adoroval? Mohlo se jednat o dobře promyšlenou reklamu z Vilímkovy strany. Jelikož od roku 1922 vydávalo Londona pouze nakladatelství B. Kočího, chtěl si možná J. R. Vilímkem najít svého „novodobého Jacka Londona“. O této domněnce dost svědčí odstavec pod Brejského textem, který je psán menším písmem: „Úchvatné dobrodružné romány a novely Rex Beacha, zahájené románem *Kořistníci* v překladu Žofie Pohorecké, vycházejí nákladem Jos. R. Vilímka v Praze v sešitech po Kč 2,-. Žádejte u svého knihkupce ukázkový sešit nebo prospekt zdarma“ (tamtéž: 262).

Článek Arnošta Brejského byl v tomto roce nejdelším textem, jenž nepřímou pojednával o Jackovi Londonovi. Ostatní čtyři články z časopisu *Národní osvobození* zmiňují amerického spisovatele jen krátce. V prvním z nich je London zmíněn v sloupku *Panorama*, kde je čtenář informován o novém francouzském překladu Londonovy knihy *Michal, bratr Jerryho*. V tomto novém překladu se má objevit i dosud nevydaná Londonova předmluva, která je protestem proti týrání zvířat v cirkusech. Čtenář je informován, že tato předmluva byla v Americe rozšířena ve více než milionu exemplářích a stojí za založením tzv. klubu Jacka Londona, ve kterém tehdy bylo více než 250,000 lidí. Tento klub se zaměřoval na ochranu a práva zvířat. Krom Ameriky klub existoval i v Londýně a Paříži – členové klubu vždy v cirkuse záměrně opouštějí vystoupení, v nichž vystupují cvičená zvířata. Následující zprávy z *Národního osvobození* jsou spíše informativní útržky – 9. 1. 1925 vychází ve sloupku *Různé zprávy* krátká zpráva o tom, že Londonova choť dopíše autorem započatý román. 21. 6. téhož roku nás stejné noviny ve svém sloupku *Panorama*, že u nás brzy vyjde Londonem započatý román *Cherry*, který dokončila choť zemřelého spisovatele. Téže noviny zmiňují v tomto roce Londona ještě při příležitosti ohlášení premiéry komediální hry s názvem *Mořský vlk*. Tato divadelní hra je předěláním Londonovo stejnojmenného románu. O této dramatizaci slavného románu nás informuje též časopis *Večerní české slovo*, který čtenáře pouze upozorňuje na skutečnost, že hra se bude brzy hrát.

5.1 Shrnutí

V letech 1908–1922 vyšlo na našem území celkem sedmdesát pět článků, ve kterých je Jack London zmíněn. Největší počet textů o spisovateli vyšel v letech 1918 (13 článků), 1920 (13 článků) a 1922 (14 článků). Většina těchto článků jsou buď recenze Londonových děl nebo informace o vydání Londonových děl u nás (většinou ve sloupcích s názvem *Překladová*

literatura). Krom těchto dvou hlavních skupin článků se čtenář může setkat i s texty, které čtenáře informují o špatném překladu Londonova díla, které tvrdí, že se u nás překládá zbytečně moc zahraniční literatury (např. Londonova díla) na úkor českých autorů anebo které nám sdělují, že se na našem území objevují dokonce plagiáty s Londonovým jménem. Nejvíce článků (celkem pět článků) v tomto období o Londonovi a jeho dílech napsal Gustav Pallas, překladatel zejména severské literatury. Články o Londonovi psali většinou překladatelé – zmiňme Antonína Veselého Gustava Pallase, Josefa Horu, Karla Čapka, Jaroslava Moravce, Gustava Wintera a Karla Sezimu.

Podle prvních článků o Jackovi Londonovi v letech 1908 a 1911 nebylo zcela jasné, zdali je autor hodnocen kladně, či záporně. Rok 1908 totiž přinesl jen jeden text, kde je London zmíněn, avšak jeho dílo není hodnoceno. Rok 1911 přinesl tři články – jeden byl pozitivně laděn, druhý negativně a třetí Londonovy texty nehodnotil. V roce 1913 se články o Londonovi nesou ve velice pozitivním slova smyslu. Gustav Winter, Karel Sezima, Gustav Pallas a i S. O. Friedl pojednávají o Londonovi víc než pozitivně. V následujícím roce, jenž přináší pouze dva články, je London hodnocen opět kladně. V roce 1916 se o Londonovi píše hlavně kvůli jeho úmrtí – oba články však připomínají Londonův literární um a autora hodnotí kladně. Rok 1918 přináší, krom pozitivního hodnocení, také kritiku na Londonovo dílo. V tomto roce vychází mnohé recenze na dílo *Mořský vlk*, jež jsou kladné, avšak mezi recenzemi na dílo *Syn slunce* již najdeme i kritiku – např. F. S. Procházka v časopise *Zvon* dílo kladně nehodnotí a tvrdí, že Londonovi u nás vyšla již lepší díla. Stejně dílo hodnotí v témž roce i Ladislav Patočka, dílo však hodnotí kladně. V tomto roce je hodnocena ještě sbírka povídek *Když se bůh směje* – hodnocena je kladně. Rok následující přináší opět kladné recenze na *Mořského vlka*, dále se objevují kladné recenze na dílo *Jerry z ostrovů*. Mírně negativní recenzi lze najít v časopise *Česká osvěta*, kde je dílo *Když se bůh směje* označeno jako hrůzostrašné. Rok 1920 přináší dosud největší kritiku Londonova díla – František Procházka pro časopis *Zvon* hodnotí *Román z jižních moří* velice negativně, v časopise *Pramen* zmiňuje Jan Vrba, že *Rudý bůh a jiné povídky* působí chatrně a nedbale, Vrba v jiném článku pro stejný časopis zmiňuje, že Londonovi mohou ublížit i špatné překlady jeho děl. Zbytek recenzí v tomto roce vnímá Londona kladně. Rok 1921 přináší pozitivní recenze na dílo *Bílý den* a Londonova jiná díla, avšak opět se lze setkat i s negativním hodnocením Londona. J. L. Fišer v časopise *Kmen* zmiňuje, že by bylo dobré překládat jen díla, která jsou opravdu hodnotná – tím naráží na vydání Londonova *Nepřítel celého světa*. Rok následující přináší jak kladné hodnocení Londona: autor je doporučován do knihoven, tak i záporné: autor skrývající se pod pseudonymem K. W. vidí dílo *Láska ve třech osobách* tak špatné, že jej označuje za Londonův plagiát, dále je v tomto

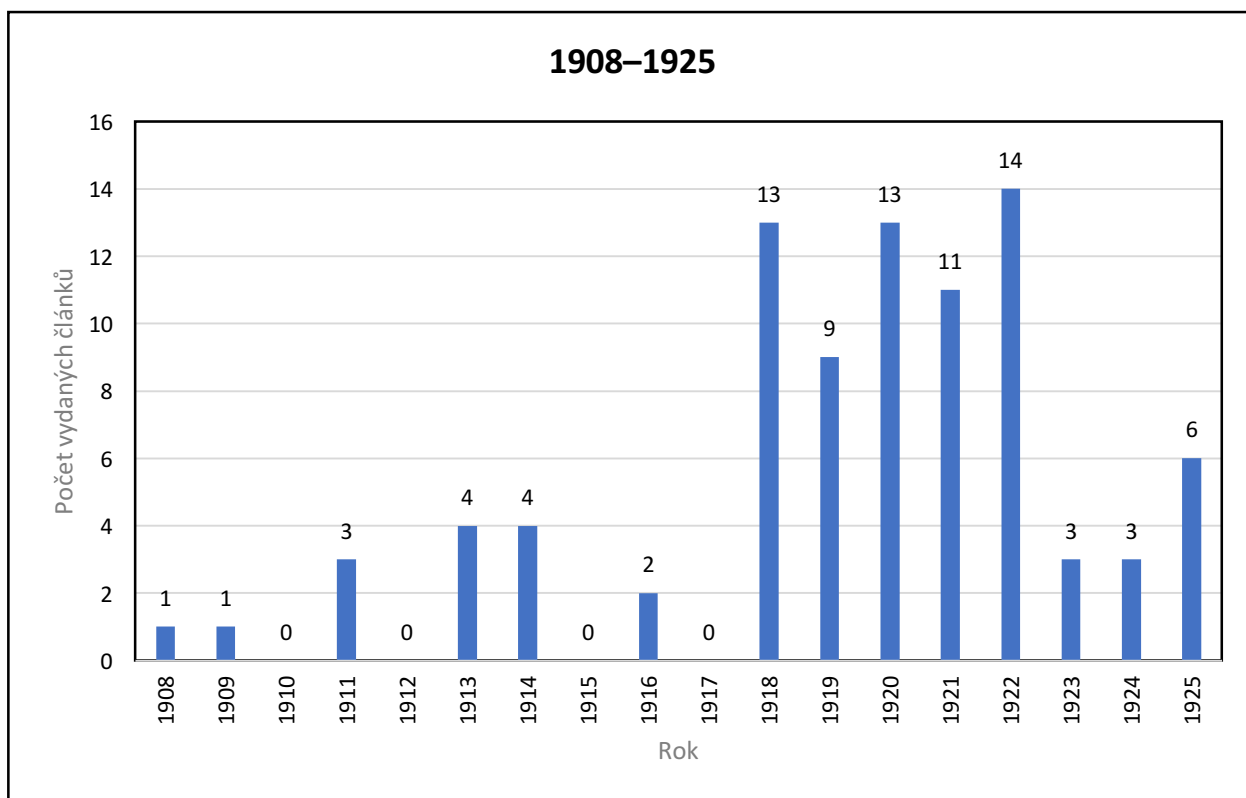
roce negativně zmíněno dílo Londonovy manželky, jež napsala autobiografickou knihu o spisovateli.

Londonovy hlavní přednosti, dle recenzentů, jsou v jeho poutavém vypravování, prostředí jeho děl, které bylo pro tehdejší čtenáře nadměru neznámé, a proto tak lákavé. Důležité je zmínit, že autor je mnohokrát vyzdvihován pro své pozoruhodné zachycení zvířecí říše. V roce 1913 zmiňuje Gustav Pallas, že se London ve svých povídkách „...vyvaroval se tendence morální, didaktické, čímž vyniká nad svoje soudruhy v Anglii“ (Pallas 1913: 638). Negativní recenze se většinou vrací k dílům: *Bílý tesák* a *Mořský vlk*, které vnímají jako vrchol Londonovy tvorby, a tvrdí, že mnohé Londonovy texty nedosahují takové kvality.

V rozličných textech je London přirovnáván a srovnáván s mnohými autory. Nejčastěji je připodobněn k Rudyardu Kiplingovi, u kterého můžeme vnímat mnoho podobností mezi jeho *Knihou džunglí* a Londonovými dobrodružnými romány, ve kterých často dominují zvířecí hrdinové. London je také přirovnáván ke Karlovi Mayovi, jehož dobrodružná díla byla a stále jsou velice populární. May byl, stejně jako London, chápán hlavně jako autor dobrodružných děl. U Maye však nenajdeme takový důraz na zvířecí říši. Jack London je dále srovnáván s Francisem Bretem Hartem, který je známý hlavně pro své povídky zasazené do doby kalifornské zlaté horečky, ve kterých se objevuje i specifický hornický slang. František Procházka ve svém hodnocení *Románu z jižních moří* označil v roce 1920 Londona za autora, který nemá svůj vlastní styl psaní – ten údajně okoukal od svého krajana Francise Breta Harte. Zajímavé je, že za následovníka Breta Harte označil Londona již v roce 1919 Karel Čapek. Ve spojitosti s Londonem zmiňuje František Procházka rovněž Josepha Conrada, který dle recenzenta vypráví mnohem přesvědčivěji o dálných a exotických krajinách. Nutno podotknout, že, stejně jako London, Conrad byl též námořníkem a ve svých dílech čerpal ze svých námořnických zkušeností. Antonín Vrba ve svém článku pro *Národní listy* zmiňuje, že stejně jako London, tak i Hanns H. Ewers, autor známý hlavně pro svá hororově laděná díla, byl „světový běžec“, který skrze svá díla v lidech vzbuzoval rozličné pocity (Vrba 1920a: 85). Recenzent J. Rowalski v časopise *Venkov* uvádí, že existuje jistá paralela mezi Londonem a Knutem Hamsunem, norským spisovatelem známým pro své dílo *Hlad*. Oba autoři dle Rowalského čerpají ve svých textech z bohatých životních zkušeností a ze svých cest. Zajímavé je, že oba autoři se v mládí živilo jako námořníci. Tohoto severského autora zmiňují ve spojitosti s Londonem i Gustav Pallas, který tvrdí, že London předstihl Hamsuna v pestrosti svých životních osudů a zážitků, a Karel Toman, jenž zmiňuje, že Hamsunovy texty jsou příliš nasáklé evropskou citlivostí, u Londona je tomu prý jinak. S. O. Friedl zmiňuje Londonovo dílo *Bílý tesák* ve srovnání s dílem *Sedm rozhovorů zvířat* od Sidonie-Gabrielle Colette. Zvířata si u

Londona nepočínají vůbec lidsky, jak tomu je právě v díle kabaretní umělkyně. Arnošt Brejský v *Literárních rozhledech* přirovnává k Londonovi, českému čtenáře spíše neznámého, amerického spisovatele Rexa Beache. Tento pozoruhodný spisovatel měl s Londonem vskutku mnoho společného – byl romanopiscem, novinářem, procestoval Spojené státy, delší dobu pobýval na Klondiku, kde doufal v nalezení zlata a zbohatnutí. Zajímavé je, že v době svého vydání byla Beachova díla poměrně populární a že Beachovo první vydané dílo a Londonovy první povídky dělí jedenáct let³⁴. O americké popularitě Beachovo děl svědčí i fakt, že mnohé autorovy knihy se dočkaly filmového zpracování.

Graf 4 – počet vydaných článků o Londonovi nebo jeho díle v letech 1908–1925

³⁴ Londonovi vychází první knižní dílo v roce 1894 dílo *An Old Soldier's story* a Beachovi v roce 1905 sbírka povídek *Pardners*. Kniha *Kořistníci*, na kterou Arnošt Brejský ve svém textu odkazuje, vychází v roce 1906. Londonův *Bílý tesák* vychází v roce 1905 a *Volání divočiny* v roce 1903. Tato čísla jen dokazují, že Beach a London byli literárními současníky. Dle popisu obou spisovatelů je čtenáři jasné, že oba autoři vedli velice pozoruhodné životy. Byli téměř stejně staří – London se narodil v roce 1876 a Beach v roce 1877. Život druhého ze zmíněných spisovatelů byl však mnohem delší. London umírá v roce 1916, Beach v roce 1949.

6 Dobové vnímání spisovatele Jacka Londona

Po shrnutí všech článků, které o Londonovi do roku 1925 vyšly, se lze přiklonit k názoru nejsoustavnějšího Londonova recenzenta Gustava Pallase. Pallas tvrdí, že Londonovo dílo, které bylo do roku 1925 publikováno česky, se dá rozčlenit na dva hlavní oddíly – první oddíl jsou knihy se sociální tematikou, oddíl druhý se zaměřuje na zvířecí tematiku nebo na lidské chování, které nese zvířecí prvky. Větší část článků o Jackovi Londonovi však řadila spisovatele pouze do kategorie druhé – do souboru zaměřujícího se na zvířecí tematiku nebo na lidské chování, s podotknutím, že v mnohých knihách se objevuje a rozpracovává pojem mužnosti. (díla jako *Bílý tesák* nebo *Mořský vlk* přitom byla označována za vrchol londonovské literatury, k jejichž kvalitám se autor snažil dle recenzentů ve svém psaní marně přiblížit).

Krom tohoto hlavního dvojího vnímání spisovatele, se však objevují i další interpretace Londonovy tvorby. Můžeme narazit na texty, které označují Londona za moderního amerického spisovatele (viz článek o knize Scott-Jamese z roku 1909 a text Antonína Veselého z roku 1911), nebo jako socialistického autora (tak označuje Londona pak ve svém dlouhém článku Jaroslav Moravec). Na základě článku časopisu *Střední škola* z roku 1922, který doporučuje Jacka Londona pro školní knihovny, můžeme autora vnímat i jako spisovatele, který píše vhodné knihy pro mládež – London tedy může být vnímán jakožto autor, jehož knihy jsou též výchovné. Nesmíme jistě opomenout fakt, že na základě Londonova doslovu ke knize *Michal, bratr Jerryho* vznikly ve světě organizace na ochranu zvířat. Na základě toho se dá London vnímat i jako spisovatel, jenž o zvířatech nejen psal, ale také jako někdo, kdo se zasazoval o lepší chování ke zvířatům.

V následujících kapitolách se budeme různým náhledům na Jacka Londona věnovat podrobněji.

6.1 Jack London jako autor dobrodružné literatury

Jak již bylo řečeno, Jack London je u nás vnímán primárně jakožto spisovatel dobrodružné literatury. Následující podkapitola nabízí shrnutí toho, co to dobrodružná literatura je a čím ji tvorba Jacka Londona mohla reprezentovat.

Encyklopedie literárních žánrů definuje dobrodružný román jako „žánr zábavné prózy s množstvím zápletek, navozující napětí vystupňováním motivu rizika a zkoušky“ (Mocná 2004: 118). Základním prvkem tohoto druhu literatury je „bohatě rozvitý, vzrušující a napínavý děj, jenž předpokládá geograficky otevřený prostor, a ústřední mužská postava hrdinského typu“ (tamtéž). Hlavní postavy většinou opouštějí svou komfortní zónu domova a vydávají se

na dobrodružství, kde čelí ohrožení života. Hlavní hrdina při svém putování často prochází nehostinnými končinami, které se mění na základě dobového kontextu. Cíl cesty „nabývá někdy materiální, jindy ideální povahy: může jím být bohatství, nevšední zážitky, zkušenost fatálního nebezpečí a zakoušení hranic vlastních schopností, jež jsou dohromady známý jako tzv. touha po dobrodružství, dále také záchrana bližních, svoboda, spravedlnost, poznání či láska“ (tamtéž). Mocná tvrdí, že protagonista je většinou nad ostatními heroizován.

„Do svých dnešních podob se dobrodružný román plně rozvinul v průběhu 19. stol. Byl kultivován romantiky, jež k němu přitahoval kult rytířské gotiky, vzrušující děj a iracionální obrazovost triviální četby. Značný vliv na pozdější autory – např. J. Verna, z českých L. Součka, J. Škvoreckého – si získal překvapivě pointovaný román E. A. Poea o pouti mořem až na sám konec světa ...“ (tamtéž). Je zajímavé, že na prvním místě dobrodružných románů 19. stol. je zmiňován právě Verne, o jehož vydávání se na českém prostředí vlekly dlouhé spory. Pro nás je však Verne důležitý, kvůli faktu, že ve stejné edici *Vilémkova knihovna* vycházel právě Jack London, jehož Mocná popisuje jako spisovatele vyprávějícím „o dramatických konfrontacích mezi mužnými hrdiny, mořem nebo severskou přírodou; volba zvířecích protagonistů poukazovala k roli, již v autorově příbězích hrály elementární, instinktivní a pudové struktury jednání (např. *Volání divočiny*, 1903, čes. 1918; *Bílý tesák* 1906; čes. 1913)“ (tamtéž). Mocná zařazuje Londona po bok takových autorů dobrodružné literatury, kterými byli Jules Verne, E. A. Poe, A. Dumase st a A. C. Doyle.

Je tedy více než jasné, že Jack London musí být v českém prostředí nazírán a chápán jakožto autor dobrodružné literatury – spisovatelova díla jako *Bílý tesák* nebo *Volání divočiny* a mnohá další nabízejí čtenáři veliké množství zápletek, které jistě navozují napětí, nabízejí mnoho rizika a podrobují hlavní postavy mnohým zkouškám, ve kterých jde často o život. I samotný fakt, že London je Mocnou vybrán jako reprezentativní autor dobrodružné literatury značí, že autor je pro tento druh literatury vskutku světově důležitým.

6.2 London jako autor sociálního románu

V roce 1921 se Jaroslav Moravec pokusil čtenáři ve svém článku *Sociologie propasti* dokázat, že London je socialista a socialistický autor. London dle recenzenta není pouze spisovatel a dobrodruh, avšak „homo novus, s duchem revolvy“ (Moravec 1921: 535) (k článku více v této práci na s. 47-48).

Sociální román dle Mocné „preferuje zejména funkci poznávací, dokumentární, kritickou a společenský nápravnou, [...] důraz se klade na detailní a poučenou kresbu prostředí

„na dně“. S příznakem tajuplnosti, exotičnosti, neobvyklosti, nebezpečnosti nebo odpudivosti jsou líčeny brlohy velkoměstské chudiny, zločinecké podsvětí, dělnické kolonie, pracovní prostředí (dílny, doly, hutě)“ (Mocná 2004: 630). Mocná se také zmiňuje o „dvojí protichůdné tendenci“ sociálního románu (tamtéž). „Reportérská věcnost“, na jedné straně, se zde může setkávat s „emocionálním zaujetím“ na straně druhé (tamtéž). Za reportérsky věcný uvádí spisovatelka román *Džungle* od S. Lewise. Kniha *Hrozny hněvu* od J. Steinbecka, ve které dochází k „lyrizaci stylu se sklonem k mytizaci“, je uvedena jako příklad tendence druhé (tamtéž).

Nejnámější Londonova sociální díla, *Železná pata* a *Lidé z propasti*, která jsou často zmiňována v recenzích a článcích, bychom jistě zařadili do kategorie reportérské věcnosti. V díle *Lidé z propasti* London zachycuje bídu a chudobu londýnského East Endu. V *Železné patě*, i přes utopické ladění díla, se o totéž snaží pomocí deníkových zápisků. Ve svých sociálních textech se London snaží vždy na upozornění společnosti před americkou kapitalistickou společností, proti které se autor bouřil, a právě pomocí svých textů se snažil ke stejnému přesvědčení uvědomit i své spoluobčany³⁵. Nutno podotknout, že na našem území nejsou tolik známé Londonovy socialistické eseje, ve kterých přímo odsuzuje americkou kapitalistickou společnost (zmiňme *Jak jsem se stal socialistou*).

Jak již bylo řečeno, London musí být v českém kontextu vnímán jakožto autor sociální literatury, avšak i skutečnost, že se v knize *Encyklopedie literárních žánrů* London objevil pouze jako reprezentativní autor dobrodružné literatury, avšak v kapitole sociální román nebyl zmíněn vůbec, nás utvrzuje v tvrzení, že London je v české tradici nahlížen jakožto autor sociální literatury až sekundárně.

6.3 Jack London jako autor „moderní“ a „americké“ literatury

V kapitole *Recepte Jacka Londona v článcích od roku 1908 do roku 1925* jsme se mohli několikrát setkat s faktem, že americký spisovatel byl označován jakožto „moderní“ autor. V této kapitole se pokusíme objasnit, co mohlo toto ne zcela jednoznačné slovo označovat a zahrnovat.

Za moderního je spisovatel označován v článku Antonína Veselého pro *Národní listy* z roku 1911, ve spojitosti s recenzí na dílo *Na suchu na moři*. Veselý označuje Londona

---

³⁵ Tato skutečnost se samozřejmě hodila poúnorovému režimu, kde se v dosloveh často poukazovalo právě na Londonovo politické a sociální smýšlení. London byl pokládán vedle M. Gorkého za velikána socialistického románu.

společně s Hannsem H. Ewersem za moderní spisovatele, kteří prahnou po dojmech a mají nás nanejvýš rozčarovat svou literaturou. Dále se s označením „moderní“ setkáváme v roce 1914, a to v časopise *Čas*, ve sloupku *Umění, věda a osvěta – Některé důležitější překlady* se pojednává o Londonovi a o jeho dobrodružném psaní o životě zvířat, na základě čehož je spisovatel označen za autora moderní literatury. V roce 1920 označuje Londona jakožto moderního spisovatele Jan Vrba, který napsal pro časopis *Pramen* recenzi díla *Rudý bůh*. Vrba tvrdí, poměrně zajímavě, že London je moderní, protože „musí býti nakladateli živen za každou cenu – i tehdy, je-li nebezpečí, že bude původní dobrý dojem zeslaben“ (Vrba 1920a: 85).

Kromě skutečnosti, že byl samotný Jack London označen za moderního spisovatele, musíme zmínit i recenzi jeho díla, jež se v roce 1916 objevila v časopise *Moderní revue*. Program časopisu v roce 1894 zveřejnili skrze *Literární listy* pánové Jiří Karásek ze Lvovic a Arnošt Procházka: „*Moderní revue* nebude listem, který by se stávajícími zbytečně chtěl soutěžit: má býti výrazem *mladého hnutí* v české literatuře, které se v posledních letech porůznu ohlašovalo, ale které dosud nikde soustředěně nevystupovalo, při čemž ovšem nikterak nebude program její exklusivní, nebude tedy *Moderní revue* výhradně symbolickou nebo naturalistickou nebo novoromantickou a jak ostatní názvy praporově znějí, nýbrž bude otevřena všem moderním. Co se týče literatur cizích, bude z nich *Moderní revue* předváděti autory svrchovaně vyhrazené a umělecké, především u nás neznáme“ (Karásek, Procházka 1894: 334). London by tedy měl být vnímán, na základě výše uvedeného programu, jakožto moderní autor – svrchovaně vyhrazený, umělecký a u nás spíše neznámý. Kromě *Moderního revue* se spisovatelovo jméno objevuje v roce 1919 v článku *Moderní beletrie*, jež byl napsán Jaroslavem Petrákem pro *Topičův sborník*. V článku bohužel Petrák nevysvětluje, co by mělo spojení moderní beletrie, a tedy moderní spisovatel označovat. Pro tuto práci je však důležité vzít v potaz fakt, že London byl do článku zařazen a jeho literatura vnímána jako moderní.

V průběhu dějin se mnoho slov různě proměňuje, aktualizuje a hierarchizuje. Řada slov proniká o do běžného jazyka a užívají se v něm, a to bez toho, aby jejich význam byl přesně vymezen. To platí „zejména pro skupinu výrazů vycházejících z latinského adjektiva *modernus*, jejichž frekvence je od konce devatenáctého století značná“ (Štědroňová 2016: 17). V devatenáctém století, zvláště v devadesátých letech, výraz „moderna“³⁶ nacházíme „v názvech ideových proklamací mladých uměleckých generací“ (tamtéž). Výrazy jako

---

³⁶ Pojem „moderna“ byl poprvé užit Hermannem Bahrem v díle *Zur Kritik der Moderne* (1890) pro označení „nejmladších sociálních, literárních a uměleckých směrů“ (Štědroňová 2016: 17). U nás byl tento termín poprvé uveden *Ottovým slovníkem naučným* v roce 1901.

„moderní“, „modernismus“, „modernost“, „moderna“ se staly běžnými mezi autory a teoretiky devatenáctého a dvacátého století a „axiologický smysl jejich užití je mnohdy významným ukazatelem hodnotové orientace ideových i uměleckých koncepcí novodobé české kultury“ (tamtéž: 18).

Eva Štědroňová nás ve své publikaci *Hledání nové modernosti* informuje, že v slovnících dvacátého století se setkáváme s dvojí tendencí označování slova „moderní“: První tendence je spojována s ideologickým působením uměleckého díla. Druhá tendence je spojována s formálními znaky uměleckého díla. Uvážíme-li však slovo „moderní“ jakožto klasifikační měřítko k rozřídění a rozdělení nové umělecké tvorby, užívá se slovo pro označení směrů z konce devatenáctého a počátku dvacátého století, jež odrážejí společenskou krizi a reagují na rychlý rozvoj vědy a techniky. „Neujasněnost v objasňování výrazů *modernismus*, *moderní*, *modernost* atd., zejména z aspektu pozitivnosti či negativity, vede k paradoxním situacím při srovnávání výkladu jednotlivých odvozených slov“ (tamtéž). Vezmeme-li do ruky *Slovník spisovného jazyka českého* a nalistujeme výrazy „moderní“, „modernismus“ a „modernista“, dojdeme k zajímavým závěrům:

„moderní“: *Slovník spisovného jazyka českého*: Do nové doby se hodící; z nové (dnešní) doby vyrůstající, s novou dobou souvisící; novodobý, pokrokový.

„modernismus“: *Slovník spisovného jazyka českého*: moderní literární a výtvarný směr, někdy jen zdánlivě novátorský: tzv. m. a avantgardismus, který ještě včera v kapitalistické společnosti plnil své poslání, v nové etapě vývoje zůstává pozadu.³⁷

„modernista“: *Slovník spisovného jazyka českého*: průkopník, propagátor moderních, pokrokových názorů, stoupenec modernismu: spory mezi m-y a konzervativci

Dle *Slovníku spisovného jazyka českého* je „modernismus“ jen zdánlivě novátorský, avšak modernista je již průkopník něčeho nového, něčeho pokrokového a moderní je to, co se hodí do nové doby. Vezmeme-li v potaz slovníkovou charakteristiku z encyklopedie Diderot, je

---

³⁷ Encyklopedie *Diderot*: název volně a obecněji užívaný k označení pozoruhodného převratu v umění na počátku 20. století.

jasné, že výrazy odvozené z latinského slova „modernus“ nejsou v českém kontextu zcela jednoznačné. Aleš Haman nás v textu *Česká literatura 19. století na cestě k modernosti* z knihy *Kontexty a konfrontace* informuje, že slova „moderní“, „modernost“ a „moderna“ v dnešním kontextu působí již „poněkud omšele a zastarale“ (Haman 2010: 73). Haman nám také sděluje, že za počátek moderní české literatury je obecně považován manifest České moderny. Dále se však dočteme, že pojem modernosti – a všechny výrazy s tímto pojmem spojené – se rodil už daleko dříve. Tento pojem „se objevoval v českém písemnictví už od počátku 19. století; jeho významová náplň se ovšem měnila“ (tamtéž).

V české kultuře vymezili slovo „moderní“ již čeští obrozenci, zejména Josef Jungmann. V této době (především ve fázích národního obrození do roku 1830) bylo slovo chápáno ve smyslu: „cizí, cizácké, popřípadě módní, tedy jako vlastnost něčeho, co nebylo v souladu s novou koncepcí české národní kultury, která vytyčovala požadavek kultury jazykově české, vyjadřující českou národní specifičnost“ (Štědroňová 2016: 19). Jungmann označoval „moderním“ ty jevy, jež nevycházely z našeho národa a našeho jazyka. Lze tedy Jungmannův výklad adjektiva chápat jako negativní.

Avšak Jungmannovo chápání slova „moderní“ nemůže být označeno jakožto chápání normativní. Jan Kollár spojuje slovo „moderní“ s Máchovou osobností a tvorbou – umělecká metoda romantismu je pro něj moderní. Kollár staví „romanticko-moderní zásady“ proti „zásadě antiky v umění, vědách a vzdělanosti“ (tamtéž). Kollár chápe romantismus jako přímý protiklad dobové národně-obrozenecké tvorby. „Můžeme se domnívat, že právě v tomto období (zejména druhé fázi národního obrození) se naházejí kořeny pejorativního užívání výrazu v Čechách v devatenáctém století i později, a to, i když s nutnými dobovými modifikacemi, v podstatě ve smyslu obrozeneckého výměru“ (tamtéž). I přesto, že se Kollárovo chápání adjektiva neztotožňuje s výkladem Jungmannovým, oba spisovatelé se shodují v tom, že „moderní“ literaturu vnímají negativně.

Při zmínění *Máje* a jména Karla Hynka Máchy musíme připomenout Josefa Kajetána Tyla a jeho text *Rozervanec*, ve kterém odsuzuje Máchův *Máj* a tvrdí, že Mácha má veliký talent a potenciál, který by však daleko lépe mohl uplatnit při psaní vlasteneckých děl. To však může budít mylnou představu, že Tyl byl proti všemu modernímu. Aleš Haman nám připomíná, že právě Tyl vystoupil proti vysokému literárnímu stylu jungmannovců, kteří oddalovali čtenářům literaturu. Haman odkazuje na recenzi próz *Jana z Hvězdy*, kde Tyl na tento styl a k němu patřičné období upozorňuje: „To byla doba honby po krásně zvučících slovech, hledaných konstrukcích a dithyrambických obratech, a kteří se jen poněkud nad prostou, přirozenou mluvu vznésti mohli, nebyli by za žádnou cenu o věcech jednoduchých také

jednoduše psali. Myslílot' se, že nemůže býti pěkná próza bez pádného, vlečitého chodu nahromaděných okras a obrazů; všecko muselo tancovati jako na chůdách a zníti jako slavné troubení..." (Tyl 1951: 10). Tyl působil na jedné straně jako autor, který se stavěl proti modernosti Máchova *Máje* a jeho romantičnosti, na druhé straně musíme souhlasit s Hamanovo tvrzením, že Tyl byl pro svou snahu přiblížit literaturu čtenářům též svým způsobem moderní, „i když by se patrně byl vzpíral tomu, aby byl za moderního autora označen“ (Haman 2010: 75).

Jinak se musí slovo „moderní“ chápat ve třicátých letech devatenáctého století, a to v souvislosti nového konstituování poměru a společnosti – to na základě proměny názoru na poslání a postavení umělce ve společnosti. „Odrzem diferenciacie české národní pospolitosti je i nový pohled na poslání umění a umělce, který se z úzkého zorného úhlu vymezeného národními požadavky a potřebami rozšiřuje o dimenzi nadnárodní, obecně lidskou“ (Štědroňová 2016: 19). Tato nová romantická generace autorů hlásící se k odkazuje Karla Hynka Máchy zdůrazňovala právo spisovatele a umělce obecně na subjektivnost a osobní prožitok. To však rozporovalo dobovým pro-národně zaměřeným tradicím. Na základě toho musíme opět aktualizovat chápání adjektiva „moderní“. To by v této spojitosti muselo být chápáno jako jiný proud umělecké tvorby, který „vzniká vedle proudu oficiálního, tradičního“ (tamtéž).

Štědroňová nás informuje, že v první třetině devatenáctého století se velice často spojovalo slovo „moderní“ s hodnotícím hlediskem. V letech následujících se však k hodnotícímu hledisku připojuje i hledisko časové.

V druhé polovině devatenáctého století se snaží česká kultura, vedle převážného národnostního smýšlení, reagovat na nový kulturní rozvoj a nové umělecké projevy v Evropě. Na tomto místě musíme zmínit generaci tzv. májovců, kteří se snažili přehodnotit tehdejší kulturní tradice a směřovali proti „omezenému pojetí vlastenectví, národnosti a českosti“ (tamtéž: 21). Pro tuto generaci slovo moderní spočívalo v syntéze nového národního a evropského. Na toto myšlení navazuje Otokar Hostinský, který vymezuje modernost jako „zvláštní historicko-estetickou kategorii ve smyslu syntézy kvalitativně nového národního a evropského“ (tamtéž: 22). Hostinský takto např. označuje hudbu Bedřicha Smetany, jehož hudbu označuje za „moderní českou hudbu“ (tamtéž).

Zcela specificky chápe slovo „moderní“ Jan Neruda, který „poprvé v české literatuře uvedl [výraz] v tak ozřejmujících souvislostech“ (tamtéž). V roce 1867 totiž Nerudovi vychází fejeton *Moderní člověk a umění*, jenž se zabývá vztahem člověka a umění. V tomto fejetonu užívá Neruda slova „moderní“, „modernost“, „moderna“ apod. ve vztahu ke všemu aktuálnímu

a současnému v umění, které nějakým způsobem usilovalo o novou kvalitu, to znamená, „že postihovalo základní problematiku konkrétní historické situace a ztvárňovalo ji adekvátními výrazovými prostředky, bylo v souladu s dobovou představou o historicko-progresivní vývojové tendenci, zvláště pak o sociální spravedlnosti“ (tamtéž).

Jiné chápání rozebíraného adjektiva lze spatřovat v druhé polovině devatenáctého století, zejména na jeho přelomu. V tomto období se slovo začíná chápat diferencovaně. Negativně je adjektivum chápáno ve spojení se Svatoplukem Čechem a Eliškou Krásnohorskou. Spisovatelé spojují slovo s věcmi a jevy, které rozporují jejich představám o národním životě a kulturním rozvoji. „Zejména pro Svatopluka Čecha je destrukce a negace v jistém smyslu integrální součástí modernosti...“ (tamtéž).

Zajímavé je, že u jiných autorů je slovo „moderní“ užíváno nahodile. Štědroňová jako příklad jmenuje Viléma Mrštíka, Josefa Svatopluka Machara, Antonína Sovu a Jaroslava Vrchlického, jejichž užívání adjektiva „neskýtá příznačné hodnocení jednoznačný obraz“ (tamtéž: 24). Tito autoři vnímají slovo „moderní“ jakožto příznak své doby, pro ně je to dobová tendence, ke které inklinují: pro Sovu má slovo příznak dekadence a tragiky, pro Zeyera rafinovanost, zvláštnost a deziluzi, pro Machara složitost, neklid a disharmonii. Vrchlický slovo užívá pro kritérium estetické hodnoty díla – užívá slovo pro díla, v nichž bylo užito netradičních uměleckých postupů a která mají určitou novou kvalitu.

Lze tedy říct, že na přelomu století nabývá adjektivum „moderní“ mnohých nových významů. Štědroňová slovo dokonce označuje za jedno z „obecných pojmů dobového kulturního vědomí, což také znamená, že převládá hodnotící hledisko nad časovým, a to s pozitivními aspekty jeho výkladu“ (tamtéž: 25).

Bavíme-li se o moderním umění a o tom, co je moderní, musíme dozajista zmínit i F. X. Šaldu, kterého jsme již zmiňovali ve spojitosti s manifestem České moderny, kterou mnozí považují za počátek moderní české literatury. Jak však samotný Šalda slovo „moderní“ vnímal? Štědroňová odkazuje na spisovatelovu stat' *Moderní drama německé* z roku 1897, ve kterém Šalda odkazuje na relativnost a proměnlivost tohoto výrazu. Slovo moderní „není odborný terminus, není terminus technicus [...] nic neříká [...] jest to pouhý žurnalistický praporeček“ (Šalda 1925: 222). Autor zdůrazňuje, že slovo „moderní“ používá pouze s odporem. Šalda samozřejmě musí být připomenut ve spojení s manifestem České moderny, kde se dočasně sešli reprezentanti různých směrů mladé tvorby – od realistů po symbolisty. Haman tvrdí, že teprve tento manifest upravuje slovo moderní ve významu, jak ho chápeme ve dvacátém století, a totiž „jako projev snah rozšiřovat stále možnosti lidského vědomí v poznávání a osvojování světa,

překračovat meze konstruktů, jakými si člověk, lidská společnost vymezuje svůj svět“ (Haman 2006: 77).

O patnáct let později se ke stejnému výrazu vyjadřuje i František Langer: „Dle čeho jest nám možno oceňovati modernost či nemodernost umělcovu? Tato otázka u nás, kde se tak často ozývá přání po moderních kvalitách uměleckého díla, by měla být vždycky a u každého autora znovu zodpovězena [...] Není-li tedy v obsahu to, co jim dává ceny moderních výtvorů, nezbyvá než hledati ji ve formě [...]“ (Langer 1913: 68–69). Pro Langer je, na základě zmíněné citace, slovo moderní něco, co má určitou novou formu.

Odkloníme-li se z literatury do umění výtvarného, zmiňme myšlenky malíře Miloše Jiráka, který v přednášce *O českém malířství moderním* vytyčuje měřítko modernosti díla, jež je pro něj jediné umělecké kritérium. Jiránek odmítá národnostní posuzování literatury, pojem modernosti, jak uvádí v úvodu vydání Jirákových statí Jiří Kotalík, vztahuje malíř k individuálnímu vyjadřování světa. Pro Jiráka je tedy modernost spojována s individualitou a individuálním vyjádřením – to nás trochu vrací zpět k myšlenkám romantismu.

V období předválečné moderny se pojem „moderní“ chápal ve dvojí rovině. První rovina zachycuje pojem v širším významu. Štědroňová toto obšírnější chápání popisuje jako světonázor nově reflektující silnou dobovou potřebu přiblížit nové umění filozofickým a světonázorovým otázkám. Užší chápání daného adjektiva se zaměřuje na problematiku formy – „tato skutečnost souvisí s významnými vyjadřovacími inovacemi, jež se objevují v prvním desetiletí dvacátého století ve výtvarném umění a speciálně v kubistickém malířství. Z toho můžeme chápat, že modernismus je v této době spojován hlavně s kubistickým uměním, které bylo hlavní dominantou malířství, „v poezii jsou nositeli této hodnotové kvality Walt Whitman a Paul Verhaeren, jež Stanislav Kostka Neumann nazývá ve stati *At' žije život*, prvními zralými modernisty, prvními objeviteli nové básnické řeči“ (Štědroňová 2006: 29). Je tedy zřejmé, že pro předválečnou modernu byla příznačná snaha o komplexní chápání pojmu „moderní umění“ a toho, co bylo „moderní“.

Tento stručný výčet naznačuje, že slovo „moderní“ ve spojení s uměním, a obzvláště literaturou, sahá „hluboko do minulosti, dá se říci až k jungmannovské vzpouře proti strnulým normám veleslavínské češtiny“ (Haman 2010: 77). Profesor Haman uvádí, že do devadesátých let devatenáctého století slovo „moderní“ stálo v opozici k adjektivu „národní“. Takto chápané označení pojmu se pojí s „otvíráním oken do Evropy“ a k úsilí překročit národní uzavřenost (Haman 2010: 77). Ve stručnosti si zde shrňme a zjednodušíme to, jak výše zmínění autoři slovo „moderní“ chápali: pro Jungmanna to bylo něco nového, cizího a negativního; pro Kollára to bylo něco romantického, individualistického a negativního, protože to nebylo dostatečně

národně-buditelské; pro májovce to byla syntéza národního a evropského; pro Nerudu to byla díla s určitou novou kvalitou; pro Machara adjektivum představovalo složitost, neklid a disharmonii; pro Zeyera rafinovanost, zvláštnost a deziluzi; pro Sovu slovo neslo náznak dekadence a tragiky; Vrchlický užíval adjektivum pro díla, která nesla určitou novou kvalitu; František Langer propojoval slovo moderní s novou formou díla. F. X Šalda řekl, že „moderní“ je jen pouhý žurnalistický praporeček k označení díla. Poválečná moderna na slovo nahlížela dvojnásobným způsobem: první chápání slova bylo takové, že to byl světonázor reflektující dobovou potřebu přiblížit nové umění filozofickým a světovým otázkám. Druhé nazírání pojmu bylo takové, že moderní umění je uměním zaměřujícím se na problematiku formy.

Co tedy tento vyčerpávající výčet definic říká o moderním spisovateli Jacku Londonovi? Autorova literatura byla jistě cizí a přinášela něco nového, pro českou literaturu neobvyklého, avšak Jungmannovo a Kollárovo vnímání slova „moderní“ bylo spíše negativní, kdežto Londonovy texty byly většinou hodnoceny pozitivně. Vzpomeňme na jedno z prvních přeložených děl u nás: na *Bílého tesáka*, pro kterého byl London tolik chválen – ve spojení s *Bílým tesákem* a literaturou o zvířatech byl London dvakrát označen za moderního spisovatele. Demonstrujme na tomto díle, v čem byl London „moderní“. Co je na díle tolik speciálního, že obdrželo tolik pozitivních ohlasů? Právě ten fakt, že nově zachycuje psychologii psa-míšence, to že London českému divákovi nabízí zcela nové prostředí – Aljašku – a mnoho zlatokopů a různé typy lidí, kteří se v těchto, pro tehdejšího čtenáře, zcela exotických krajinách nacházely a také jejich zajímavý popis. London do českého prostředí přináší nový typ literatury – v jeho případě se nejedná ani tolik o formu díla, nýbrž o obsah. Právě nový obsah je to, co českého čtenáře u spisovatelových textů natolik zaujme.

Na základě všech výše zmíněných definic zopakujme znovu to, jak slovo „moderní“ chápe Jaroslav Vrchlický: „Ve funkci kritéria estetické hodnoty užívá výrazu moderní ponejvíce Vrchlický, který jím označuje novou kvalitu, a to z hlediska obsahu i netradičních uměleckých postupů“ (Štědroňová 2016: 24). Právě Vrchlického definice nejvíce zachycuje to, proč byl *Bílý tesák* tolik, a neustále je, oblíbenou knihou – pro svůj zajímavý, tehdy tolik nový obsah, a pro své novátorské zachycení myšlenkových pochodů a vnímání zvířecích pudů hlavní postavy – psa.

Je zřejmé, že po nějakém čase se Londonovy texty a jejich témata staly českému čtenáři dobře známé. I proto se možná setkáváme v roce 1920 s kritikou v podání Jana Vrby, který zmiňuje, že Londonovy texty – texty moderního spisovatele – musí být živené za každou cenu. Tuto kritiku lze chápat tak, že Londonovo novátorství se začalo být podle Vrby pro čtenáře již stereotypní. Číslo vydaných knih ukazuje však pravý opak. Rok 1920 je jedním z roků, ve

kterých bylo vydáno nejvíce děl Jacka Londona u nás a vydávání Londonových knih ve velikém nákladu setrvalo až do roku 1925. Londonův efekt a autorovo vnímání jakožto moderního autora jistě upadal. Rok 1920 je posledním rokem prvního čtvrtletí dvacátého století, kdy byl autor označen právě jako „moderní“.

7 Chápání Jacka Londona v anglosaské tradici; srovnání s českým kontextem

Podíváme-li se zpětně na chápání Londona v české tradici, zjistíme, že spisovatel je převážně nazírán jakožto autor velice oblíbené dobrodružné literatury, v menší míře je u nás London též chápán jakožto socialistický spisovatel, jenž se bouřil proti americké kapitalistické společnosti³⁸.

Jak je to však s chápáním Jacka Londona v anglosaské tradici? V následující kapitole se zaměříme na čtyři publikace – *The Norton Anthology of American Literature* (ed. Ronald Gottesman); *The Norton Anthology of American Literature* (ed. Nina Bayem); *Jack London: American Rebel* a *The Cambridge History of American Literature*³⁹ – a pokusíme se zobecnit a spisovatelovo vnímání v anglosaské tradici.

V publikaci *The Norton Anthology of American Literature*, kterou editoval Ronald Gottesman, je London zmiňován hlavně ve spojitosti se svými socialistickými a dobrodružnými texty. Jakožto reprezentativní Londonův text je čtenáři nabídnuta dobrodružná povídka *The Law of Life*, která zachycuje pět posledních hodin náčelníka asijského kmene, jenž je ponechán svému osudu poté, co ho jeho lidé opustí ve vánici, aby si sami zachránili život. Tato antologie tudíž nabízí čtenáři velice podobné vnímání spisovatele, které můžeme vidět i v české tradici a Londona chápe hlavně jako dobrodružného autora.

V jiné knize se stejným názvem *The Norton Anthology of American Literature*, kterou publikovala literární kritička Nina Baym, je spisovatel naopak zmíněn pouze ve spojitosti s esejí *What Life Means to Me*, která otevřeně kritizuje americkou společnost a kapitalismus. Baym tedy zmiňuje Londona pouze ve spojitosti s autorovým socialistickým smýšlením a jeho esej pro ni reprezentuje typickou a současně i nejhodnotnější podobu Londonovy tvorby.

Kniha *Jack London: American Rebel* odkazuje na definici autorovo psaní z *Encyclopaedia Britannica*, ve které se dočteme, že Londonovo texty lze rozdělit do dvou

---

³⁸ Fakt, že London byl velikým kritikem kapitalistické společnosti, se samozřejmě hodil komunistické propagandě. Důkazem je například doslov Aloise Josefa Šťastného z roku 1958 k dílu *Bílý den*, ve kterém popisuje Londona jakožto upřímného amerického socialistu, jenž trpěl při boji s lhostejnou americkou společností.

³⁹ Obě antologie a Cambridgeská historie jsou publikace určené převážně pro vysoké školy, které shrnují informace o autorech a přináší reprezentativní texty daných spisovatelů. *Jack London: American Rebel* je kniha, která se zabývá spisovatelovo životem a jeho socialistickou stránkou.

rovin. První skupina textů přináší čtenářsky populární díla, jež London psal hlavně pro peníze, jak upřímně přiznal ve svých dopisech. Druhá skupina jsou socialisticky laděné knihy a eseje. V českém překladu bychom z této kategorie našli díla *Železná pata* a *Lidé z propasti*. Pohled na Londona je tedy vyvážený, akceptuje jak dobrodružnou, tak socialisticky laděnou literaturu.

Trojice výše zmíněných knih budí dojem, že London není v anglosaské tradici vnímán dramaticky jinak, než je tomu u nás. Trochu jiné chápání však nabízí kniha *The Cambridge History of American Literature*, která Londona zmiňuje nejen pro jeho socialistické a dobrodružné texty. Mimo ně je spisovatel zmiňován i ve spojitosti s komercionalizací literatury a utopií. V době, kdy Jack London psal a vydával svá díla, nemohl žádný spisovatel ignorovat fakt, že literatura a psaní se stávaly velice výdělečnou záležitostí – tento fakt se objevuje již ve spojitosti s Markem Twainem, jehož jméno se postupně stávalo spíše značkou než spisovatelovým pseudonymem. Právě v této éře komercionalizace, kdy se autoři mohli psaním velice dobře zaopatřit, píše i Jack London, který byl ve své době nejvýdělečnějším autorem ve Spojených státech amerických. Ve spojení s komercionalizací literatury je v dané publikaci London porovnáván se slavným Henrym Jamesem, kterému v roce 1904 vychází známé dílo *Zlatá mísa*. Toto dílo však v počtu prodaných kopií předbíhá Londonův text *Mořský vlk*, jenž vychází právě v tomto roce a stává se se 40 000 prodaných kopií nejprodávanější knihou ve Spojených státech tohoto roku.

„Socialistické“, antikapitalistické dílo *Železná pata*, z roku 1908, je v publikaci překvapivě řazeno do oblasti utopické literatury. Dílo skutečně vyobrazuje obraz světa na a po konci industriální kapitalistické nadvlády. Má tedy jistý rozměr apokalyptické vize budoucnosti a má i specifickou stavbu, působí fragmentárně a neuspořádaně. Text začíná nalezením rukopisu historikem Anthonyem Meredithem v roce 419 B.O.M⁴⁰ (the Brotherhood of Man). Jedná se o deníkovou knihu Avis Everhardové⁴¹, která popisuje revoluční neklid a boje doby, ve kterých figuroval její manžel Ernest Everhard, socialistický revolucionář. Socialističtí vzbuřenci se snaží potlačit nadvládu oligarchie amerických průmyslníků, kteří jsou nazýváni *Železná pata*. V knize se prolíná deníkový zápis Avis Everhardové, který vyobrazuje zotročování dělníků nadnárodním koncernem v letech 1912–1932, a historika Mereditha. Na základě poznámek od Anthonyho Mereditha se čtenář velice brzy dozvídá, že osud manželů

---

⁴⁰ Toto období London zasazuje 700 let po roce 1932, ve kterém deníková kniha končí.

⁴¹ Již toto jméno hlavní postavy díla je příznačné pro odpor. Příjmení Everhard by mohlo být volně přeloženo jako Vždytvrdý; Vždyneústupný.

Everhardových nedopadne dobře. Co se stane s Avis, to se čtenář nedozví, protože poslední deníkový zápis končí v půlce věty. Čtenář se však dočte, že Ernest Everhard byl roku 1932 popraven. Společenský převrat nastane o cca 300 let později, kdy se začíná letopočet počítat od znova s příponou B.O.M.

Londonův záměr při psaní této knihy bylo podle výkladu vyburcovat své spoluobčany k pochopení, že americká kapitalistická společnost vykořisťuje poctivě pracující dělníky. Knihou nepřímo navázal na svou přednášku na Yaleově univerzitě, kde vybízel studenty k socialistickému smýšlení (u některých z nich se mu to povedlo – mnozí z nich brzy po přednášce vstoupili do studentského socialistického hnutí *Yale Chapter of the Intercollegiate Socialist Society*).

Zmiňme ještě, že Michael Shelden, člověk zabývající se životem George Orwella, tvrdí, že *Železná pata* byla inspirací pro Orwellovo klasické dílo *1984*. Kniha *Železná pata* pak jistě může být zařazena do pomyslné kolonky utopických textů nejen vedle již zmiňovaného George Orwella, ale třeba i Raye Bradburyho.

V poslední době vzbudila velké rozpory interpretace Londonovy povídky *Invaze, co neměla obdoby*, kvůli které byl ve své době London označen za rasistu – v povídce totiž popisuje stav, kdy západní země vedou biologickou válku s Čínou, která kvůli velikému počtu obyvatel potřebuje nové území. Povídka končí většinovým vyhlazením čínského obyvatelstva. Touto povídkou London nepřímo reagoval na vysoký počet imigrantů právě z Číny, který v té době do Ameriky proudil. Zajímavé je, že tato povídka se objevila ve sbírce *Síla silného*, kde jsou jiné texty, jež odsuzují americkou kapitalistickou společnost. Na druhé straně musíme zmínit, že v Londonových povídkách se často objevují lidé z Havajských ostrovů nebo Mexičané, které London popisuje kladně. *Invaze, co neměla obdoby* a genocida, která se v díle objeví, sice způsobila, že London byl mnohými vnímán jako rasista, zároveň ale můžeme být vnímána i jako součást literatury science-fiction.⁴²

Jak tedy uchopit anglosaské pojetí Jacka Londona? London je v této literární tradici vnímán převážně jakožto autor dobrých dobrodružných knih, ve kterých je jedinec vystaven extrémním situacím a zápasí o vlastní život, a knih se socialistickou tematikou – podobně jako u nás.

První profil je přitom v anglosaských výkladech vnímán jako doklad komercializace literatury, tj. významného a nového jevu, který se ve Spojených státech začal rozmáhat se

---

⁴² ŠROV. Jeanne Campbell Reesman, *Jack London's Racial Lives: A Critical Biography*, University of Georgia Press, 2009, pp. 323–24

začátkem 20. století. Dobrodružná literatura staví Londona do role nejvýdělečnějšího autora své doby, který jako jeden z prvních spisovatelů dosahoval obrovských nákladů a takto je představován i analyzován.

Druhý profil je chápán jako závažnější; autorova socialistická tradice je daleko hlubší ve Spojených státech než na našem území. Snad i proto je Londonův socialisticky laděný text *What Life Means to Me* uveden jako reprezentativní text od amerického autora namísto jednoho z jeho mnoha dobrodružných textů. Dílo *Železná pata*, reprezentující socialisticky laděnou Londonovu tvorbu, je pak řazeno k nejdůležitějším utopickým literárním počínům 20. století. Londonova *Železná pata* měla podle anglosaských výkladů ovlivnit i tak známého velikána utopické literatury, jakým byl George Orwell.

Kromě prózy je dílčí pozornost věnována i Londonovi jako autoru společenskokritických esejů a programových článků⁴³, případně je analyzována jeho poezie (ta však spíše nesoustavně).

Anglosaská tradice tedy vnímá autora jistě barvitěji, ve větší šířce i větším významu, než ta česká.

---

⁴³ Jako ukázkou dvou kritických esejů zmiňme dvě eseje: *Důstojnost dolarů* a *Náměsíčníci*.

8 Závěr

Jack London je na našem území stále velice populárním a známým autorem. Tato práce se zabývá recepcí Jacka Londona v první čtvrtině dvacátého století, které bylo nejpłodnějším čtvrtletím na vydávání děl od amerického spisovatele na našem území.

V první řadě tato práce stručně představila Jacka Londona – jeho pestrý život a dílo. Dále čtenáři nabídla souborný přehled přeložených knih, který byl také okomentován, čtenář v přehledu zjistí, v jakém roce vyšla jaká kniha. Tato část práce dokazuje, že o Londonovo dílo byl na našem území veliký zájem. Do roku 1925 na našem území vyšlo celkem 133 přeložených děl od Jacka Londona, přičemž rekordním rokem je rok 1922 s 27 vydanými knihami. I přesto, že London byl na našem území vnímán primárně jako autor dobrodružné literatury, se překlady jeho děl neomezily jen na dobrodružné tituly, jakými jsou např. *Bílý tesák* nebo *Volání divočiny*, naopak, nakladatelé se snažili čtenáři předložit co nejširší nabídku textů, mezi nimiž nechyběla i Londonova nejznámější sociální díla (*Železná pata* a *Lidé z propasti*) nebo krátké sociální eseje, zaměřené proti americké kapitalistické společnosti, proti které London často vystupoval. I přes tuto nakladatelskou snahu bychom však většinu děl označili za reprezentanty „dobrodružné literatury“. Do roku 1925 vyšla v českém překladu nejzávažnější Londonova prozaická díla, a to jak dobrodružného, tak jiného rázu, jeho poezie, dramata nebo díla filozofické a rozsáhlejší společenskokritické eseje však zůstaly stranou pozornosti.

Tento text však pouze neshrnuje data, recenze a články. Práce se snaží čtenáři nabídnout i výsledky toho, proč zrovna London zapadal do nakladatelských strategií mnohých českých nakladatelů – pro všechny nakladatele byla tehdy dobrodružná literatura, která čtenáři mohla nabídnout náhled do neznámých míst, velice oblíbená a viděli v ní velice dobrý a rychlý zisk. Mezi nakladateli propukla dokonce konkurenční soutěž o vydávání Londonových děl, pomyslný zápas nakonec vyhrál B. Kočí. Tento nakladatel, provozující edici *Laciné spisy*, v roce 1922 odkoupil od vdovy po Jacku Londonovi práva na vydávání spisovatelových knih na našem území – na základě toho ovládl „londonovský“ trh.

Nakladatelské strategie a recenzní ohlas londonovských překladů nám umožnily analyzovat recepci Jacka Londona v českém prostředí. Z této analýzy vyplynulo, že dobovému čtenářskému publiku byl London jednoznačně nabízen jako autor dobrodružné literatury. Tímto typem literatury se autor stal nejznámějším a mnozí čtenáři by jej spojili s jiným druhem textů jen obtížně (tato situace ostatně přetrvává dodnes). Zároveň musíme zmínit, že London byl v první polovině dvacátého století též vnímán jako autor sociálně laděných textů (viz recenze Jaroslava Moravce z roku 1921 *Sociologie propasti*, ve které chce čtenáři dokázat, že London

je autor sociální literatury). Jako autor sociální tvorby byl nicméně spisovatel od této doby vnímán stále až sekundárně. Třetím možným pojetím Jacka Londona byla jeho interpretace jako moderního amerického autora, který byl představován jako možný inspirativní „západní“ vzor české literatury. Postupem doby se rozvinuly rovněž úvahy o vhodnosti Londona pro školní četbu. Objevují se argumenty, které dokládají, že London se hodí do městských i školních knihoven a je vyzdvihována výchovná funkce jeho děl. Tomuto hledisku často napomáhá fakt, že autor je pozitivně spojován s kampaní na ochranu zvířat.

Závěrečná kapitola práce pak prokázala, že anglosaská literárněvědná tradice vnímá Londona ve větší šířce než česká. London je v domácím kontextu též autorem dobrodružné literatury, nahlédneme-li však do několika základních syntéz a slovníků, které představují významné anglické autory a nabízejí jejich reprezentativní texty, zjistíme, že se rovnocenně, někdy i závažněji posuzují i Londonova díla „socialistická“. Kniha *The Cambridge History of American Literature* nám pak seznamuje ještě s dalším vnímáním spisovatele, se kterým se v naší tradici vůbec neseznamujeme. Londonův působivý utopický román *Železná pata* je vnímán jako předchůdce a inspirátor George Orwella. Kromě toho připomeňme, že London se též vyjadřoval k rasovým otázkám – analyzována je v tomto ohledu především jeho krátká povídka *Invaze, co neměla obdoby*. V této sci-fi povídce London nepřímou varuje americké obyvatelstvo před obrovskými vlnami čínské emigrace do USA.

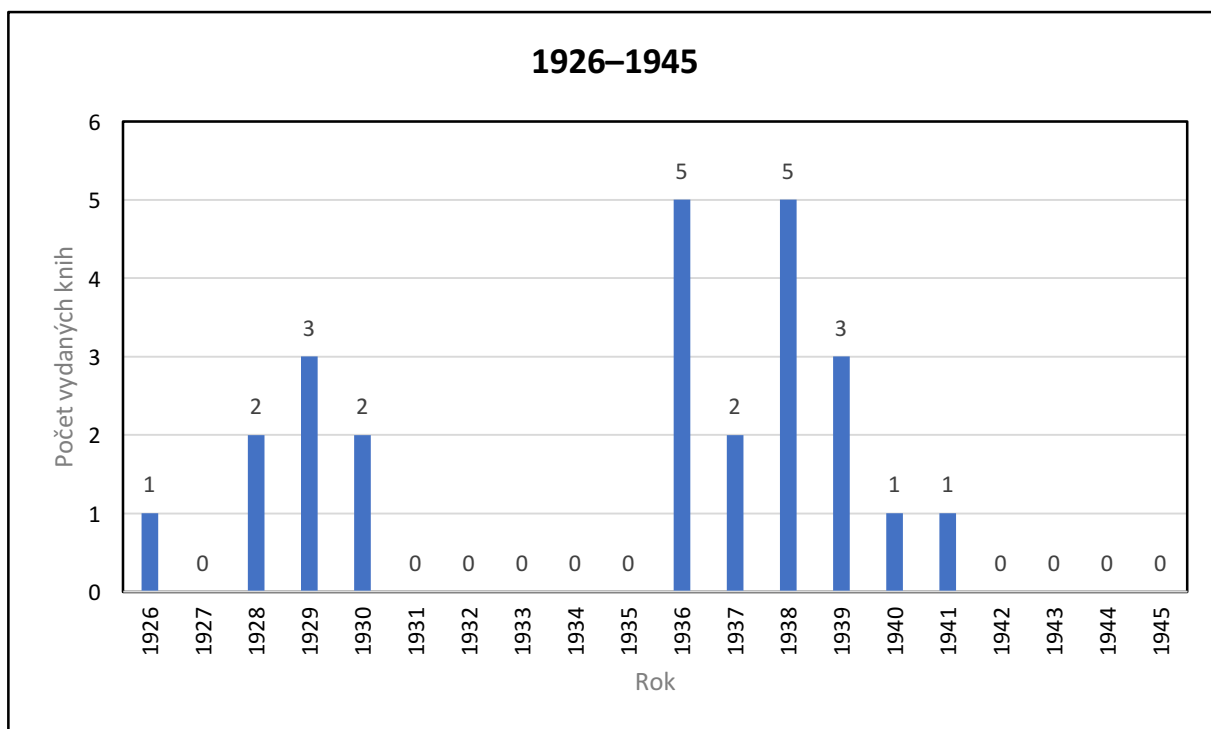
Tato práce se čtenáři pokusila nabídnout mnohé doklady, které svědčí o popularitě Jacka Londona na našem území v první čtvrtině dvacátého století. Analyzovaná data, recenze a kritiky představily čtenáři, jak byl Jack London v této době vnímán, doložily, že jeho pojetí nelze omezit jen na „autora dobrodružné prózy“. Jím však u drtivé většiny čtenářů pravděpodobně už navždy zůstane.

9 Přílohy

1 Počet vydaných překladů děl Jacka Londona v letech 1926–1989

1926–1945

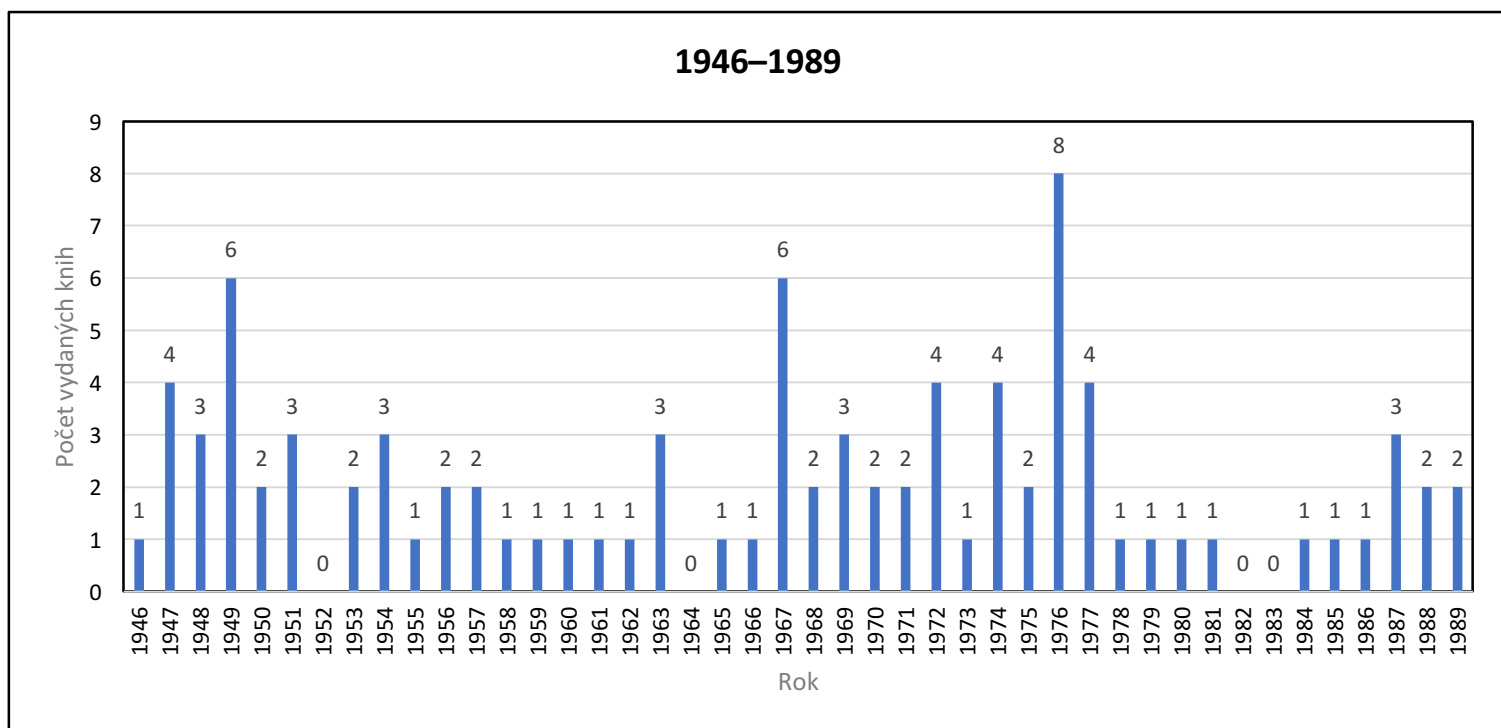
Po masivním vydávání Londonových děl v letech 1919–1925 přichází náhle vydavatelský útlum. Rok 1926 přináší pouze jeden výtisk a do roku 1930 vždy vyšly maximálně dvě knihy za rok. Mezi lety 1931–1935 od spisovatele dokonce nevyšla ani jedna kniha, kterýžto fakt je velice zvláštní. V letech 1936–1945 se situace mírně lepší a vždy vychází alespoň jedna kniha za rok (1936 a 1938 dokonce přinesou pět knih).

Graf 5 – počet vydaných článků o Londonovi nebo jeho díle v letech 1926–1945

1946–1989

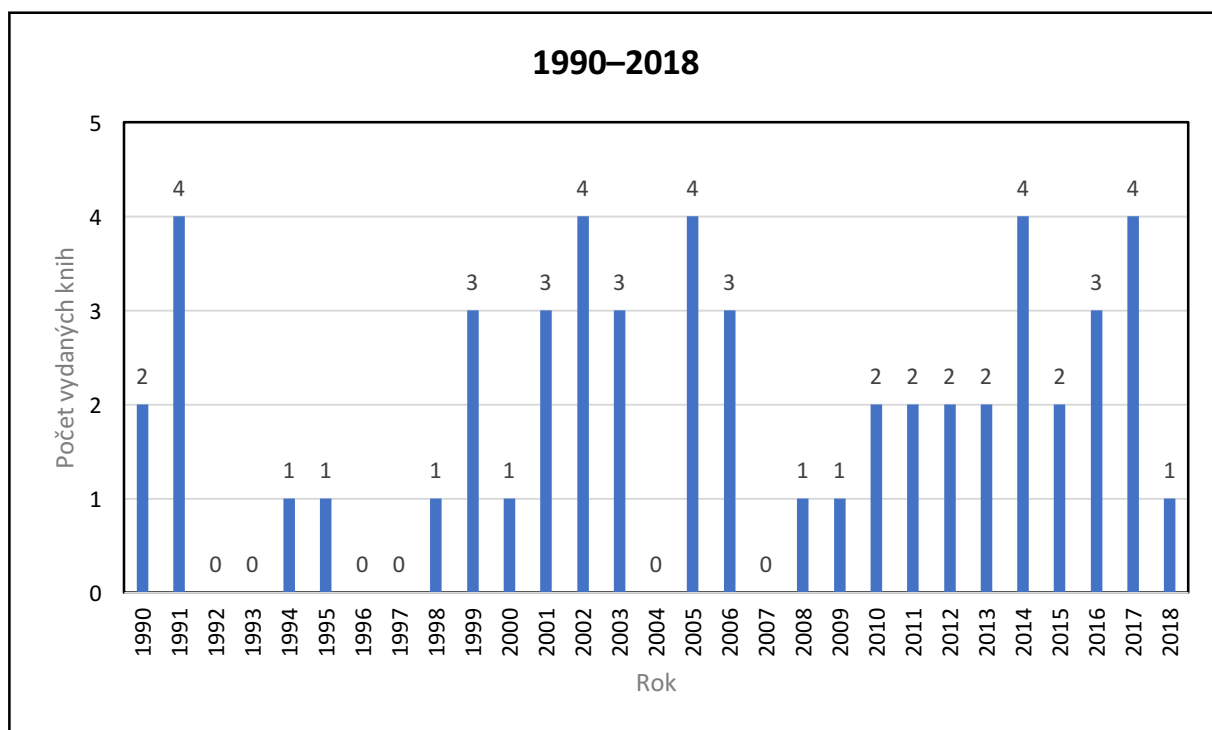
Tato léta pokračují v trendu menšího vydávání Londonových knih, pouze rok 1976 přinese na pulty osm přeložených děl, v ostatních letech se však setkáme v průměru třemi výtisky za rok. Avšak na pultech se začaly více objevovat knihy s filosofickým podtextem, např. *Martin Eden* nebo *Tulák po hvězdách*.

Graf 6 – počet vydaných článků o Londonovi nebo jeho díle v letech 1946–1989

1990–2018

V tomto období je situace s počtem vydaných knih srovnatelná s lety předchozími. Avšak došlo k velikému zvratu podoby vydávaných knih. Nové tisíciletí přineslo na pulty nový trend dvojjazyčných knih. Právě knihy jako *Bílý Tesák* nebo *Volání divočiny* se často objevují právě v dvojjazyčné formě.

Graf 4 – počet vydaných článků o Londonovi nebo jeho díle v letech 1990–2018

10 Seznam pramenů a literatury

Primární literatura:

Anon. 1. Některé důležitější překlady. *Čas* 28, 1914 č. 66, str. 4–6, 8/3.

Anon. 2. Nekrolog. *Zvon*, 1916–1917, č.12, s. 168/

Anon. 3. Písemnictví. *Besedy lidu* 26 1917/1918, č.17, str. 214, 5.6.1918.

Anon. 4. Z kulturního života. Co týden dal (O knize J. Londona *Mořský vlk*). *Národní listy* 58, 1918. č. 93, s. 2, 24/4.

Anon. 5: Jack London, Když se Bůh směje (přel. Ivan Schulz). *Vlast* 34, 1917–18, č. 12, str. 576, září 1918.

Anon. 6. Cesty a dobrodružství. *Svět*, (dř. *Rudé květy*) 17, 1917–18, č. 25(6), 160, 11/10, 1917.

Anon. 7. Pochvalný posudek knihy i překladu – Jack London: *Mořský vlk* (přel. Jan Novák) /*Česká osvěta* 15, leden 1919, č. 1–2, str. 25–6, leden 1919.

Anon. 8. Pochvalný posudek – Jack London: *Povídky jižních moří* (přel. Ivan Schulz). *Česká osvěta* 15, duben 1919, č. 4, str. 75, duben 1919.

Anon. 9. Pochvalný posudek knihy – Jack London: *Jerry z ostrovů* (přel. Ivan Schulz). *Česká osvěta* 15, říjen 1919, č. 8, str. 149–150, říjen 1919.

Anon. 10. Poznámka pochvalná, pro vyspělé – Jack London: *Když se bůh směje*.

Anon. 11. Pochvalný posudek knihy – Jack London: *Vlkův syn* (povídky) (přel. Emma Hellerová). *Česká osvěta* 16, leden 1920, č. 1–3, str. 53.

Anon. 12. O obsahu románu a povídek. Pochvalný posudek – Jack London: Muž vysoké hry; Povídky rybářské hlídky; Mužská věrnost. *Česká osvěta* 16, červen 1920, č. 6–7, str. 126.

Anon. 13. Pochvalné posudky knih – Jack London: Martin Eden; Lásky k životu a jiné povídky; Nepřítel celého lidstva. *Česká osvěta* 16, listopad 1920, č. 9, str. 188.

Anon. 14. Kladný posudek knihy – Jack London: V jeskyni mrtvých. *Česká osvěta* 17, 1920–1921, č. 2, str. 56–7, 1920.

Anon. 15. O obsahu knihy – Jack London: Lidé z propasti. *Česká osvěta*, 1920–1921, č. 4, str. 98, 1921.

Anon. 16. O Londonově díle Ztracená tvář. *Pramen* 1, 1920, č. 10, 473, 10/10.

Anon. 17. Kladné zhodnocení knih – Jack London: Michal bratr Jerryho; Šílenství Johna Harneda. *Česká osvěta* 17, 1920–1921, č. 5, str. 136, 1921.

Anon. 17. O obsahu románu pro větší knihovny – Jack London: Bílý den. *Česká osvěta* 18, 1921–1922, č. 4, str. 95, 1921.

Anon. 18. O Londonově Bílém dnu (přel. J. Staněk). *Vlast (časopis pro poučení a zábavu)* 38, 1921–22, č. 1, str. 38–39.

Anon. 19. K obsahu výběru povídek – Ocenění románů J. Londona s krátkými poznámkami k některým z nich: Výběr povídek F. M. Dostojevského a románů a povídek J. Londona. *Střední škola* 2, č. 3, str. 141, 1922.

Anon. 20. Několik doporučujících slova na začátek románů – Jack London: Mořský vlk; Volání divočiny. *Česká osvěta*, č. 1–2, str. 40, 1922–3.

Anon. 21. O Londonově Smoke a Shorty. *Česká osvěta* 18, 1921–22, č. 13, 311, 1922.

Anon. 22. Jack London (zpráva) (Ohlašuje knihu povídek Holandská sláva a jiné povídky). *Lidové noviny* 31, č. 435, str. 7, 31. 8.

Anon. 23. Londonovština (Vzpomínka na dobrodružná témata J. Londona) (Fejeton). *Lidové noviny* 32, 1924, č. 58.

Anon. 24. O drammatizaci Londonova Mořského vlka, jež bude uvedena na scénu. *České slovo* 17, 1925, č. 211, str. 5, 10/9.

Anon. 25. Také o dokončení posledního nedopsaného románu J. Londona jeho vdovou. *Národní Osvobození* 2, 1925, č. 9, 9. 1.

Anon. 26. O drammatizaci románu Jacka Londona Mořský vlk, jež byla uvedena na jeviště divadla Komédie v září. *Večerní České slovo* 7, 1925, č. 199, str. 2, 14/9.

Anon. 27. O chystaném vydání dosud netištěného románu J. Londona, „Cherry“, dopsaného po jeho smrti jeho chotí. *Národní Osvobození* 2. 1925, č.170, 6, 21/6 1925.

Anon. 28. Bílý Tesák – Některé důležitější překlady. *Čas* 28, 1914 č. 66, str. 4–6, 8/3.

BREJSKÝ, Arnošt. Nový Jack London /Rex Beach, spisovatel-dobrodruh. *Lit. Rozhledy* 10, 1925-26, č.5.

BRTNÍK, V. Recenze k Tasmanovy želvy a jiné povídky. *Venkov* 18, 1923, č. 115, str. 3, 19/5.

ČAPEK, Karel: Překladová literatura. *Národní listy* 61, 1921, č. 83, s. 1–2, 25/3.

ČAPEK, Karel. Z kulturního života. *Národní listy* 60, 1920, č. 10, s. 2, 10/1, ref. Jery z Ostrovů. + č. 139, s. 1-2, 21/5. ref. Povídky Rybářské hlídky.

ČAPEK, Karel. Z překladové literatury. *Národní listy* 59, 1919, č. 105, s. 10. (JL: Vlkův syn). *Česká osvěta* 15, č. 9–10, str. 191, listopad 1919.

FISCHER, J. L. Ref. Nepřítel celého světa. *Kmen* 4, 1920–21, 179.

FRIEDL, S. O. Literatura. *Zvon* 14 (týdeník belletristický a literární), 1913–14, č. 21–22, str. 303–304, 13/3, 1914.

HARTL, A. O Londonovu díle Jerry z ostrovů (přel. I. Schulz). *Nové Čechy* 3, 1919–1920, č. 2, 89–90, listopad 1919.

K. W. Literární pirátství s Jack Londonem (O plagiátech pod jménem J. Londona v čes. překladu; též o napodobeninách R. Hagganrda). *Pramen* 3, č. 2, 91, 1922, 10. 2.

K+M+B. Těž na adresu LN, které oznámily, že zemřelý Jack London "ohlašuje novou knihu povídek. *Lidové noviny* 31, 1933, 3. 4., s. 3, 3/9.

KSANDR, F. X. Epilog Martina Edena. *Právo lidu* 33, 1924, Dělnická besídka 3.15, str. 82–83, 6/4.

MORAVEC, Jaroslav. Jack London a něco o sociologii propasti. *Kmen* 4, 1920–1921, 535–7.

PALLAS, Gustav. Nové knihy (zmíněn J. London, *Rudý bůh*). *Zlatá Praha* 37, 1919–1920, č. 17–18, str. 147, 14/1 1920.

PALLAS, Gustav. Nové knihy, Překlady (o *Když se Bůh směje*). *Zlatá Praha* 36, 1918–1919a, č. 1–2, str. 15, 9/10 1918

PALLAS, Gustav. Nové knihy, Překlady (o *Z doby Preadamitů + Vlkův syn*). *Zlatá Praha* 36, 1918–1919b, č. 35–6, str. 286–7, 21/5 1919.

PALLAS, Gustav. Nové překlady z literatury anglické. *Přehled* 12, 1913–14, č. 37, 648–9, 26/6.

PALLAS, Gustav. Nové překlady. *Venkov* 9, 1914, č. 6, Lit. a umělecká hlídka, str. 9, 7/1.

PALLAS, Gustav. Ze života a umělecké tvorby geniálního dobrodruha (Fejeton). *Venkov* 11, 1916, č. 309, str. 2–3/ 28/12/.

PATOČKA, Ladislav. Moderní překlady. O Londonovu románu *Syn slunce*. *Moderní revue* 24, 1918, sv. 33, č. 5, 243–4, 8/7.

PETRÁK, Jar. Moderní belletrie o zvířatech (článek) (Z autorů uvedení m. j. též J. London). *Topičův sborník* 7, 1919–1920, sv. 3, 123–128, 5/12, 1919.

PROCHÁZKA SERAFÍNSKÝ, František. O Románu z jižních moří, Rudý bůh a jiné povídky. *Zvon* 20, 1919–1920, č. 41, 574–575, 1/7, 1920.

PROCHÁZKA SERAFÍNSKÝ, František. Referát o knize *Syn slunce*. Příběhy z tropů (přeložil I. Schulz). *Zvon* 18, 1917–18), č. 45–6, 642, 1/8, 1918.

PROCHÁZKA, Bedřich. Posudek knihy pro městské knihovny – Jack London: *Síla silných*. *Česká osvěta* 18, 1921, č. 5, str. 96, 1921.

R. A. Scott-James: *Modernism and Romance* (překlad F. Chudoba 1908) – Též o L. Hearnovi, R. L. Stevensovi, J. Londonovi, J. Conradovi a j.). *Přehled* 6, 1907–1908, č. 32, 562–563, 8. 5. 1908; č. 34, 570–572, 18. 5. 1908

ROWALSKI, J. Nové překlady. *Venkov* 6, 1911, č. 193, str. 7 17/8.

ROZMAHEL, Jakub. Nové knihy. *Nový obzor* 1911, č. 7, str. 330, červenec.

SEZIMA, Karel. Z literatury překladové. *Lumír* 42, 1913–14, č. 5, 235–7, 3/4, 1914.

SMETÁNKA, V. K vydání monografie od spisovatelovy choti Ch. Kittredfe London v Londýně. *Lidové noviny*, 1922, č. 540, s. 7, 27. 10.

STANĚK, Josef. Jak se u nás překládá: O překladech G. Žďárského Jacka Londona. *Lidové noviny*, 1920, č. 311, str. 5, 25/6.

TOMAN, Karel. Snad všichni do ruky bereme novou knihu básní (o povídce *Mořský vlk* + *Bílý tesák* + *Syn slunce*). *Česká revue* 11, 1917/18, č. 10, str. 633–5, červenec 1918.

TRNKA, Karel. *Recenze o díle Vlkův syn*. *Česká osvěta* 19, 1922–23, č. 4, str. 93, 1922.

TRNKA, Tomáš. O obsahu románu pro větší knihovny – Jack London: Malá paní z velkého domu. *Česká osvěta* 18, 1921–1922, č. 14, str. 340, 1922.

VESELÝ, Antonín. Z cizích literatur. *Národní listy* 51, 1911, č. 222, 10, 13. 8.

VOLPRECHT, Josef. J. London, *Když se Bůh směje*. *Česká revue* 12, 1918/1919, č. 1, 60-61, říjen 1918.

VRBA, Jan. O Rudý bůh a jiné povídky. *Pramen* 1, 1920a, č. 2, 85–86, 10/2.

VRBA, Jan. O Ztracená tvář. *Pramen* 1, 1920b.

WINTER, Gustav. Literatura a umění. *Akademie: orgán socialistické mládeže*, 18, 1913–1914, 134–135.

ZVĚŘINA, Ladislav Narcie: Z Novinek přeložené literatury (zmíněno *Rudý bůh a jiné povídky*). *Venkov* 15, 1920, č. 39, str. 4–5, 15/2.

Sekundární literatura

BAYM, Nina a Robert S. LEVINE. The Norton anthology of American literature. 8th ed. New York: W.W. Norton & Company, c2012. ISBN 978-0-393-93478-6.

BERCOVITCH, Sacvan. The Cambridge history of American literature. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. ISBN 0-521-30107-6.

GOTTESMAN, Ronald. The Norton Anthology of American Literature. Vol. 2. New York: W.W. Norton & Company, 1979. ISBN 0-393-95035-2.

Heslo H in: FORST, Vladimír. *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1993a. 589 s. ISBN 80-200-0468-8. (H–J)

Heslo K in: FORST, Vladimír. *Lexikon české literatury: osobnosti, díla, instituce*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1993b. S. 597-1377. ISBN 80-200-0469-6. (K–L)

HAMAN, Aleš. *Kontexty a konfrontace*. Praha: ARSCI, 2010. 454 s. Literární věda; sv. 3. ISBN 978-80-7420-005-2.

HORÁK, Vadim. *Jules Verne v nakladatelství Jos. R. Vilímek*. 1. vyd. Praha: Thyrusus, 2005. 171 s. ISBN 80-902660-3-7.

JANÁČKOVÁ, Jaroslava. *Stoletou alejí: o české próze minulého věku*. Praha: Československý spisovatel, 1985. ISBN (Váz.)

KOČÍ, Bedřich in LONDON, Jack. *Měsíční údolí*. Překlad Žofie Pohorecká. Praha: B. Kočí, 1922. 4 sv. Laciné vydání spisů / Jack London; 12, 13, 14, 15.

KROFTOVÁ-KOČOVÁ, Jarmila. *Nakladatel B. Kočí vzpomíná*. První díl. Praha: Jarmila Kroftová-Kočová, 1948. 393 stran.

LANGER, František a VOJTKOVÁ, Milena, ed. *Prostor díla: úvahy a vyznání o kultuře*. Vyd. v tomto souboru 1. Praha: Akropolis, 2001. 413 s. Spisy Františka Langer; sv. 13. ISBN 80-7304-011-5.

MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X

Seznam knih vydaných nakladatelstvím Jos. R. Vilímka. Praha: Jos. R. Vilímek, [1872–1949]

STANĚK, Josef in LONDON, Jack. *Bílý Den*. Praha: Jos. R. Vilímek, 1920. 382 s. Vilímkova knihovna; sv. 185.

ŠALDA, František Xaver. *Moderní drama německé*. Literární listy 18, 1897, č. 16–24. In *Juvenilie; stati, články a recenze z 1891–00*. Praha: Aventinum 1925, s. 222.

ŠTĚDRŮNOVÁ, Eva. *Hledání nové modernosti: studie o české literatuře na počátku dvacátého století*. První vydání. Brno: Host, 2016. 392 stran. ISBN 978-80-7491-573-4.

TYL, Josef Kajetán. *O próze Jana z Hvězdy*. In: *O umění*. TYL, Josef Kajetán a MUKAŘOVSKÝ, Jan, ed. *O umění*. Vyd. 1. Praha: Československý spisovatel, 1951. 296 s. Kritická knihovna, sv. 5.

ZACH, A. *Trojí nakladatelský příběh*. In DUPAČOVÁ, Gabriela, ZACH, Aleš. *Topičův dům. Nakladatelské příběhy 1883-1949*. Praha: Klub Obratník, 1993.

ZACH, Aleš. *Stopami pražských nakladatelských domů: procházka mizející paměti českých kulturních dějin*. 1. vyd. Praha: Thyrsus, 1996. 89 s. ISBN 80-901774-4-1.

články:

KARÁSEK, Jiří; PROCHÁZKA, Arnošt. *Moderní revue pro literaturu a umění. Literární listy 15*, 1893–1894, s. 334, 16. 9. 1894.

online zdroje:

Slovník spisovného jazyka českého: <https://ssjc.ujc.cas.cz>

Anglická Wikipedie: https://en.wikipedia.org/wiki/Jack_London

Oficiální stránka Beauty Ranche: <https://jacklondonpark.com/beauty-ranch/>